

J. KRISHNAMURTI

CÁI GƯƠNG
CỦA
SỰ LIÊN HỆ

CÁI GƯƠNG CỦA SỰ LIÊN HỆ TÌNH YÊU, TÌNH DỤC và TRÔNG TRẮNG

J. KRISHNAMURTI

Lời dịch: ÔNG KHÔNG – Tháng 10-2010 –

Krishnamurti yêu cầu độc giả tìm hiểu những nghi vấn cốt lõi:

Làm thế nào tôi có thể sống cùng một người khác mà không có xung đột?

Tại sao những liên hệ lại khó khăn?

Nhận biết trong sự liên hệ là gì?

Liệu tôi thực sự biết tình yêu là gì?

Học hành trong một liên hệ có nghĩa gì?

Vai trò của suy nghĩ và ký ức liên quan đến một người khác là gì?

“Không có tẩu thoát khỏi sự liên hệ. Trong sự liên hệ đó, mà là cái gương trong đó chúng ta có thể thấy chính chúng ta, chúng ta có thể khám phá chúng ta là gì, những phản ứng của chúng ta, những thành kiến của chúng ta, những sợ hãi, những phiền muộn, những lo âu, cô độc, đau khổ, đau đớn, thất vọng của chúng ta. Chúng ta cũng có thể khám phá liệu chúng ta thương yêu hay liệu không có cái sự việc gọi là tình yêu. Vì vậy, chúng ta sẽ tìm hiểu nghi vấn của sự liên hệ này bởi vì đó là nền tảng của tình yêu.”

J. Krishnamurti, Madras, Ấn, 1982

“Tại sao cái trí suy nghĩ về tình dục? Tại sao? Tại sao nó đã trở thành vấn đề trọng điểm trong sống của bạn? Tình dục đã trở thành một vấn đề phức tạp, khó khăn, và kỳ cục chừng nào bạn còn không hiểu rõ cái trí, mà suy nghĩ về vấn đề đó. Chính hành động không bao giờ có thể là vấn đề nhưng sự suy nghĩ về hành động tạo ra vấn đề.”

J. Krishnamurti, Tự do Đầu tiên và Cuối cùng

Jiddu Krishnamurti (1895-1986) là một triết gia trong ý nghĩa gốc của từ ngữ đó, không phải là một người trí năng hay trí thức, nhưng là một người yêu quý sự thật đã đưa ra những nghi vấn cốt lõi của sống. Ông dành hết sống chín chắn của ông nói chuyện cùng mọi người khắp thế giới về những

nghi vấn cốt lõi của sống. Ông không thừa nhận ông như người nào đó rao truyền sự hiểu biết và những ý tưởng để mọi người thâu lượm, và yêu cầu độc giả tìm được một liên hệ trong đó không có sự tuân theo của một uy quyền, chỉ có sự khám phá. “Chúng ta không đang thuyết phục lẫn nhau về bất kỳ chủ đề gì, chúng ta không đang cố gắng tạo ra sự tin tưởng lẫn nhau . . . cùng nhau chúng ta sẽ quan sát thế giới như nó là, và thế giới là phía bên trong chúng ta.

J. Krishnamurti giảng dạy những người trẻ khắp thế giới và thành lập những trường học ở California, Anh, và Ấn. Ông nói, “Khi người ta còn nhỏ, người ta phải cách mạng, không phải đang phản kháng . . . phải cách mạng thuộc tâm lý có nghĩa sự không-chấp nhận của bất kỳ khuôn mẫu nào.”

Đức Đạt lai Lạt ma gọi Krishnamurti là “một trong những người suy nghĩ vĩ đại nhất của mọi thời đại.”

Tờ tuần báo Times nhận xét Krishnamurti, cùng Mẹ Teresa, là “một trong năm vị thánh của thế kỷ 20.”

“Tôi cảm thấy ý nghĩa của Krishnamurti cho thời đại của chúng ta là người ta phải tự-suy nghĩ cho chính người ta và không bị ảnh hưởng bởi bất kỳ những uy quyền tôn giáo hoặc tinh thần phía bên ngoài.”

Van Morrison, nhạc sĩ

“Lắng nghe ông và đọc những suy nghĩ của ông là đối diện với chính người ta và thế giới bằng một trong sáng mới mẻ đầy kinh ngạc.”

Anne Morrow Lindbergh, thi sĩ và tác giả

“Trong sống riêng của tôi, Krishnamurti gây ảnh hưởng sâu đậm và giúp đỡ tôi phá vỡ những ranh giới của những hạn chế tự-áp đặt riêng đối với sự tự do của tôi.”

Deepak Chopra, tác giả

“[Krishnamurti] trao tặng tôi nhiều vấn đề để suy nghĩ, và bắt buộc tôi phải tìm kiếm cái gì đó mà tôi không hiểu rõ.”

Joseph Campbell, tác giả

“Giống như đang lắng nghe một giảng thuyết của Phật – thật quyền năng, thật uy quyền phía bên trong.”

Aldoux Huxley, tác giả

Nội dung

Lời tựa

Giới thiệu

Cùng nhau nói về những vấn đề như hai người bạn . . .

I. Sống là một chuyển động trong Liên hệ

Khám phá chúng ta thực sự là gì . . . Tình trạng bị quy định . . . Rất cần thiết phải có một dụng cụ mới mẻ để giải quyết những vấn đề con người của chúng ta . . . Sự liên hệ là một cái gương trong đó chúng ta thấy chính chúng ta như chúng ta là . . . Thật ra sự liên hệ lẫn nhau của chúng ta là gì? . . . Quyền luyện, an toàn, và vui thú . . . Tại sao con người sống bằng những hình ảnh.

II. Bộ máy của tạo tác hình ảnh

Làm thế nào hai hình ảnh có thể có bất kỳ ân cần hay tình yêu? . . . Có sự liên hệ cùng một người khác chỉ có thể xảy ra khi không có hình ảnh . . . Muốn nhìn ngắm phải có sự yên lặng . . . Tại sao chúng ta có những hình ảnh về chính chúng ta? . . . Thiết lập sự liên hệ đúng đắn là xóa sạch hình ảnh . . . Khoảnh khắc tôi không-chú ý, suy nghĩ len lỏi vào và tạo tác hình ảnh.

III. Hiểu rõ Vui thú và Ham muốn

Những cái trí của chúng ta tuân phục vào khuôn mẫu của vui thú . . . Vui thú là sự tiếp tục và sự vun đắp trong suy nghĩ một nhận biết . . . Hiểu rõ ham muốn là nhận biết không-chọn lựa được những chuyển động của nó . . . Cái nguồn của ham muốn là gì? . . . Không phải rằng bạn không có ham muốn, nhưng đơn giản rằng cái trí có thể quan sát mà không đang diễn tả . . . Bạn không thể nhận biết được ham muốn nếu bạn chỉ trích nó hay so sánh nó . . . Là nô lệ cho bất kỳ thứ gì có nghĩa là ham muốn . . . Sự kháng cự đau khổ hay sự theo đuổi vui thú – cả hai đều cho sự tiếp tục đến ham muốn . . . Ham muốn sẽ trở thành một ngọn lửa bùng bùng . . . Bạn không cần sợ hãi những giác quan . . . Hãy cho phép ham muốn ở lại một mình, hoặc bùng nổ hoặc tàn lụi . . . Tình yêu và ham muốn và đam mê là cùng sự việc. Nếu bạn hủy diệt một việc, bạn hủy diệt hai việc còn lại.

IV. Tại sao tình dục đã trở thành một vấn đề?

Chính hành động không bao giờ có thể là một vấn đề nhưng sự suy nghĩ về hành động tạo tác vấn đề . . . Khi không có tình yêu trong tâm hồn của bạn . . . Nhiều vấn đề được đánh dấu trong tình dục, không chỉ là hành động . . . Điều gì mọi người quan tâm là sự đam mê nhục dục . . . Khi có tình yêu, tình dục không bao giờ là một vấn đề . . . Một người thương yêu là trong trắng, mặc dù anh ấy có lẽ bị lôi cuốn về thể xác . . . Nếu bạn khước từ tình dục, bạn phải nhắm mắt lại và không bao giờ nhìn bất kỳ thứ gì . . . Nhục dục và đam mê . . . Khi có tình yêu, hành động tình dục có một ý nghĩa hoàn toàn khác hẳn.

V. Bàn về Trong trắng

Tại sao bạn tách rời tình dục khỏi thấy vẻ đẹp của một hòn núi hay vẻ yêu kiều của một đóa hoa? . . . Sự trong trắng như một phương tiện dẫn đến sự thật là một phủ nhận của sự thật . . . Một tâm hồn bị kỷ luật, một tâm hồn bị kiềm hãm, không thể biết tình yêu là gì . . . Sự nỗ lực đã dành cho kiềm chế, kiểm soát, phủ nhận ham muốn của bạn, gây biến dạng cái trí của bạn . . . Nếu có vô-trật tự trong sống của tôi liên quan đến tình dục, vậy thì phần còn lại thuộc sống của tôi ở trong vô-trật tự . . . Khi chúng ta thấy toàn bức tranh này, vậy thì tình yêu, tình dục, và trong trắng là một.

VI. Bàn về Hôn nhân

Có liên hệ nghĩa là gì? . . . Người ta phải tìm ra làm thế nào sống cùng một người khác mà không có mọi ý thức của đấu tranh, thích nghi, hay điều chỉnh . . . Khi bạn thương yêu người vợ của bạn, bạn không thống trị . . . Hôn nhân như một thói quen, như một vun đắp của vui thú thói quen, là một nhân tố gây thoái hóa . . . Sự tồn tại tách rời của một cá thể là một ảo tưởng? . . . Liệu bạn có thể thương yêu mà không có một liên hệ chiếm hữu?

VII. Tình yêu là gì?

Liệu có thể được tự do khỏi ghen tuông và quyến luyến? . . . Tại sao phải có một động cơ? . . . Sự cô độc đã ép buộc tôi phải tẩu thoát . . . Liệu suy nghĩ nhận ra những giới hạn riêng của nó? . . . Sự khám phá rằng cô độc bị tạo ra bởi suy nghĩ . . . Nếu có quyến luyến, không có tình yêu . . . Qua sự phủ nhận cái gì không là tình yêu, tình yêu hiện diện.

VIII. Tình yêu trong sự liên hệ

Tình yêu trong sự liên hệ là một tiến hành tinh khiết . . . Bạn không thể suy nghĩ về tình yêu . . . Chúng ta không biết tình yêu là gì . . . Liệu tình yêu là cô định? . . . Trạng thái của tình yêu không thuộc quá khứ hay tương lai . . . Không có sự phân chia giữa đàn ông và phụ nữ khi bạn thương yêu người nào đó . . . Tình yêu hiện diện khi chúng ta hiểu rõ toàn qui trình của chính chúng ta . . . Bạn nở hoa chỉ trong sự liên hệ . . . Khoảnh khắc tôi nhận biết rằng tôi thương yêu, hoạt động của cái tôi hiện diện . . . Khi bạn thương yêu, cũng không có ‘bạn’ và cũng không có ‘tôi’ . . . Liệu cái trí có thể bắt gặp tình yêu mà không có suy nghĩ? . . . Liệu có một tiếp cận đến sự kiện mà không có một động cơ?

IX. Có liên hệ có nghĩa sự kết thúc của ‘cái tôi’

Suy nghĩ có vị trí gì trong sự liên hệ? . . . Sự phân chia . . . Hệ thống máy móc của tạo tác những hình ảnh . . . Cô lập và tự-bảo vệ . . . Suy nghĩ đòi hỏi sự tiếp tục của vui thú . . . Liên hệ luôn luôn trong hiện tại năng động . . . Sự liên hệ có thể hiện diện chỉ khi nào có tự-từ bỏ tổng thể của cái tôi . . . Bạn có khi nào thực sự buông bỏ cái tôi?

LỜI TỰA

Quyển sách học hành này bao gồm những trích dẫn từ những nói chuyện, những câu hỏi và trả lời trước công chúng, những đối thoại, và những tác phẩm của J. Krishnamurti về chủ đề sự liên hệ. Krishnamurti trình bày từ một viễn cảnh rộng lớn đến độ toàn tâm nhìn của ông có thể được hàm ý bởi một đoạn văn được trích dẫn. Để theo dõi mạch lạc sự tìm hiểu riêng của người ta, và để hiểu rõ một đoạn văn có liên quan đến toàn bài giảng như thế nào, người ta có thể tham khảo những nguồn được cung cấp tại cuối mỗi trích dẫn. Ý định của những lời giảng, và của những đoạn văn này, là để phục vụ như một khởi đầu thúc đẩy sự tìm hiểu thêm nữa.

GIỚI THIỆU

Cùng nhau nói chuyện về những vấn đề như hai người bạn . . .

Trong một vài ngày, chúng ta sẽ có những bàn luận, và chúng ta có thể bắt đầu những bàn luận đó vào sáng nay. Nhưng nếu bạn khẳng định và tôi khẳng định, nếu bạn bám vào quan điểm của bạn, vào giáo điều của bạn, vào trải nghiệm của bạn, vào hiểu biết của bạn, và tôi bám vào những quan điểm của tôi, vậy là không có bàn luận thực sự bởi vì không ai trong chúng ta được tự do để tìm hiểu. Bàn luận không là chia sẻ những trải nghiệm của chúng ta với nhau. Không có chia sẻ gì cả; chỉ có vẻ đẹp của sự thật, mà cả bạn và tôi không thể sở hữu. Đơn giản là nó hiện diện ở đó.

Muốn bàn luận một cách thông minh, cũng phải có một chất lượng không những ân cần nhưng còn cả ngần ngại. Bạn biết, nếu bạn không-ngần ngại. Bạn không thể tìm hiểu. Tìm hiểu có nghĩa đang ngần ngại, đang tìm ra cho chính bạn, đang khám phá từng bước một; và khi bạn thực hiện điều đó, vậy thì bạn không cần theo ai cả, bạn không cần yêu cầu sự sửa chữa hay sự khẳng định cho sự khám phá của bạn. Nhưng tất cả điều này đòi hỏi nhiều thông minh và nhạy cảm.

Khi nói điều đó, tôi hy vọng tôi không ngăn cản bạn không đưa ra những câu hỏi! Bạn biết, đây giống như cùng nhau nói chuyện về những vấn đề như hai người bạn. Chúng ta cũng không đang khẳng định hoặc đang tìm kiếm để chi phối nhau, nhưng mỗi người đang nói chuyện một cách dễ dàng, niềm nở, trong một bầu không khí của tình bằng hữu, đang cố gắng khám phá. Và trong trạng thái của cái trí đó, chúng ta có khám phá, nhưng tôi cam đoan với bạn, điều gì chúng ta khám phá chẳng có ý nghĩa bao

nhieu. Điều gì quan trọng là khám phá, và sau khi khám phá, cứ tiếp tục. Rất nguy hiểm khi ở cùng điều gì bạn vừa khám phá, bởi vì như thế cái trí của bạn bị khép kín, chấm dứt. Nhưng nếu bạn chết đi điều gì bạn vừa khám phá ngay khoảnh khắc bạn khám phá nó, vậy là bạn có thể trôi chảy giống như một con suối, giống như một con sông dư thừa nước.

Saanen, nói chuyện trước công chúng lần thứ mười

Ngày 1 tháng 8 năm 1965

Tuyển tập những Lời giảng, Tập XV

I. SỐNG LÀ MỘT CHUYỂN ĐỘNG TRONG LIÊN HỆ

Cùng nhau chúng ta có một nói chuyện. Chúng ta đang dạo bộ trên một con đường, đầy cây cối, cùng nhiều cái bóng và chim chóc đang hót; cùng nhau chúng ta đang ngồi và nói chuyện về toàn bộ vấn đề của sự tồn tại, mà rất phức tạp, chúng ta không đang thuyết phục nhau về bất kỳ vấn đề nào, chúng ta không đang cố gắng làm cho nhau tin tưởng, chúng ta không đang gắng sức thắng thế người còn lại qua những tranh luận hay cố chấp trong những quan điểm, những thành kiến riêng của người ta, nhưng trái lại, cùng nhau chúng ta sẽ nhìn ngắm thế giới như nó là và thế giới ở phía bên trong chúng ta.

Nhiều quyển sách đã viết về thế giới phía bên ngoài chúng ta – môi trường, xã hội, chính trị, kinh tế, và vân vân; nhưng chẳng có bao nhiêu quyển sách đã thâm nhập vào sự khám phá sâu thẳm điều gì chúng ta thực sự là. Tại sao những con người đang cư xử như họ đang làm – giết chóc lẫn nhau, liên tục gặp phiền muộn, theo sau một uy quyền này hay một uy quyền khác, quyển sách nào đó, con người nào đó, lý tưởng nào đó, và không có sự liên hệ đúng đắn với bạn bè của họ, với những người vợ của họ, với những người chồng của họ và với con cái của họ; tại sao sau quá nhiều thiên niên kỷ, những con người đã trở thành quá thô tục, quá hung tợn, hoàn toàn mất đi sự ân cần, ý tứ, chú ý đến những người khác, và phủ nhận toàn sự tiến hành của điều gì được gọi là tình yêu. Phía bên ngoài, con người đã sống cùng chiến tranh được hàng ngàn và hàng ngàn năm. Lúc này chúng ta đang cố gắng ngăn chặn chiến tranh hạt nhân nhưng chúng ta sẽ không bao giờ chấm dứt được chiến tranh. Không có biểu tình khắp thế giới để kêu gọi chấm dứt chiến tranh, nhưng có những cuộc biểu tình chống lại những chiến tranh đặc biệt, và những chiến tranh này vẫn tiếp tục diễn ra – con

người đang bị bóc lột, bị đàn áp, và những người đàn áp trở thành những người bị đàn áp. Đây là vòng tuần hoàn của sự tồn tại của con người cùng đau khổ, cô độc, ý thức buồn chán, lo âu chất chồng, thiếu vắng hoàn toàn sự an toàn. Không có sự liên hệ với xã hội hay với những con người thân thiết riêng của người ta, một liên hệ trong đó không có cãi cọ, không có xung đột, không có tranh luận, không có đàn áp, và vân vân. Đây là thế giới mà chúng ta sống trong đó, và tôi chắc chắn tất cả các bạn đều biết.

Như chúng ta đã nói ngày hôm qua, hãy quan sát những hoạt động của suy nghĩ, bởi vì chúng ta sống bằng suy nghĩ. Tất cả những hành động của chúng ta đều được đặt nền tảng trên suy nghĩ, tất cả những nỗ lực đã suy ngẫm của chúng ta đều được đặt nền tảng trên suy nghĩ – những thiên định của chúng ta, những tôn thờ của chúng ta, những cầu nguyện của chúng ta. Suy nghĩ đã tạo ra sự phân chia của những quốc tịch mà mang lại chiến tranh, sự phân chia tôn giáo như người Do thái, như người Ả rập, người Hồi giáo, người Thiên chúa giáo, người Ấn giáo, người Phật giáo, và vân vân. Suy nghĩ đã phân chia thế giới không những thuộc địa dư nhưng còn cả thuộc tâm lý, phía bên trong. Con người bị phân chia thành từng mảnh, bị vỡ vụn, không những tại mức độ thuộc máy móc, thuộc tâm lý của sự tồn tại của anh ấy nhưng còn cả trong nghề nghiệp của anh ấy. Nếu bạn là một giáo sư, bạn có vòng tròn nhỏ riêng của bạn và sống trong đó. Nếu bạn là một người kinh doanh, bạn sống trong tạo ra tiền bạc, hay nếu bạn là một người chính trị, bạn sống bên trong lãnh vực đó. Và nếu bạn là một người tôn giáo, trong ý nghĩa được chấp nhận của từ ngữ đó – thực hiện vô số hình thức của nghi lễ, nghi thức, tham thiền, tôn thờ thần tượng nào đó, và vân vân – vậy thì cũng vậy, bạn sống trong một sống tách rời. Mỗi mảnh có năng lượng riêng của nó, có khả năng riêng của nó, có kỷ luật riêng của nó, và mỗi con đường có một vai trò lạ kỳ trong gây xung đột với một con đường khác. Bạn phải biết tất cả điều này. Sự phân chia này – cả phía bên ngoài, thuộc địa dư, thuộc tôn giáo, thuộc quốc gia, và sự phân chia giữa chính bạn và một người khác – là một lãng phí của năng lượng. Nó là một xung đột: đang lãng phí năng lượng của chúng ta, đang cãi cọ, đang tách rời, mỗi người đang theo đuổi vấn đề riêng của anh ấy, mỗi người đang khao khát, đang đòi hỏi sự an toàn cá nhân riêng của anh ấy, và vân vân.

Tất cả hành động đều dùng năng lượng, tất cả suy nghĩ đều dùng năng lượng. Năng lượng mà liên tục đang bị tách rời này là một lãng phí của năng lượng. Khi một năng lượng xung đột với một năng lượng khác, một

hành động xung đột với một hành động khác – nói một điều và làm một nẻo, mà rõ ràng là một chấp nhận đạo đức giả trong sống – có sự lãng phí của năng lượng. Tất cả những hoạt động như thế luôn luôn phải quy định cái trí, bộ não. Chúng ta bị quy định như một người Ấn giáo, Phật giáo, Hồi giáo, Thiên chúa giáo, cùng tất cả những mê tín, những niềm tin. Chúng ta bị quy định, và không nghi ngờ gì về điều đó cả. Không có tranh cãi rằng chúng ta không bị quy định; chúng ta bị quy định – thuộc tôn giáo, thuộc chính trị, thuộc địa dư.

Nếu không có sự tự do khỏi tình trạng bị quy định, sự tự do khỏi những hoạt động của suy nghĩ mà đang tạo tác những vấn đề to tát, những vấn đề đó không thể giải quyết được. Muốn giải quyết được những vấn đề của con người phải cần đến một dụng cụ mới mẻ, và chúng ta sẽ trình bày về nó khi chúng ta tiếp tục nói chuyện này, nhưng không phải người nói sẽ chỉ bảo cho bạn chất lượng mới mẻ của dụng cụ đó là gì; mỗi người phải tự tìm ra nó cho chính anh ấy. Đó là lý do tại sao cả hai chúng ta phải cùng nhau suy nghĩ, nếu chúng ta có thể. Việc này đòi hỏi cả hai chúng ta phải cảm thấy, tìm hiểu, dò dẫm, nghi vấn, ngờ vực tất cả những sự việc mà con người đã sắp xếp vào chung, tất cả những sự việc mà chúng ta đã tạo tác như những chướng ngại giữa nhau. Chúng ta, như những con người trên quả đất đẹp đẽ này mà đang từ từ bị phá hủy, đang sống trên quả đất này mà là quả đất của chúng ta – không phải là quả đất của người Ấn, hay quả đất của người Anh, hay quả đất của người Mỹ – phải sống một cách thông minh, hạnh phúc; nhưng rõ ràng, điều đó không thể xảy ra được bởi vì chúng ta bị quy định. Tình trạng bị quy định này giống như một cái máy vi tính: chúng ta bị lập trình; chúng ta bị lập trình để là những người Ấn giáo, để là những người Hồi giáo, để là những người Thiên chúa giáo, những người Cơ đốc giáo, những người Tin lành. Suốt hai ngàn năm thế giới Thiên chúa giáo đã được lập trình và bộ não đã bị quy định qua chương trình đó, giống như cái máy vi tính. Vì vậy, những bộ não của chúng ta đã bị quy định từ sâu thẳm và chúng ta đang hỏi liệu nó có thể được tự do khỏi tình trạng bị quy định đó. Nếu chúng ta không hoàn toàn, tuyệt đối, được tự do khỏi sự giới hạn đó, thuần túy tìm hiểu và hỏi han cái gì là dụng cụ mới mẻ mà không là tư tưởng, không có ý nghĩa gì cả.

Trước hết, người ta phải bắt đầu rất gần để đi rất xa. Chúng ta muốn đi thật xa mà không sử dụng bước đầu tiên, và có lẽ bước đầu tiên lại là bước cuối cùng. Chúng ta đang hiểu rõ lẫn nhau, chúng ta đang hiệp thông cùng nhau,

hay tôi chỉ đang nói chuyện với chính tôi? Nếu tôi đang nói chuyện với chính tôi, tôi có thể thực hiện việc này trong căn phòng riêng của tôi. Nhưng nếu chúng ta đang nói chuyện, đang cùng nhau có một bàn luận, bàn luận đó có ý nghĩa khi cả hai chúng ta gặp gỡ tại cùng mức độ, cùng sự mãnh liệt, tại cùng thời điểm. Đó là tình yêu. Đó là sự liên hệ thăm thẳm, thực sự. Đối với tôi, đây không là một giảng thuyết trong ý nghĩa thông thường của từ ngữ đó. Cùng nhau chúng ta đang cố gắng thâm nhập và giải quyết những vấn đề của con người. Điều đó đòi hỏi nhiều tìm hiểu bởi vì những vấn đề của con người rất, rất phức tạp. Người ta phải có chất lượng của kiên nhẫn, mà không thuộc thời gian. Tất cả chúng ta đều không đủ kiên nhẫn để tiếp tục – ‘hãy bảo cho tôi thật mau lẽ điều này hay điều kia’ – nhưng nếu bạn có kiên nhẫn, đó là, nếu bạn không đang cố gắng đạt được cái gì đó, đến được kết thúc nào đó, mục tiêu nào đó, vậy là thâm nhập từng bước một vào nó.

Như chúng ta đã nói, chúng ta bị lập trình. Bộ não của con người chúng ta là một qui trình máy móc. Suy nghĩ của chúng ta là một qui trình máy móc, và suy nghĩ đó đã bị quy định để suy nghĩ như một người Phật giáo, như một người Ấn giáo, như một người Thiên chúa giáo, và vân vân. Vì vậy, bộ não của chúng ta bị quy định. Liệu có thể được tự do khỏi tình trạng bị quy định đó? Có những người nói điều đó không thể xảy ra được, bởi vì họ hỏi, làm thế nào một bộ não mà đã bị quy định hàng thế kỷ trên hàng thế kỷ như thế có thể, làm thế nào tình trạng bị quy định như thế có thể hoàn toàn được xóa sạch để cho bộ não của con người được ban sơ, khởi nguồn, có khả năng vô hạn một cách lạ thường? Nhiều người khẳng định điều này, và chỉ thỏa mãn trong sự bổ sung tình trạng bị quy định. Nhưng chúng ta đang nói rằng tình trạng bị quy định này có thể được tìm hiểu, có thể được quan sát, và có thể có sự tự do tuyệt đối khỏi tình trạng bị quy định đó. Muốn khám phá cho chính người ta liệu có thể được hay không thể được, chúng ta phải tìm hiểu sự liên hệ của chúng ta.

Sự liên hệ là cái gương mà trong đó chúng ta thấy chính chúng ta như chúng ta là. Tất cả sống là một chuyển động trong liên hệ. Không có một vật đang sống nào trên quả đất mà không liên quan đến vật này hay vật kia. Ngay cả người ẩn dật, một người đi khỏi vào một vùng đất tách biệt, cũng có liên quan đến quá khứ, liên quan đến những người vây quanh anh ấy. Không có tàu thoát khỏi sự liên hệ. Trong sự liên hệ đó mà là cái gương trong đó chúng ta có thể thấy chính chúng ta, chúng ta có thể khám phá

chúng ta là gì – những phản ứng của chúng ta, những thành kiến của chúng ta, những sợ hãi, những buồn chán, những lo âu, cô độc, đau khổ, đau đớn, phiền muộn của chúng ta. Chúng ta cũng có thể khám phá liệu chúng ta thương yêu hay liệu không có cái sự việc như là tình yêu. Vì vậy, chúng ta sẽ tìm hiểu vấn đề của sự liên hệ này bởi vì đó là nền tảng của tình yêu. Đó là sự việc duy nhất mà lúc này chúng ta có cùng nhau. Nếu bạn không thể tìm được sự liên hệ đúng đắn, nếu bạn theo sống chật hẹp đặc biệt riêng của bạn tách khỏi người vợ, người chồng, và vân vân, sự tồn tại bị cô lập đó tạo ra sự hủy diệt riêng của nó.

Sự liên hệ là một việc quan trọng lạ thường nhất trong sống; nếu chúng ta không hiểu rõ sự liên hệ đó, chúng ta không thể sáng tạo một thế giới mới mẻ. Chúng ta sẽ thâm nhập rất cận kề sự liên hệ là gì – tại sao những con người xuyên suốt sự tồn tại lâu dài thuộc sống của họ chưa bao giờ có một liên hệ trong đó không có đàn áp, sở hữu, mâu thuẫn, quyến luyến, và vân vân. Tại sao luôn luôn có sự phân chia này – đàn ông, đàn bà, chúng tôi và chúng nó? Cùng nhau chúng ta sẽ tìm hiểu. Sự tìm hiểu này có thể thuộc trí năng hay chỉ bằng từ ngữ, nhưng sự hiểu biết thuộc trí năng như thế không có giá trị gì cả – nó chỉ là một ý tưởng, nó chỉ là một khái niệm. Nhưng nếu bạn có thể nhìn ngắm sự liên hệ của bạn như một tổng thể, vậy là có lẽ bạn có thể thấy chiều sâu và vẻ đẹp và chất lượng của sự liên hệ đó. Đúng chứ, thưa bạn? Chúng ta có thể tiếp tục? Chúng ta đang hỏi, cái gì thực sự là sự liên hệ hiện nay với lẫn nhau, không phải lý thuyết, không phải lãng mạn, không phải lý tưởng, mà tất cả đều không thật, nhưng sự liên hệ thực sự, hàng ngày của đàn ông, đàn bà, với lẫn nhau? Chúng ta có liên hệ gì không? Có sự liên hệ thuộc sinh lý; sự liên hệ của chúng ta là tình dục, vui thú. Sự liên hệ của chúng ta là chiếm hữu, quyến luyến, vô vàn hình thức của ép buộc lẫn nhau.

Quyến luyến là gì? Tại sao chúng ta có nhu cầu mãnh liệt để quyến luyến? Những hàm ý của quyến luyến là gì? Tại sao người ta quyến luyến? Khi bạn quyến luyến cái gì đó, luôn luôn có sợ hãi trong nó, sợ hãi mất mát nó. Luôn luôn có một ý thức của không-an toàn. Làm ơn hãy tự quan sát nó cho chính bạn. Luôn luôn có một ý thức của tách rời. Tôi quyến luyến người vợ của tôi. Tôi quyến luyến cô ấy bởi vì cô ấy cho tôi sự vui thú tình dục, cho tôi sự vui thú như một người đồng hành; bạn biết tất cả điều này mà không cần tôi nói cho bạn. Vì vậy, tôi quyến luyến cô ấy, mà có nghĩa tôi ghen

tuông, sợ hãi. Nơi nào có ghen tuông, có hận thù. Và quyến luyến là tình yêu? Đó là mấu chốt phải lưu ý trong sự liên hệ của chúng ta?

Vậy là, qua nhiều năm tháng, trong sự liên hệ của chúng ta mỗi người đã sắp xếp vào chung một hình ảnh về người khác. Những hình ảnh đó mà cô ấy và anh ấy đã tạo ra về lẫn nhau là sự liên hệ thực sự. Họ có lẽ ngủ chung, nhưng sự kiện là rằng anh ấy và cô ấy có một hình ảnh về lẫn nhau, và trong sự liên hệ của những hình ảnh đó, làm thế nào có thể có bất kỳ sự liên hệ thực sự, thực tế nào với lẫn nhau? Từ niên thiếu tất cả chúng ta đã dựng lên những hình ảnh về chính chúng ta và về những người khác. Chúng ta đang đưa ra một nghi vấn rất, rất nghiêm túc – liệu người ta có thể sống mà không có một hình ảnh nào trong sự liên hệ của chúng ta? Chắc chắn, tất cả các bạn đều có một hình ảnh về người nói, đúng chứ? Chắc chắn các bạn có. Tại sao? Bạn không biết người nói, thật ra bạn không biết người nói. Ông ta ngồi trên một cái bục, nói chuyện, nhưng bạn không có liên hệ cùng ông ta bởi vì bạn có một hình ảnh về ông ta. Bạn đã tạo ra một hình ảnh về ông ta, và bạn có những hình ảnh cá nhân riêng của bạn về chính bạn. Bạn đã có quá nhiều những hình ảnh về những người chính trị, về những người kinh doanh, về những đạo sư, về điều này và điều kia. Liệu người ta có thể sống rất sâu sắc mà không có một hình ảnh? Hình ảnh có lẽ là sự kết luận về người vợ của người ta, hình ảnh có lẽ về một bức tranh, một tấm ảnh ái ân, hình ảnh có lẽ là hình thức nào đó của sự liên hệ tốt đẹp hơn, và vân vân. Tại sao những con người lại có những hình ảnh? Làm ơn hãy đặt ra câu hỏi này cho chính bạn. Khi bạn có một hình ảnh về một người khác, hình ảnh đó cho bạn một ý thức của an toàn.

Tình yêu không là suy nghĩ. Tình yêu không là ham muốn, tình yêu không là vui thú, tình yêu không là sự chuyển động của những hình ảnh; và chừng nào bạn còn có những hình ảnh về một người khác, không có tình yêu. Và chúng ta hỏi, liệu có thể sống một sống mà không có một hình ảnh? Vậy là, bạn có một liên hệ cùng một người khác. Giống như nó tồn tại, nó giống như hai đường song song không bao giờ gặp gỡ, ngoại trừ tình dục. Một người đàn ông rời khỏi nhà, tham vọng, tham lam, ganh tị, cố gắng đạt được một vị trí trong thế giới kinh doanh, trong thế giới tôn giáo, trong thế giới nghề nghiệp; và một phụ nữ hiện đại cũng rời khỏi nhà, và hai người gặp gỡ nhau trong ngôi nhà của họ để nuôi nấng con cái. Và thế là toàn vấn đề của trách nhiệm, vấn đề của giáo dục, của sự đứng vững hoàn toàn, hiện diện. Vì vậy, không đặt thành vấn đề con cái của bạn ra sao, điều gì xảy đến cho

chúng. Bạn muốn chúng giống như bạn, an toàn, lập gia đình, có một ngôi nhà, một việc làm, vân vân. Đúng chứ? Đây là sống, sống hàng ngày của chúng ta, và nó thực sự là một sống đau khổ. Vì vậy, nếu người ta hỏi tại sao những con người sống bằng những hình ảnh – tất cả những thượng đế của bạn là những hình ảnh, thượng đế Thiên chúa giáo, thượng đế Hồi giáo và thượng đế của bạn – bạn sẽ thấy rằng chúng được tạo ra bởi suy nghĩ, và suy nghĩ là không-vĩnh cửu, gây sợ hãi. Không có an toàn trong những sự việc mà suy nghĩ đã sắp xếp vào chung. Vậy thì, liệu có thể được tự do khỏi tình trạng bị quy định của chúng ta trong sự liên hệ của chúng ta? Đó là, quan sát trong cái gương của sự liên hệ một cách chú ý, cẩn kẽ, kiên trì, những phản ứng của chúng ta là gì, liệu chúng là máy móc, thói quen, truyền thống. Trong cái gương đó, bạn khám phá bạn thực sự là gì. Vậy là, sự liên hệ quan trọng lạ thường.

Chúng ta phải tìm hiểu quan sát có nghĩa gì. Làm thế nào bạn quan sát về chính bạn, trong cái gương của sự liên hệ? Quan sát có nghĩa gì? Đây thực sự là một nghi vấn quan trọng khác mà người ta phải tìm ra. Nhìn ngắm có nghĩa gì? Khi bạn nhìn ngắm một cái cây, mà là cái vật đẹp đẽ nhất trên quả đất, một trong những vật đẹp đẽ nhất trên quả đất, bạn nhìn ngắm nó như thế nào? Liệu bạn có khi nào nhìn ngắm nó, liệu bạn có khi nào nhìn ngắm mặt trăng non, thật thanh thoát, thật trong sáng, thật non nớt; liệu bạn đã từng nhìn ngắm nó? Liệu bạn có thể nhìn ngắm nó mà không sử dụng từ ngữ mặt trăng? Bạn thực sự hứng thú tất cả vấn đề này? Tôi sẽ tiếp tục giống như con sông đang trôi chảy. Bạn đang ngồi trên bờ con sông nhìn ngắm con sông, nhưng bạn không bao giờ trở thành con sông bởi vì bạn không bao giờ là bộ phận của con sông, bạn không bao giờ nhập vào vẻ đẹp của chuyển động không-khởi đầu và không-kết thúc.

Vì vậy, làm ơn hãy suy nghĩ quan sát là gì. Khi bạn quan sát một cái cây, hay một mặt trăng, cái gì đó phía bên ngoài bạn, bạn luôn luôn sử dụng từ ngữ – cái cây, mặt trăng; liệu bạn có thể nhìn ngắm cái cây, mặt trăng, mà không đặt tên nó, mà không sử dụng từ ngữ để nhận dạng? Liệu bạn có thể nhìn ngắm mà không có từ ngữ, mà không có nội dung của từ ngữ, mà không nhận dạng từ ngữ với cái cây hay một vật? Lúc này, liệu bạn có thể nhìn ngắm người vợ của bạn, người chồng của bạn, con cái của bạn, mà không có từ ngữ ‘người vợ của tôi’, mà không có một hình ảnh? Bạn đã từng thử nó? Khi bạn quan sát mà không có một từ ngữ, mà không có một cái tên, mà không có một hình dạng bạn đã tạo ra về cô ấy hay anh ấy, trong

sự quan sát đó không có trung tâm mà từ đó bạn quan sát. Vậy là, hãy khám phá điều gì xảy ra. Từ ngữ là suy nghĩ. Suy nghĩ được sinh ra từ ký ức. Vậy là, bạn có ký ức, từ ngữ, suy nghĩ, hình ảnh đang ngăn cản giữa bạn và vật được quan sát. Đúng chứ? Nhưng ở đây, không-suy nghĩ, suy nghĩ trong ý nghĩa, từ ngữ, nội dung của từ ngữ, sự quan trọng của từ ngữ khi quan sát, khi nhìn ngắm. Vậy là, trong sự quan sát đó, không có trung tâm như ‘tôi’ đang nhìn ngắm ‘bạn’. Vậy là, chỉ có một liên hệ đúng đắn cùng một vật khác. Trong đó, có một chất lượng của học hành, một chất lượng của vẻ đẹp nào đó, nhạy cảm nào đó.

Madras, Ấn độ, ngày 26 tháng 12 năm 1982
Cái trí không đo lường

II. BỘ MÁY CỦA TẠO TÁC HÌNH ẢNH

Bạn có khi nào nhìn ngắm người vợ của bạn, hay người chồng của bạn, hay con cái của bạn, hay người chủ của bạn, hay bất kỳ người chính trị nào? Nếu bạn đã nhìn ngắm, cái gì được thấy? Hình ảnh bạn có về một con người, hình ảnh bạn có về những người chính trị, vị thủ tướng, thượng đế của bạn, người vợ của bạn, người chồng của bạn, con cái của bạn – hình ảnh đó đang được quan sát. Và hình ảnh đó đã được tạo ra qua sự liên hệ của bạn, hay qua những sợ hãi của bạn, hay qua những hy vọng của bạn. Những vui thú thuộc tình dục và những thứ khác mà bạn đã trải qua cùng người vợ của bạn, người chồng của bạn, sự tức giận, sự nịnh nọt, sự thoải mái, và tất cả mọi điều mà sống gia đình của bạn mang lại – nó là một sống chết rồi – đã tạo ra một hình ảnh về người vợ hay người chồng của bạn. Bạn nhìn bằng hình ảnh đó. Tương tự, người vợ hay người chồng của bạn có một hình ảnh về bạn. Thế là, sự liên hệ giữa bạn và người vợ hay người chồng của bạn, giữa bạn và người chính trị, thật ra là sự liên hệ giữa hai hình ảnh này. Đúng chứ? Đó là một sự kiện. Làm thế nào hai hình ảnh này mà là kết quả của suy nghĩ, của vui thú và vân vân, có thể có bất kỳ ân cần hay tình yêu nào?

Vậy là, sự liên hệ giữa hai cá thể, rất gần gũi cùng nhau hay rất xa xôi, là một liên hệ của những hình ảnh, những biểu tượng, những kỷ niệm. Và trong đó, làm thế nào có thể có tình yêu thực sự? Bạn hiểu rõ câu hỏi?

New Delhi, nói chuyện trước công chúng lần thứ ba

Ngày 22 tháng 12 năm 1966
Tuyển tập những Lời giảng, Tập XVII

Sự liên hệ cùng một người khác chỉ có thể được khi không có hình ảnh.

Liệu chúng ta có liên hệ cùng bất kỳ người nào, hay liệu sự liên hệ là giữa hai hình ảnh mà chúng ta đã tạo ra về lẫn nhau? Tôi có một hình ảnh về bạn, và bạn có một hình ảnh về tôi. Tôi có một hình ảnh về bạn như người vợ hay người chồng của tôi, hay bất kỳ người nào, và bạn cũng có một hình ảnh về tôi. Sự liên hệ là giữa hai hình ảnh này và không còn gì khác nữa. Sự liên hệ cùng một người khác chỉ xảy ra được khi không có hình ảnh. Khi tôi có thể nhìn ngắm bạn và bạn có thể nhìn ngắm tôi mà không có hình ảnh của ký ức, của những sỉ nhục và mọi chuyện còn lại, vậy thì có một liên hệ, nhưng chính bản chất của người quan sát là hình ảnh, đúng chứ? Hình ảnh của tôi quan sát hình ảnh của bạn – nếu có thể quan sát nó – và điều này được gọi là sự liên hệ, nhưng nó là giữa hai hình ảnh, một liên hệ không-tồn tại, bởi vì cả hai đều là những hình ảnh. Có liên hệ có nghĩa có tiếp xúc. Sự tiếp xúc phải là cái gì đó trực tiếp, không phải giữa hai hình ảnh. Nó đòi hỏi nhiều chú ý, một nhận biết, nhìn ngắm một người khác mà không có một hình ảnh tôi có về người đó, hình ảnh là những kỷ niệm của tôi về người đó – anh ấy đã sỉ nhục tôi, đã làm cho tôi hài lòng, đã khiến cho tôi vui thú như thế nào, điều này hay điều kia. Chỉ khi nào không có những hình ảnh giữa hai người thì mới có một liên hệ.

New York, nói chuyện trước công chúng lần thứ nhất

Ngày 26 tháng 9 năm 1966
Tuyển tập những Lời giảng, Tập XVII

Muốn nhìn ngắm phải có sự yên lặng.

Nếu bạn nhìn ngắm một bông hoa, bất kỳ suy nghĩ nào về bông hoa đó ngăn cản đang nhìn ngắm của bạn. Những từ ngữ hoa hồng, hoa violet, nó là bông hoa này, bông hoa kia, nó là loại hoa này, ngăn cản bạn không nhìn ngắm. Muốn nhìn ngắm phải không có sự can thiệp của từ ngữ, mà là sự thể hiện cụ thể của suy nghĩ. Phải có sự tự do khỏi từ ngữ, và muốn nhìn ngắm phải có sự yên lặng; ngược lại, bạn không thể nhìn ngắm. Nếu bạn nhìn ngắm người vợ hay người chồng của bạn, tất cả những kỷ niệm mà bạn đã

trải qua, hoặc của vui thú hoặc của đau khổ, can thiệp nhìn ngắm. Chỉ khi nào bạn nhìn ngắm mà không có hình ảnh thì mới có một liên hệ. Hình ảnh thuộc từ ngữ của bạn và hình ảnh thuộc từ ngữ của người còn lại không có sự liên hệ gì cả. Chúng không-tồn tại.

New York, nói chuyện trước công chúng lần thứ năm

Ngày 5 tháng 10 năm 1966

Tuyển tập những Lời giảng, Tập XVII

Tại sao chúng ta có những hình ảnh về chúng ta?

Muốn hiểu rõ trọn vẹn ý nghĩa của sự liên hệ với lẫn nhau, dù thân mật, dù xa xôi đến chừng nào, chúng ta phải bắt đầu hiểu rõ tại sao bộ não tạo tác những hình ảnh. Chúng ta có những hình ảnh về chúng ta và những hình ảnh về những người khác. Tại sao mỗi người chúng ta có một hình ảnh riêng biệt và đồng hóa chính anh ấy cùng hình ảnh đó? Liệu hình ảnh là cần thiết, hay liệu nó cho một ý thức của an toàn? Hình ảnh không tạo ra sự tách rời của những con người hay sao?

Chúng ta phải quan sát kỹ càng sự liên hệ với người vợ, người chồng hay người bạn của chúng ta; quan sát rất kỹ càng, không cố gắng lẫn tránh nó, không cố gắng gạt nó đi. Cùng nhau chúng ta phải tìm hiểu và tìm ra tại sao những con người khắp thế giới có bộ máy lạ thường này mà tạo tác những hình ảnh, những biểu tượng, những khuôn mẫu. Liệu có phải bởi vì trong những khuôn mẫu, những biểu tượng, những hình ảnh đó, sự an toàn tuyệt đối được phát hiện.

Nếu bạn quan sát bạn sẽ thấy rằng bạn có một hình ảnh về chính bạn, hoặc một hình ảnh của ngạo mạn mà là kiêu căng, hoặc trái ngược điều đó. Hay, bạn đã tích lũy nhiều trải nghiệm, đã thấm lượm nhiều hiểu biết, mà trong chính nó tạo tác hình ảnh, hình ảnh của người chuyên môn. Tại sao chúng ta có những hình ảnh về chúng ta? Những hình ảnh đó tách rời con người. Nếu có một hình ảnh về chính bạn như một người Thụy sĩ hay người Anh hay người Pháp và vân vân, hình ảnh đó không những gây biến dạng sự quan sát về con người của bạn nhưng nó cũng còn gây tách rời bạn khỏi những người khác. Và bất kỳ nơi nào có sự tách rời, sự phân chia, phải có xung đột – vì vậy có xung đột đang xảy ra khắp thế giới, người Ả rập chống lại người Do thái, người Hồi giáo chống lại người Ấn giáo, một giáo hội Thiên

chúa giáo chống lại một giáo hội khác. Sự phân chia quốc gia và sự phân chia kinh tế, tất cả đều do bởi những hình ảnh, những quan niệm, những ý tưởng, và bộ não bám vào những hình ảnh này – tại sao? Liệu có phải bởi vì sự giáo dục của chúng ta, bởi vì văn hóa của chúng ta mà trong đó cá thể là quan trọng nhất và nơi xã hội tập thể là cái gì đó hoàn toàn khác biệt với cá thể? Đó là thành phần thuộc văn hóa của chúng ta, thành phần thuộc đào tạo tôn giáo của chúng ta và thuộc giáo dục hàng ngày của chúng ta. Khi người ta có một hình ảnh về chính người ta như người Anh hay người Mỹ, hình ảnh đó cho bạn một an toàn nào đó. Điều đó quá rõ ràng. Bởi vì đã tạo tác hình ảnh về chính người ta, hình ảnh đó trở thành gần như thường trực; đằng sau hình ảnh đó, hay trong hình ảnh đó, người ta cố gắng tìm được an toàn, bảo đảm, một hình thức của kháng cự. Khi người ta có liên hệ với một người khác, dù tế nhị, dù tinh tế, thuộc tinh thần hay vật chất, có một phản ứng được đặt nền tảng trên một hình ảnh. Nếu người ta đã lập gia đình hay có liên hệ mật thiết với người nào đó, một hình ảnh được hình thành trong sống hàng ngày của người ta; dù người ta quen biết nhau được một tuần hay mười năm, từ từ hình ảnh được hình thành từng chút một; mọi phản ứng được ghi nhớ, đang thêm vào cái hình ảnh và được lưu trữ trong bộ não đến độ sự liên hệ – nó có lẽ là vật chất, tình dục, tinh thần – thật ra là giữa hai hình ảnh, hình ảnh riêng của người ta và hình ảnh riêng của người còn lại.

Người nói không đang trình bày điều gì đó nông cuồng, hay kỳ dị, hay tưởng tượng; ông ta chỉ đang vạch rõ rằng những hình ảnh này tồn tại. Những hình ảnh này tồn tại và người ta không bao giờ có thể biết một người khác một cách trọn vẹn. Nếu người ta lập gia đình hay người ta có một bạn gái, người ta không bao giờ có thể biết cô ấy một cách trọn vẹn; người ta nghĩ rằng người ta biết cô ấy bởi vì khi đã sống với cô ấy, người ta đã tích lũy những kỷ niệm của vô vàn rắc rối, vô vàn kích động, và tất cả mọi biến cố xảy ra trong sống hàng ngày; và cô ấy cũng đã trải nghiệm những phản ứng của cô ấy và những hình ảnh của họ đã được thiết lập trong bộ não của cô ấy. Những hình ảnh đó có một vai trò quan trọng lạ thường trong sống của người ta. Chắc chắn chẳng có bao nhiêu người trong chúng ta được tự do khỏi bất kỳ hình thức nào của hình ảnh. Sự tự do khỏi những hình ảnh là tự do thực sự. Trong tự do đó không có sự phân chia được tạo ra bởi những hình ảnh. Nếu người ta là một người Ấn giáo, được sinh ra ở Ấn độ cùng tất cả tình trạng bị quy định mà người ta phải phụ thuộc, quy định của chủng tộc, hay của một nhóm người đặc biệt cùng những mê tín của nó,

cùng những niềm tin, những giáo điều, những nghi lễ của nó – toàn cấu trúc của xã hội đó – người ta sống cùng sự phức tạp đó của những hình ảnh, mà là tình trạng bị quy định của người ta. Và dù người ta nói thật nhiều về tình huynh đệ, đoàn kết, tổng thể, nó chỉ là những từ ngữ rỗng tuếch và không có ý nghĩa thực sự hàng ngày. Nhưng nếu người ta tự-làm tự do chính mình khỏi tất cả áp đặt đó, tất cả tình trạng bị quy định của tất cả mọi điều mê tín vô lý đó, vậy thì người ta đang xóa sạch hình ảnh. Và cũng vậy trong sự liên hệ của người ta, nếu người ta lập gia đình hay sống cùng một người khác, liệu có thể không-tạo tác một hình ảnh – không-ghi lại một biến cố mà có lẽ vui thú hay đau khổ; trong sự liên hệ đặc biệt đó, không-ghi lại cả sự sỉ nhục lẫn sự nịnh nọt, sự khuyến khích lẫn sự can ngăn?

Liệu có thể không-ghi lại? Bởi vì nếu bộ não liên tục đang ghi lại mọi thứ đang xảy ra, thuộc tâm lý, vậy thì nó không bao giờ được tự do để yên lặng, nó không bao giờ yên ổn, an bình. Nếu bộ máy của bộ não luôn luôn đang vận hành, nó tự-làm kiệt quệ chính nó. Điều này rõ ràng. Đó là điều gì xảy ra trong những liên hệ với nhau của chúng ta – dù là bất kỳ sự liên hệ nào – và nếu có liên tục đang ghi lại mọi thứ, vậy thì bộ não từ từ bắt đầu suy sụp và tại cơ bản đó là lão suy.

Vậy là, trong khi đang tìm hiểu chúng ta bắt gặp nghi vấn này: liệu có thể trong những liên hệ của chúng ta, cùng tất cả những phản ứng và những tinh tế của nó, cùng tất cả những phản ứng cơ bản của nó, liệu có thể không-ghi nhớ? Ghi nhớ và ghi lại này luôn luôn đang xảy ra. Chúng ta đang hỏi liệu có thể không-ghi lại thuộc tâm lý, nhưng chỉ ghi lại những điều tuyệt đối cần thiết? Trong những phương hướng nào đó, sự ghi lại là cần thiết. Ví dụ, người ta phải ghi lại tất cả mọi điều cần thiết cho sự học hành môn toán. Nếu tôi muốn là một kỹ sư, tôi phải ghi lại tất cả toán học liên quan đến những cấu trúc, và vân vân. Nếu tôi là một người vật lý, tôi phải ghi lại mọi vấn đề đã được thiết lập sẵn trong chủ đề của nó. Muốn học hành lái một chiếc xe hơi, tôi phải ghi lại. Nhưng trong những liên hệ của chúng ta liệu cần thiết phải ghi lại thuộc tâm lý, phía bên trong? Sự hồi tưởng của những biến cố thuộc quá khứ, liệu đó là tình yêu? Khi tôi nói với người vợ của tôi, ‘Anh yêu em,’ liệu câu nói đó từ một hồi tưởng của tất cả những sự việc thuộc quá khứ mà chúng ta đã cùng nhau trải qua – những biến cố, những vất vả, những đấu tranh – mà được ghi lại, được lưu trữ trong bộ não? Liệu sự hồi tưởng đó là tình yêu thực sự?

Vậy là, liệu có thể được tự do và không-ghi lại thuộc tâm lý? Chỉ có thể được khi có sự chú ý hoàn toàn. Khi có sự chú ý hoàn toàn, không có ghi lại.

Tôi không biết tại sao chúng ta muốn những giải thích, hay tại sao những bộ não của chúng ta không đủ mau lẹ để nắm bắt, để thấu triệt, toàn sự việc ngay tức khắc? Tại sao chúng ta không thể thấy sự kiện này, sự thật của tất cả điều này, và để sự thật đó vận hành và thế là lau láng phiền đã và có một bộ não không đang ghi lại thuộc tâm lý? Nhưng hầu hết những con người lại khá lờ mờ, họ ưa thích sống trong những khuôn mẫu cũ kỹ của họ, trong những thói quen đặc biệt của tư tưởng của họ; họ khước từ bất kỳ thứ gì mới mẻ bởi vì họ nghĩ sống cùng cái đã được biết thì tốt lành hơn sống cùng cái không biết được. Trong cái đã được biết, có sự an toàn – ít ra họ nghĩ rằng có sự an toàn, sự bảo đảm – vì vậy họ tiếp tục lặp lại, vận hành và đấu tranh phía bên trong lãnh vực của cái đã được biết đó. Liệu chúng ta có thể quan sát mà không có toàn qui trình và bộ máy của ký ức đang vận hành?

*Saanen, Thụy sĩ, ngày 19 tháng 7 năm 1981
Mạng lưới của Suy nghĩ*

Thiết lập sự liên hệ đúng đắn là xóa sạch hình ảnh.

Không có tình yêu giữa hai hình ảnh. Làm thế nào tôi có thể thương yêu bạn và bạn có thể thương yêu tôi, nếu bạn có một hình ảnh về tôi, nếu bạn có những ý tưởng về tôi? Nếu tôi đã gây tổn thương bạn, nếu tôi đã xua đuổi bạn, nếu tôi đã tham vọng, khôn ngoan, và vượt trội bạn, làm thế nào bạn có thể thương yêu tôi? Làm thế nào tôi có thể thương yêu bạn nếu bạn đe dọa địa vị của tôi, việc làm của tôi, nếu bạn trốn đi cùng người vợ của tôi? Nếu bạn phụ thuộc vào một quốc gia và tôi phụ thuộc vào một quốc gia khác, nếu bạn phụ thuộc vào một giáo phái – Ấn giáo hay Phật giáo hay Thiên chúa giáo và mọi chuyện của nó – và tôi là một người Hồi giáo, làm thế nào chúng ta có thể thương yêu lẫn nhau? Vì vậy nếu không có một thay đổi cơ bản trong sự liên hệ, không thể có hòa bình. Bằng cách trở thành một thầy tu hay một khất sĩ hay chạy trốn đến những quả đồi, bạn sẽ không giải quyết được những vấn đề của bạn, bởi vì bạn sống ở bất kỳ nơi nào, dù trong một tu viện hay trong một hang động hay trong một hòn núi, bạn đều

có liên hệ. Bạn không thể tách rời bạn ra khỏi, hoặc hình ảnh riêng của bạn mà bạn đã tạo ra về Thượng đế, về sự thật, hoặc ra khỏi hình ảnh riêng của bạn về cái tôi riêng của bạn và mọi chuyện của nó.

Vậy là, thiết lập sự liên hệ đúng đắn là xóa sạch hình ảnh. Liệu bạn hiểu rõ xóa sạch hình ảnh có nghĩa gì? Nó có nghĩa xóa sạch hình ảnh về chính bạn – rằng bạn là một người Ấn giáo; rằng tôi là một người Pakistan, một người Hồi giáo, một người Thiên chúa giáo, một người Do thái giáo, hay một người cộng sản và vân vân. Bạn phải phá vỡ bộ máy tạo tác hình ảnh – bộ máy ở trong bạn và bộ máy ở trong người còn lại; ngược lại, bạn có lẽ xóa sạch một hình ảnh và bộ máy sẽ tạo tác một hình ảnh khác. Vì vậy, người ta không những phải tìm ra sự tồn tại của hình ảnh – đó là, nhận biết được hình ảnh đặc biệt của bạn – nhưng còn cả bộ máy tạo tác hình ảnh đó là gì.

Bây giờ, chúng ta hãy thấy bộ máy đó là gì. Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi? Đó là, trước hết người ta phải ý thức, nhận biết, biết – không phải bằng từ ngữ, không phải bằng trí năng, nhưng thực sự nhận biết như một sự kiện – sự tồn tại của hình ảnh này. Nó là một trong những việc khó khăn nhất, bởi vì nhận biết hình ảnh hàm ý nhiều lắm. Bạn có thể nhận biết, bạn có thể quan sát cái micro đó – đó là một sự kiện. Bạn có lẽ gọi nó bằng những cái tên khác nhau, nhưng nếu chúng ta hiểu rõ qua những cái tên này bạn gọi cái gì, vậy thì chúng ta thấy sự kiện của nó. Vì vậy, không có sự giải thích ở đó; cả hai chúng ta đều biết nó là một cái micro. Nhưng hiểu rõ hình ảnh mà không giải thích là một điều khó khăn vô cùng, thấy sự kiện của hình ảnh đó mà không có người quan sát, bởi vì người quan sát là người tạo tác hình ảnh và hình ảnh là vật được suy nghĩ của người quan sát. Đây là một việc rất phức tạp. Bạn không thể chỉ nói, ‘Tôi sẽ xóa sạch hình ảnh,’ và tham thiền về nó, hay thực hiện một loại ma mãnh nào đó, hay tự-mê hoặc chính bạn rằng bạn có thể xóa sạch hình ảnh – nó không thể được. Nó đòi hỏi sự hiểu rõ lạ thường. Nó đòi hỏi sự thâm nhập và sự chú ý lạ thường, không có một kết luận tại bất kỳ thời điểm nào; một người đang thâm nhập không bao giờ có thể đến một kết luận. Và sự sống là con sông mênh mông đang trôi chảy, đang chuyển động không ngừng nghỉ. Nếu bạn không trôi chảy theo nó một cách tự do, cùng mãn nguyện, cùng nhạy cảm, cùng hân hoan lạ thường, bạn sẽ không thấy vẻ đẹp phong phú, khối lượng, chất lượng của con sông đó. Vậy là, chúng ta phải hiểu rõ vấn đề này.

Khi chúng ta sử dụng từ ngữ hiểu rõ, qua từ ngữ đó chúng ta có ý: không phải thuộc trí năng, đúng chứ? Có lẽ bạn đã hiểu rõ từ ngữ hình ảnh, làm thế nào nó được tạo tác bởi hiểu biết, bởi trải nghiệm, bởi truyền thống, bởi vô vàn áp lực và căng thẳng trong sống gia đình, làm việc trong văn phòng, những sỉ nhục – tất cả điều đó tạo tác hình ảnh. Bộ máy mà tạo tác hình ảnh đó là gì? Bạn hiểu chứ? Hình ảnh phải được sắp xếp vào chung. Hình ảnh phải được duy trì; ngược lại nó sẽ biến mất. Vì vậy, bạn phải tự-tìm ra cho chính bạn bộ máy này vận hành như thế nào. Và khi bạn hiểu rõ bản chất của bộ máy và sự quan trọng của bộ máy đó, vậy thì chính hình ảnh không còn hiện diện – hình ảnh – không những là hình ảnh ý thức được, hình ảnh mà bạn có về chính bạn một cách có ý thức và nhận biết được trên bề mặt, nhưng còn cả hình ảnh sâu thẳm, tổng thể của nó. Tôi hy vọng tôi đang giải thích điều này rõ ràng.

Người ta phải thâm nhập và tìm ra hình ảnh hiện diện như thế nào và liệu có thể chấm dứt bộ máy tạo tác nó. Vậy là, chỉ đến lúc đó mới có một liên hệ giữa những con người – nó sẽ không là giữa hai hình ảnh, mà là những thực thể chết rồi. Nó rất đơn giản. Bạn nịnh nọt tôi, bạn kính trọng tôi; và tôi có một hình ảnh về bạn, qua sự sỉ nhục, qua sự tâng bốc. Tôi có trải nghiệm – đau khổ, chết, vất vả, xung đột, đói khát, cô độc. Tất cả điều đó tạo tác một hình ảnh trong tôi; tôi là hình ảnh đó. Không phải rằng tôi là hình ảnh, không phải rằng hình ảnh và tôi là khác biệt; nhưng ‘cái tôi’ là hình ảnh đó; người suy nghĩ là hình ảnh đó. Chính người suy nghĩ tạo tác hình ảnh. Qua những phản ứng của anh ấy, qua những đáp trả của anh ấy – thuộc vật chất, thuộc tinh thần, thuộc trí năng và vân vân – người suy nghĩ, người quan sát, người trải nghiệm, tạo tác hình ảnh đó qua ký ức, qua tư tưởng. Thế là, bộ máy đang suy nghĩ, bộ máy hiện diện qua suy nghĩ. Và suy nghĩ là cần thiết, ngược lại bạn không thể hiện diện.

Vì vậy, trước hết, hãy thấy vấn đề. Suy nghĩ tạo tác người suy nghĩ. Người suy nghĩ bắt đầu tạo tác hình ảnh về chính anh ấy: anh ấy là đại ngã, anh ấy là Thượng đế, anh ấy là linh hồn, anh ấy là một người Ba la môn, anh ấy là một người không-Ba la môn, anh ấy là một người Hồi giáo, anh ấy là một người Ấn giáo và mọi chuyện của nó. Anh ấy tạo tác hình ảnh và anh ấy sống trong nó. Vì vậy, sự suy nghĩ là khởi đầu của bộ máy này. Và bạn sẽ nói, ‘Làm thế nào tôi có thể chấm dứt sự suy nghĩ?’ Bạn không thể. Nhưng người ta có thể suy nghĩ mà không tạo tác hình ảnh; người ta có thể quan sát rằng người ta là một người cộng sản hay một người Hồi giáo. Bạn có thể

quan sát điều này, nhưng tại sao bạn phải tạo tác một hình ảnh về chính bạn? Bạn chỉ tạo tác một hình ảnh về tôi như một người Hồi giáo, hay một người cộng sản hay bất kỳ người nào, bởi vì bạn có một hình ảnh về chính bạn, mà đánh giá tôi. Nhưng nếu bạn không có một hình ảnh về chính bạn, vậy là bạn sẽ quan sát tôi, nhìn ngắm tôi, mà không tạo tác hình ảnh về tôi. Đó là lý do tại sao điều này đòi hỏi nhiều chú ý, nhiều quan sát về những suy nghĩ, những cảm thấy riêng của bạn.

Vậy là, người ta bắt đầu nhận thấy rằng thật ra hầu hết những liên hệ của chúng ta đều được đặt nền tảng trên sự tạo tác hình ảnh này, và bởi vì đã tạo tác hình ảnh, người ta thiết lập hay hy vọng thiết lập sự liên hệ giữa những hình ảnh. Và theo tự nhiên, không có sự liên hệ giữa những hình ảnh. Nếu bạn có một quan điểm về tôi và tôi có một quan điểm về bạn, làm thế nào chúng ta có thể có bất kỳ sự liên hệ nào? Sự liên hệ hiện diện chỉ khi nào nó là tự do, khi có tự do khỏi sự tạo tác hình ảnh này – chúng ta sẽ tìm hiểu điều này trong suốt những nói chuyện sắp đến. Chỉ khi nào hình ảnh này được xóa sạch và sự tạo tác hình ảnh kết thúc, sẽ có sự kết thúc của xung đột, sự kết thúc tổng thể của xung đột. Vậy là, chỉ như vậy mới có hòa bình, không những phía bên trong, nhưng còn cả phía bên ngoài. Chỉ khi nào bạn đã thiết lập hòa bình phía bên trong đó, thì cái trí, bởi vì được tự do, mới có thể đi rất xa.

Bạn biết, thưa bạn, tự do chỉ có thể hiện diện khi cái trí không xung đột. Hầu hết chúng ta đều xung đột, nếu không chúng ta chết rồi. Bạn tự-mê hoặc chính bạn, hay tự-đồng hóa chính bạn cùng nguyên nhân nào đó, cam kết nào đó, triết lý nào đó, giáo phái nào đó, hay niềm tin nào đó – bạn bị đồng hóa quá sâu đậm đến độ bạn chỉ bị mê hoặc, hay bạn sống trong một trạng thái mê muội. Hầu hết chúng ta đều ở trong xung đột; sự kết thúc của xung đột đó là tự do. Với xung đột bạn không thể có tự do. Bạn có lẽ tìm kiếm, bạn có lẽ ao ước nó; nhưng bạn không bao giờ có thể có nó.

Vì vậy, sự liên hệ có nghĩa kết thúc bộ máy mà xếp đặt hình ảnh vào chung, và với sự kết thúc của bộ máy đó, sự liên hệ đúng đắn được thiết lập; thế là, có sự kết thúc của xung đột. Và khi có sự kết thúc của xung đột, chắc chắn có tự do – tự do thực sự, không phải như một ý tưởng, nhưng trạng thái thực sự như một sự kiện. Vậy là, trong trạng thái đó của tự do, cái trí, mà không còn bị biến dạng, không còn bị hành hạ, không bị thành kiến, không bị trao bất kỳ tưởng tượng, bất kỳ ảo tưởng, bất kỳ ý tưởng hay tầm nhìn

huyền bí – cái trí đó có thể đi rất xa. Rất xa, không phải trong thời gian hay không gian, bởi vì không có không gian và thời gian, khi có tự do. Tôi đang sử dụng từ ngữ rất xa trong ý nghĩa rằng lúc đó chúng ta có thể khám phá – thật ra đây là những từ ngữ không có ý nghĩa – vậy thì trong tự do đó có một trạng thái của trống không, một trạng thái của hân hoan, một phước lành mà không Thượng đế nào, không tôn giáo nào, không quyền kinh nào, có thể trao tặng cho bạn.

Đó là lý do tại sao nếu sự liên hệ này không được thiết lập giữa bạn và người vợ của bạn, người hàng xóm của bạn, xã hội của bạn, giữa bạn và những người khác, bạn sẽ không bao giờ có hòa bình và thế là không có tự do. Và như một con người, không phải như một cá thể, vậy thì bạn có thể thay đổi xã hội. Không phải người xã hội, không phải người cộng sản – không người nào sẽ thực hiện nó. Chỉ con người đã hiểu rõ sự liên hệ đúng đắn là gì – chỉ một con người như thế mới có thể sáng tạo một xã hội trong đó một con người có thể sống không-xung đột.

Bombay, nói chuyện trước công chúng lần thứ nhất

Ngày 13 tháng 2 năm 1966

Tuyển tập những Lời giảng, Tập XVI

Khoảnh khắc tôi không đang chú ý, suy nghĩ . . . nhảy vào và tạo tác hình ảnh.

Người hỏi: Muốn sự tạo tác những hình ảnh kết thúc, liệu suy nghĩ cũng phải kết thúc? Tại cốt lõi, liệu điều này hàm ý điều kia? Liệu sự kết thúc của tạo tác hình ảnh thực sự là một nền tảng mà dựa vào đó người ta có thể bắt đầu khám phá tình yêu và sự thật là gì? Hay sự kết thúc đó là chính bản thể của sự thật và tình yêu?

Krishnamurti: Chúng ta sống bằng những hình ảnh được tạo tác bởi cái trí, bởi suy nghĩ. Những hình ảnh này đang liên tục thêm vào và bớt đi. Bạn có hình ảnh riêng của bạn về chính bạn; nếu bạn là một người viết văn bạn có một hình ảnh về chính bạn như một người viết văn; nếu bạn có một người vợ hay một người chồng, mỗi người đã tạo tác một hình ảnh về chính anh ấy hay chính cô ấy. Điều này bắt đầu từ niên thiếu, qua so sánh, qua gợi ý, bằng cách được dạy bảo bạn phải giỏi giang như người kia, hay bạn không được làm, hay bạn phải làm; thế là dần dần qui trình này tích lũy. Và trong

những liên hệ của chúng ta, cá nhân và tập thể, luôn luôn có một hình ảnh. Chẳng nào hình ảnh còn tồn tại, chắc chắn bạn phải bị xúc phạm, bị lệch lạc, hay bị tổn thương. Và có bất kỳ sự liên hệ thực sự nào cùng một người khác bị ngăn cản bởi hình ảnh này.

Lúc này người hỏi muốn biết: Liệu điều này có thể kết thúc, hay liệu nó là cái gì đó mà chúng ta bắt buộc phải sống mãi mãi? Và anh ấy cũng muốn biết: Trong ngay sự kết thúc của hình ảnh, liệu suy nghĩ kết thúc? Liệu chúng có liên quan lẫn nhau, hình ảnh và suy nghĩ? Khi bộ máy tạo tác hình ảnh kết thúc, liệu đó là chính bản thể của tình yêu và sự thật?

Bạn có khi nào thực sự kết thúc một hình ảnh – một cách tự nguyện, một cách dễ dàng, không có bất kỳ ép buộc, không có bất kỳ động cơ? Không phải, ‘Tôi phải kết thúc hình ảnh tôi có về chính tôi, tôi sẽ không bị tổn thương.’ Hãy chọn một hình ảnh và tìm hiểu nó; trong đang tìm hiểu nó, bạn khám phá toàn chuyển động của sự tạo tác hình ảnh. Trong hình ảnh đó bạn bắt đầu khám phá có sợ hãi, lo âu; có một ý thức của cô lập; và nếu bạn sợ hãi bạn nói, ‘Bám chặt cái gì đó tôi biết còn tốt lành hơn cái gì đó tôi không biết.’ Nhưng nếu bạn tìm hiểu nó khá nghiêm túc và sâu thẳm, bạn tìm hiểu về vấn đề người nào hay cái gì là vật tạo tác của hình ảnh này, không phải một hình ảnh đặc biệt nhưng sự tạo tác hình ảnh như một tổng thể. Liệu nó là suy nghĩ? Liệu nó là sự đáp trả tự nhiên, sự phản ứng tự nhiên, để tự-bảo vệ chính người ta thuộc thân thể và tâm lý? Người ta có thể hiểu rõ sự phản ứng tự nhiên đối với sự bảo vệ thân thể, làm thế nào để có lương thực, để có chỗ ở, để có quần áo, để tránh không bị cán qua bởi một chiếc xe buýt, và vân vân. Đó là một phản ứng thông minh, lành mạnh, tự nhiên; trong đó không có hình ảnh. Nhưng thuộc tâm lý, phía bên trong, chúng ta đã tạo tác hình ảnh này mà là kết quả của một chuỗi những biến cố, những tai nạn, những tổn thương, những kích động.

Liệu sự tạo tác hình ảnh này là chuyển động của suy nghĩ? Chúng ta biết rằng có lẽ gặp một biến cố rất to tát, suy nghĩ không len lỏi vào sự phản ứng tự-phòng vệ của thân thể. Nhưng sự tạo tác hình ảnh thuộc tâm lý là kết quả của sự không-chú ý liên tục mà là chính bản thể của suy nghĩ. Suy nghĩ trong chính nó là không-chú ý. Chú ý không có trung tâm, nó không có một điểm để từ đó đi đến một điểm khác, như trong sự tập trung. Khi có chú ý tuyệt đối, không có sự chuyển động của suy nghĩ. Chỉ khi nào cái trí không-chú ý thì suy nghĩ mới hiện diện.

Suy nghĩ là vật chất, suy nghĩ là kết quả của ký ức, ký ức là kết quả của trải nghiệm, và điều đó phải luôn luôn bị giới hạn, từng phần. Ký ức, hiểu biết, không bao giờ có thể trọn vẹn, chúng luôn luôn là từng phần, thế là không-chú ý.

Vì vậy, khi có chú ý không có sự tạo tác hình ảnh, không có xung đột; bạn thấy sự kiện. Nếu khi bạn sỉ nhục tôi hay nịnh nọt tôi và tôi chú ý một cách tuyệt đối, vậy là sỉ nhục và nịnh nọt không có ý nghĩa gì cả. Nhưng khoảnh khắc tôi không đang chú ý, suy nghĩ, mà chính nó là không-chú ý, len lỏi vào và tạo tác hình ảnh.

Lúc này, người hỏi muốn biết: Liệu sự kết thúc của tạo tác hình ảnh là bản thể của sự thật và tình yêu? Không hoàn toàn như thế. Liệu ham muốn là tình yêu? Liệu vui thú là tình yêu? Hầu hết sống của chúng ta đều được hướng dẫn về vui thú trong những hình thức khác nhau, và khi chuyển động của vui thú, tình dục đó, vân vân, xảy ra, chúng ta gọi nó là tình yêu. Liệu có thể có tình yêu khi có xung đột, khi cái trí bị què quặt bởi những vấn đề, những vấn đề của thiên đàng, những vấn đề của thiên đĩnh, những vấn đề giữa người đàn ông và người đàn bà? Khi cái trí đang sống trong những vấn đề, mà hầu hết những cái trí của chúng ta đều có, liệu có thể có tình yêu?

Liệu có thể có tình yêu khi có sự đau khổ, thuộc thần kinh cơ thể cũng như thuộc tâm lý? Liệu sự thật là một vấn đề của kết luận, một vấn đề của quan điểm, của những người triết lý, của những người huyền bí, của những người bám chặt giáo điều và nghi lễ, mà tất cả đều là sự sáng chế của con người? Liệu cái trí bị quy định sâu thẳm có thể biết sự thật là gì? Sự thật chỉ có thể hiện diện khi cái trí hoàn toàn được tự do khỏi tất cả cái mớ lộn xộn này. Những người triết lý và những người khác không bao giờ quan sát những sống riêng của họ; họ lãng đãng đi vào thế giới nào đó thuộc tâm lý và thuộc lý thuyết, dựa vào nó họ bắt đầu viết lách và xuất bản và trở nên nổi tiếng. Sự thật là cái gì đó đòi hỏi sự rõ ràng lạ thường của cái trí, một cái trí không-vấn đề, thuộc vật chất hay thuộc tâm lý, một cái trí không-xung đột. Ngay cả ký ức về xung đột phải kết thúc. Cùng gánh nặng của ký ức chúng ta không thể tìm được sự thật. Nó không thể xảy ra được. Sự thật chỉ có thể hiện diện cho một cái trí tự do lạ thường khỏi tất cả mọi điều bị tạo tác bởi con người.

Đối với tôi đây không là những từ ngữ, bạn hiểu chứ? Nếu nó không là cái gì đó thực sự, tôi sẽ không nói, tôi sẽ không chân thật. Nếu nó không là một sự kiện, tôi sẽ là một người đạo đức giả cực kỳ. Điều này cần đến sự hòa hợp lạ thường.

Câu hỏi và Trả lời

III. HẸU RÕ VỀ VUI THÚ

Người ta phải hiểu rõ sự liên hệ, bởi vì đó là sống. Chúng ta không thể tồn tại nếu không có sự liên hệ thuộc loại nào đó. Bạn không thể rút lui vào sự cô lập, dựng lên một bức tường quanh chính bạn, như hầu hết mọi người đều làm, bởi vì hành động sống trong một tình trạng cô lập, an toàn, ẩn núp của sự kháng cự đó chỉ nuôi dưỡng nhiều hỗn loạn hơn, nhiều vấn đề hơn, nhiều đau khổ hơn. Nếu người ta quan sát, sống là một chuyển động trong hành động, một chuyển động trong liên hệ, và đó là vấn đề của chúng ta: Làm thế nào sống trong thế giới này, nơi sự liên hệ là chính nền tảng của tất cả sự tồn tại; làm thế nào sống trong thế giới này để cho sự liên hệ không trở thành đơn điệu, nhàm chán, cái gì đó mà xấu xa, lặp lại.

Những cái trí của chúng ta tuân phục vào khuôn mẫu của vui thú – và chắc chắn, sống không chỉ là vui thú. Chúng ta muốn vui thú. Đó là việc duy nhất mà sâu thẳm, phía bên trong, một cách bí mật, chúng ta thực sự đang tìm kiếm. Chúng ta cố gắng kiếm được vui thú từ hầu hết mọi thứ, và nếu người ta quan sát, vui thú không những gây tách rời và làm rối loạn cái trí,

nhưng nó cũng còn tạo ra những giá trị giả dối, không thực sự. Vì vậy, vui thú mang lại ảo tưởng. Một cái trí đang tìm kiếm vui thú, giống như hầu hết chúng ta, không những tự-gây tách rời chính nó, nhưng còn luôn luôn ở trong một trạng thái mâu thuẫn trong tất cả những liên hệ của nó, dù nó là sự liên hệ với những ý tưởng, với con người, hay với tài sản; nó phải luôn luôn ở trong xung đột. Vì vậy, đó là một trong những sự việc người ta phải hiểu rõ: rằng tại cơ bản sự tìm kiếm của chúng ta trong sống là sự đòi hỏi, sự thôi thúc, sự tìm kiếm của vui thú.

Bây giờ, đây là việc rất khó khăn phải hiểu rõ bởi vì, tại sao người ta không nên có vui thú? Bạn thấy một cảnh hoàng hôn đẹp, một cái cây dễ thương, một con sông rộng đang chảy uốn khúc, hay một khuôn mặt xinh xinh, và khi bạn nhìn ngắm, nó cho bạn sự hài lòng, vui thú vô cùng. Có gì sai lầm với điều đó? Đối với tôi dường như sự rối loạn và đau khổ bắt đầu khi khuôn mặt đó, con sông đó, đám mây đó, hòn núi đó, trở thành một kỷ niệm, và sau đó kỷ niệm này đòi hỏi một tiếp tục nhiều hơn của vui thú; chúng ta muốn những việc như thế được lặp lại. Tất cả chúng ta đều biết điều này. Tôi đã có một vui thú nào đó, hay bạn đã có một hài lòng nào đó trong việc nào đó, và chúng ta muốn nó được lặp lại. Dù nó là tình dục, nghệ thuật, trí năng, hay việc nào đó không hoàn toàn thuộc tính chất này, chúng ta muốn nó được lặp lại – và tôi nghĩ đó là nơi vui thú bắt đầu bôi đen cái trí và tạo ra những giá trị giả dối, không thực sự.

Điều gì quan trọng là hiểu rõ vui thú, không phải cố gắng loại bỏ nó – điều đó quá ngu xuẩn. Không ai có thể loại bỏ vui thú. Nhưng hiểu rõ bản chất và cấu trúc của vui thú là điều cần thiết; bởi vì nếu sống chỉ là vui thú, và nếu đó là điều gì người ta mong muốn, vậy thì theo kèm vui thú là đau khổ, hỗn loạn, những ảo tưởng, những giá trị giả dối mà chúng ta tạo ra, và vì vậy không có rõ ràng. Nó là một sự kiện đơn giản, thuộc tâm lý cũng như thuộc sinh lý, rằng chúng ta đang tìm kiếm vui thú, và chúng ta đều muốn tất cả sự liên hệ phải được đặt nền tảng trên vui thú; và do đó, khi sự liên hệ không là vui thú, có một mâu thuẫn, và thế là xung đột, đau khổ, hỗn loạn, và bi thảm bắt đầu.

Paris, nói chuyện trước công chúng lần thứ ba

Ngày 23 tháng 5 năm 1965

Tuyển tập những Lời giảng, Tập XV

Vui thú là sự tiếp tục và sự vun đắp trong suy nghĩ về một nhận biết.

Điều gì là sự quan trọng và ý nghĩa của vui thú, mà mọi con người đang tìm kiếm và đang theo đuổi bằng bất kỳ giá nào? Vui thú là gì? Có vui thú nhận được từ những sở hữu; vui thú nhận được từ một khả năng hay tài năng; vui thú khi bạn chi phối một người khác; vui thú của có uy quyền cực kỳ, thuộc chính trị, thuộc tôn giáo hay thuộc kinh tế; vui thú của tình dục; vui thú của ý thức tự do vô cùng mà tiền bạc đem lại. Có vô vàn hình thức của vui thú. Trong vui thú có thụ hưởng, và tiến thêm nữa có ngây ngất, nhận được hài lòng trong cái gì đó và cảm thấy của ngây ngất. ‘Ngây ngất’ là vượt khỏi chính bạn. Không có cái ngã để thụ hưởng. Cái ngã – đó là cái tôi, cái vị kỷ, tánh cá nhân – tất cả hoàn toàn biến mất, chỉ có ý thức đó của đang ở bên ngoài. Đó là ngây ngất. Nhưng ngây ngất đó không liên quan gì đến vui thú.

Bạn nhận được một hài lòng trong cái gì đó; hài lòng mà hiện diện một cách tự nhiên khi bạn nhìn ngắm cái gì đó rất đẹp. Tại khoảnh khắc đó, tại giây phút đó, không có vui thú, không có hân hoan, chỉ có ý thức của nhìn ngắm. Trong nhìn ngắm đó cái tôi không-hiện diện. Khi bạn nhìn ngắm một hòn núi có đỉnh phủ đầy tuyết, cùng những thung lũng của nó, sự hùng vĩ và hoành tráng của nó, tất cả suy nghĩ bị xóa sạch. Nó đó kia, vĩ đại đó phía trước bạn và có hài lòng. Tiếp theo suy nghĩ len lỏi vào và đang ghi lại như một kỷ niệm về nó là một trải nghiệm kỳ diệu và tuyệt vời ra sao. Tiếp theo ghi lại đó, kỷ niệm đó, được nuôi dưỡng và sự nuôi dưỡng đó trở thành vui thú. Bất kỳ khi nào suy nghĩ can thiệp vào ý thức của vẻ đẹp, ý thức của sự vĩ đại của cái gì đó, một bài thơ, một dải nước, hay một cái cây cô đơn trong một cánh đồng, nó là sự ghi lại. Nhưng, thấy nó và không ghi lại nó – đó là điều quan trọng. Khoảnh khắc bạn ghi lại nó, vẻ đẹp của nó, vậy là chính sự ghi lại đó đưa suy nghĩ hành động; vậy là ham muốn theo đuổi, mà trở thành sự theo đuổi của vui thú. Người ta thấy một người phụ nữ, hay một người đàn ông đẹp; tức khắc, nó được ghi lại trong bộ não; vậy là chính sự ghi lại đó đưa suy nghĩ chuyển động và bạn ao ước có tình bè bạn cùng người đó và tất cả mọi chuyện tiếp theo. Vui thú là sự tiếp tục và sự nuôi dưỡng trong suy nghĩ về một nhận biết. Bạn đã có sự trải nghiệm ân ái đêm qua, hay cách đây hai tuần, bạn nhớ lại nó và ham muốn lặp lại nó, mà là sự đòi hỏi có vui thú.

Liệu có thể ghi lại chỉ những việc tuyệt đối cần thiết? Những việc tuyệt đối cần thiết là sự hiểu biết làm thế nào lái một chiếc xe hơi, làm thế nào nói

một ngôn ngữ, hiểu biết thuộc công nghệ, hiểu biết của đọc, viết và vân vân. Nhưng trong những liên hệ con người của chúng ta, ví dụ những liên hệ giữa đàn ông và đàn bà, mọi biến cố trong sự liên hệ đó được ghi lại. Điều gì xảy ra? Người đàn bà cáu giận, cầu nhàu, hay thân thiện, tử tế, hay nói điều gì đó xấu xa ngay trước khi người chồng rời nhà đi làm việc; thế là từ việc này, được dựng lên, qua sự ghi lại, một hình ảnh về cô ấy và cô ấy dựng lên một hình ảnh về anh ấy – đó là sự kiện. Trong những liên hệ của con người, giữa đàn ông và đàn bà, hay giữa những người láng giềng và vân vân, có sự ghi lại và qui trình của tạo tác hình ảnh. Nhưng khi người chồng nói điều gì đó xấu xa, hãy lắng nghe nó cẩn thận, kết thúc nó, và không chuyển nó tiếp tục; vậy thì bạn sẽ phát giác rằng không có tạo tác hình ảnh gì cả. Nếu không có sự tạo tác hình ảnh giữa một người đàn ông và một người đàn bà, sự liên hệ sẽ hoàn toàn khác hẳn; không còn sự liên hệ của một suy nghĩ đối nghịch một suy nghĩ khác – mà được gọi là sự liên hệ, mà thật ra không phải; nó chỉ là những ý tưởng.

Vui thú theo sau sự ghi lại của một biến cố trong sự tiếp tục được thực hiện bởi suy nghĩ. Suy nghĩ là gốc rễ của vui thú. Nếu bạn không có suy nghĩ và bạn thấy một vật đẹp để nó sẽ ngừng lại ở đó. Nhưng suy nghĩ nói: ‘Không, tôi phải có cái đó’; từ việc này trôi chảy toàn chuyển động của suy nghĩ.

Sự liên hệ của vui thú với hân hoan là gì? Hân hoan đến với bạn không được mời mọc, nó xảy ra. Bạn đang dạo bộ trên đường phố, đang ngồi trong một chiếc xe buýt, hay lang thang trong những cánh rừng, đang nhìn ngắm những bông hoa, những quả đồi, và những đám mây và bầu trời xanh và bỗng nhiên có cảm giác lạ thường của hân hoan vô cùng này; sau đó sự ghi lại hiện diện, suy nghĩ nói, ‘Những thứ đó tuyệt vời quá! Tôi phải có nó nhiều thêm nữa.’ Thế là, lại nữa, hân hoan bị biến thành vui thú bởi suy nghĩ. Đây là đang thấy những sự kiện như chúng là, không phải như bạn muốn chúng là; nó là đang thấy chúng một cách chính xác, mà không có bất kỳ biến dạng, đang thấy việc gì đang xảy ra.

Tình yêu là gì? Liệu nó là vui thú; mà là sự tiếp tục của một biến cố qua chuyển động của suy nghĩ? Liệu chuyển động của suy nghĩ là tình yêu? Liệu tình yêu là sự hồi tưởng? Một sự việc đã xảy ra và đang sống trong sự hồi tưởng của nó, đang cảm thấy rằng sự hồi tưởng của cái gì đó qua rồi, đang làm sống động lại nó và đang nói, ‘Thật là kỳ diệu làm sao khi chúng ta cùng nhau ngồi dưới cái cây đó; đó là tình yêu’ – tất cả điều đó là sự hồi

tưởng của một sự việc đã qua rồi. Liệu điều đó là tình yêu? Liệu tình yêu là sự vui thú của tình dục? – trong đó có dịu dàng, âu yếm và vân vân – liệu đó là tình yêu? Điều đó không có nghĩa rằng nó đúng vậy, hay rằng nó không phải như thế.

Chúng ta đang tìm hiểu mọi thứ mà con người đã sắp xếp vào chung về điều mà anh ấy nói, ‘Đây là tình yêu.’ Nếu tình yêu là vui thú, vậy thì nó nhấn mạnh vào sự hồi tưởng của những sự việc quá khứ và thế là tạo ra sự quan trọng của cái tôi – vui thú của tôi, hứng khởi của tôi, những hồi tưởng của tôi. Liệu đó là tình yêu? Và liệu tình yêu là ham muốn? Ham muốn là gì? Người ta ham muốn một chiếc xe hơi; người ta ham muốn một ngôi nhà; người ta ham muốn nổi tiếng, quyền hành, địa vị. Có vô tận những sự việc mà người ta ham muốn: được đẹp đẽ như bạn, được thông minh, được khôn ngoan, được giỏi giang bằng bạn. Liệu ham muốn tạo ra sự rõ ràng?

Cái sự việc được gọi là tình yêu được đặt nền tảng trên ham muốn – ham muốn ngủ với một người đàn bà, hay ngủ với một người đàn ông, ham muốn sở hữu cô ấy, thống trị cô ấy, điều khiển cô ấy: ‘Cô ấy thuộc về tôi, không phải thuộc về bạn.’ Liệu tình yêu trong vui thú được bắt nguồn trong sở hữu đó, trong thống trị đó? Người đàn ông thống trị thế giới và bây giờ có người đàn bà đang đấu tranh chống lại sự thống trị.

Ham muốn là gì? Liệu ham muốn tạo ra sự rõ ràng? Liệu từ bi nở hoa trong lãnh vực của nó? Nếu nó không mang lại sự rõ ràng và nếu ham muốn không là lãnh vực trong đó vẻ đẹp và sự vĩ đại của từ bi nở hoa, vậy thì ham muốn có vị trí gì? Ham muốn nảy sinh như thế nào? Người ta thấy một người đàn bà đẹp, hay một người đàn ông đẹp – người ta thấy. Có sự nhận biết, đang thấy, tiếp theo tiếp xúc, tiếp theo cảm xúc, tiếp theo cảm xúc đó được đảm trách bởi suy nghĩ, mà trở thành hình ảnh cùng ham muốn của nó. Bạn thấy một lọ hoa đẹp, một điêu khắc đẹp – của Hy Lạp, hay Ai Cập cổ xưa – và bạn ngắm nó và bạn sờ nó; bạn thấy chiều sâu của một điêu khắc về một hình người tư thế kiết già. Từ đó có một cảm xúc. Đó là một điêu khắc tuyệt vời quá và cảm xúc đó ham muốn; ‘Tôi ước tôi có vật đó trong phòng của tôi; ngắm nó mỗi ngày, sờ nó mỗi ngày’ – sự hãnh diện của sở hữu, có một vật tuyệt vời như thế. Đó là ham muốn: thấy, tiếp xúc, cảm xúc, tiếp theo suy nghĩ sử dụng cảm xúc đó để nuôi dưỡng sự ham muốn sở hữu – hay không-sở hữu.

Lúc này nảy sinh sự khó khăn: khi nhận ra điều này, những người tôn giáo đã nói: ‘Thực hiện lời thề độc thân; đừng nhìn một người phụ nữ; nếu bạn phải nhìn, hãy đối xử với cô ấy như người em gái, người mẹ của bạn, bất kỳ người nào bạn thích; bởi vì bạn đang phục vụ Thượng đế bạn cần tất cả năng lượng để phục vụ Ngài; trong phục vụ Thượng đế bạn sẽ gặp những đau khổ vô cùng, vì vậy hãy chuẩn bị, nhưng đừng lãng phí năng lượng của bạn.’ Nhưng ham muốn đang sôi sùng sục và chúng ta đang cố gắng hiểu rõ ham muốn đó mà đang liên tục sôi sùng sục, đang mong muốn thành tựu, đang ao ước tự-hoàn tất nó.

Ham muốn nảy sinh từ chuyển động: nhìn thấy-tiếp xúc-cảm xúc-suy nghĩ cùng ham muốn-hình ảnh của nó. Lúc này chúng ta đang nói: nhìn thấy-tiếp xúc-cảm xúc, đó là thông thường, lành mạnh – hãy kết thúc nó ở đó, đừng để cho suy nghĩ đảm trách nó và biến nó thành một ham muốn. Hiểu rõ điều này và vậy là bạn cũng sẽ hiểu rõ rằng không có sự kiềm chế của ham muốn. Bạn thấy một ngôi nhà đẹp, cân đối có những cửa sổ xinh xinh, một mái nhà tan vào bầu trời, những bức tường dày và là bộ phận của quả đất, một cái vườn dễ thương, được chăm sóc kỹ càng. Bạn nhìn ngắm nó, có cảm xúc; bạn sờ nó – bạn có lẽ không chạm tay vào nó nhưng bạn sờ bằng đôi mắt của bạn – bạn nghĩ không khí, những cái cây nho nhỏ, bãi cỏ vừa mới cắt. Liệu bạn không thể kết thúc nó ở đó? Kết thúc nó ở đó, nói: ‘Nó là một ngôi nhà đẹp’; nhưng không có sự ghi lại và không có suy nghĩ mà nói: ‘Tôi ước tôi có ngôi nhà đó’ – mà là ham muốn và sự tiếp tục của ham muốn. Bạn có thể làm việc này quá dễ dàng; và tôi có ý một cách dễ dàng, nếu bạn hiểu rõ bản chất của tư tưởng và ham muốn.

Tổng thể của Sống

Hiểu rõ ham muốn là nhận biết không-chọn lựa được những chuyển động của nó.

Ham muốn là năng lượng, và nó phải được hiểu rõ; nó không thể chỉ bị kiềm chế, hay bị bắt buộc phải tuân phục. Bất kỳ nỗ lực nào để ép buộc hay kỷ luật ham muốn dẫn đến sự xung đột, mà đem theo cùng nó sự vô cảm. Tất cả những phương cách tinh tế của ham muốn phải được biết và được hiểu rõ. Bạn không thể được chỉ bảo và bạn không thể học hành những phương cách của ham muốn. Hiểu rõ ham muốn là nhận biết không-chọn lựa được những chuyển động của nó. Nếu bạn triệt tiêu ham muốn, bạn triệt

tiêu nhạy cảm, cũng như sự mãnh liệt mà là cốt lõi cho sự hiểu rõ về sự thật.

Bình luận về Sống, Tập 3

Nguồn của ham muốn là gì?

Khi chúng ta nói chúng ta thương yêu một người khác, trong tình yêu đó có ham muốn, những chiều rọi vui thú thuộc vô vàn hoạt động của suy nghĩ. Người ta phải tìm ra liệu tình yêu là ham muốn, liệu tình yêu là vui thú, liệu trong tình yêu có sợ hãi; bởi vì nơi nào có sợ hãi phải có hận thù, ghen tuông, lo âu, sở hữu, thống trị. Có vẻ đẹp trong sự liên hệ và toàn vũ trụ là một chuyển động trong liên hệ. Vũ trụ là trật tự và khi người ta có trật tự trong chính người ta, người ta có trật tự trong những liên hệ của người ta và vì vậy có thể có trật tự trong xã hội của chúng ta. Nếu người ta tìm hiểu bản chất của sự liên hệ, người ta phát giác rằng có trật tự là điều tuyệt đối cần thiết, và từ trật tự đó tình yêu hiện diện.

Vẻ đẹp là gì? Bạn thấy tuyết mới trên những hòn núi sáng nay, sạch, một cảnh đẹp. Bạn thấy những cái cây cô đơn đang đứng đen kịt tương phản màu trắng đó. Nhìn ngắm thế giới quanh chúng ta bạn thấy bộ máy kỳ diệu, máy vi tính lạ thường cùng vẻ đẹp đặc biệt của nó; bạn thấy vẻ đẹp của một khuôn mặt, vẻ đẹp của một bức tranh, vẻ đẹp của một bài thơ – dường như bạn công nhận vẻ đẹp ở ngoài đó. Trong những viện bảo tàng hay khi bạn đi tới một buổi hòa nhạc và lắng nghe Beethoven, hay Mozart, có vẻ đẹp vô cùng – nhưng luôn luôn ở ngoài đó. Trong những quả đồi, trong những thung lũng cùng những dòng nước đang chảy của nó, và đường bay của những con chim và tiếng hót của một con sáo đen trong sáng sớm, có vẻ đẹp. Nhưng liệu vẻ đẹp chỉ ở ngoài đó? Hay vẻ đẹp là cái gì đó chỉ hiện diện khi ‘cái tôi’ không còn? Khi bạn nhìn ngắm những hòn núi đó vào một buổi sáng có nắng, đang lấp lánh tương phản rõ ràng bầu trời xanh, vẻ trắng lè của nó xua đuổi tất cả những kỷ niệm đã tích lũy của chính bạn – trong khoảnh khắc. Kia kia, vẻ đẹp phía bên ngoài, hoành tráng phía bên ngoài, trắng lè và sức mạnh của những hòn núi, xóa sạch tất cả những vấn đề của bạn – ước gì trong một giây. Bạn quên bằng chính mình. Khi tuyệt đối không có bạn, vẻ đẹp hiện diện. Nhưng chúng ta không được tự do khỏi chính chúng ta, chúng ta là những con người ích kỷ, quan tâm đến chính

chúng ta, đến sự quan trọng của chúng ta hay đến những vấn đề của chúng ta, đến những khó nhọc, những đau khổ, và sự cô độc của chúng ta. Từ sự cô độc vô vọng, chúng ta muốn gắn kết cùng cái này hay cái kia và chúng ta bám vào một ý tưởng, một niềm tin, một con người, đặc biệt một con người. Trong sự lệ thuộc, tất cả những vấn đề của chúng ta phát sinh. Nơi nào có sự lệ thuộc tâm lý, sợ hãi bắt đầu. Khi bạn cột chặt vào cái gì đó, sự thoái hóa bắt đầu.

Ham muốn là lực đẩy mạnh mẽ và thôi thúc nhất trong sống của chúng ta. Chúng ta đang nói về chính sự ham muốn, không phải ham muốn về một sự việc đặc biệt. Tất cả những tôn giáo đều đã nói rằng nếu bạn muốn phục vụ Thượng đế bạn phải dập tắt ham muốn, triệt tiêu ham muốn, kiểm soát ham muốn. Tất cả những tôn giáo đều đã nói: thay thế cho ham muốn bằng một hình ảnh mà suy nghĩ đã tạo ra – hình ảnh mà những người Thiên chúa giáo có, mà những người Ấn giáo có, và vân vân. Thay thế một hình ảnh cho sự kiện. Sự kiện là ham muốn – sự hưng hực của nó và họ nghĩ rằng người ta có thể khuất phục nó bằng cách thay thế cái gì đó cho nó. Hay giao nộp chính bạn cho điều gì đó mà bạn nghĩ là bậc thầy, đáng cứu rỗi, vị đạo sư – mà lại nữa là hoạt động của suy nghĩ. Đây đã là khuôn mẫu của tất cả những tôn giáo thuộc suy nghĩ. Người ta phải hiểu rõ toàn chuyển động của ham muốn; bởi vì rõ ràng, nó không là tình yêu, cũng không là từ bi. Nếu không có tình yêu và từ bi, thiên định hoàn toàn không có ý nghĩa. Tình yêu và từ bi có thông minh riêng của chúng mà không là thông minh của suy nghĩ ma mãnh.

Vì vậy, hiểu rõ bản chất của ham muốn là điều quan trọng, tại sao nó đã có một vai trò quan trọng cực kỳ như thế trong sống của chúng ta; làm thế nào nó gây biến dạng sự rõ ràng, làm thế nào nó ngăn cản chất lượng lạ thường của tình yêu. Điều quan trọng là chúng ta phải hiểu rõ và không kiềm chế, không cố gắng kiểm soát nó hay hướng dẫn nó trong một phương hướng đặc biệt, mà bạn nghĩ có lẽ trao tặng bạn hòa bình.

Làm ơn luôn luôn nhớ rằng người nói không đang cố gắng gây ấn tượng bạn hay hướng dẫn và giúp đỡ bạn. Nhưng cùng nhau chúng ta đang dạo bộ trên một con đường rất phức tạp và tinh tế. Chúng ta phải lắng nghe lẫn nhau để tìm ra sự thật về ham muốn. Khi người ta hiểu rõ sự quan trọng, ý nghĩa, sự phong phú, sự thật của ham muốn, sau đó ham muốn có một giá trị và một mục đích khác hẳn trong sống của người ta.

Khi người ta quan sát ham muốn, liệu người ta đang quan sát nó như một người đứng ngoài đang quan sát ham muốn? Hay người ta đang quan sát ham muốn ngay lúc nó nảy sinh? Không phải ham muốn như cái gì đó tách khỏi người ta, người ta là ham muốn. Bạn thấy sự khác biệt? Hoặc người ta quan sát ham muốn, mà người ta có khi người ta nhìn món đồ nào đó trong cửa sổ bày hàng đang gây thỏa mãn người ta, và người ta có ham muốn mua nó đến độ món đồ khác hẳn ‘tôi’, hay cách ngược lại ham muốn là ‘tôi’, vậy là có một nhận biết về ham muốn mà không có người quan sát đang quan sát ham muốn.

Người ta có thể nhìn ngắm một cái cây. Cái cây là từ ngữ qua đó người ta nhận ra cái vật đang đứng trong cánh đồng. Nhưng người ta biết rằng từ ngữ cái cây không là cái cây. Tương tự như thế, người vợ của người ta không là từ ngữ. Nhưng người ta đã biến từ ngữ thành người vợ của người ta. Tôi không biết liệu bạn thấy những tình tế của tất cả điều này. Người ta phải hiểu rõ, từ ngay khởi đầu, rằng từ ngữ không là sự vật. Từ ngữ ham muốn không là cảm thấy về nó – có cảm thấy lạ thường đằng sau phản ứng đó. Vì vậy người ta phải rất cảnh giác rằng người ta không bị trói buộc trong từ ngữ. Cũng vậy người ta phải dư thừa sinh động để thấy rằng cái món đồ có lẽ tạo ra ham muốn – ham muốn mà tách khỏi món đồ. Liệu người ta nhận biết rằng từ ngữ không là sự vật và rằng ham muốn không tách khỏi người quan sát đang quan sát ham muốn? Liệu người ta nhận biết rằng món đồ có lẽ tạo ra ham muốn nhưng ham muốn lại độc lập khỏi món đồ?

Ham muốn nở hoa như thế nào? Tại sao có năng lượng lạ thường như thế đằng sau nó? Nếu tại sâu thẳm chúng ta không hiểu rõ bản chất của ham muốn chúng ta sẽ luôn luôn đang xung đột lẫn nhau. Người ta có lẽ ham muốn một sự vật và người vợ có lẽ ham muốn một thứ khác và con cái có lẽ ham muốn thứ gì khác nữa. Vậy là chúng ta luôn luôn cãi cọ lẫn nhau. Và trận chiến này, đấu tranh này, được gọi là tình yêu, sự liên hệ.

Chúng ta đang hỏi: Nguồn của ham muốn là gì? Chúng ta phải rất thành thật trong điều này, rất chân thật, bởi vì ham muốn rất, rất dối gạt, rất tinh tế, nếu chúng ta không hiểu rõ gốc rễ của nó. Bởi vì đối với tất cả chúng ta những phản ứng giác quan là quan trọng – nhìn, sờ, nếm, ngửi, nghe. Và đối với một số người của chúng ta, một phản ứng giác quan riêng có lẽ quan

trọng hơn những phản ứng khác. Nếu chúng ta có khả năng nghệ thuật, chúng ta thấy những sự vật trong một cách đặc biệt. Nếu chúng ta được đào tạo như một kỹ sư vậy thì những phản ứng giác quan lại khác hẳn. Vậy là, chúng ta không bao giờ quan sát một cách tổng thể, cùng tất cả những phản ứng của giác quan. Trong chừng mực nào đó, mỗi người chúng ta đều đáp trả một cách đặc biệt, bị phân chia. Liệu có thể phản ứng một cách tổng thể cùng tất cả những giác quan của người ta? Hãy thấy sự quan trọng của điều đó. Nếu người ta phản ứng một cách tổng thể cùng tất cả những giác quan của người ta, có sự xóa sạch của người quan sát được trung tâm hóa. Nhưng khi người ta phản ứng đến một sự vật riêng trong một cách đặc biệt vậy thì sự phân chia bắt đầu. Khi bạn rời căn lều này, hãy tìm ra, khi bạn nhìn ngắm những dòng nước đang chảy, những lớp lán nhẹ nhẹ trên dòng nước chảy xiết, hãy tìm ra liệu bạn có thể nhìn ngắm nó bằng tất cả những giác quan của bạn. Đừng hỏi tôi phải làm thế nào, bởi vì điều đó trở thành máy móc. Nhưng hãy tự-giáo dục bạn trong sự hiểu rõ của toàn phản ứng thuộc giác quan.

Khi bạn thấy cái gì đó, đang thấy tạo ra một phản ứng. Bạn thấy một cái áo sơ mi màu xanh, hay một cái váy màu xanh, đang thấy đánh thức phản ứng. Sau đó sự tiếp xúc xảy ra. Sau đó từ sự tiếp xúc, suy nghĩ tạo tác hình ảnh của bạn trong cái áo sơ mi hay cái váy đó, sau đó ham muốn nảy sinh. Hay bạn thấy một chiếc xe ngoài đường, nó có đường nét đẹp, nó được lau chùi láng bóng và có nhiều quyền hành phía sau nó. Sau đó bạn đi quanh nó, tìm hiểu động cơ. Sau đó suy nghĩ tạo tác hình ảnh của bạn ngồi trong chiếc xe và khởi động, đạp ga rồi lái nó. Thế là ham muốn bắt đầu và nguồn của ham muốn là suy nghĩ đang tạo tác hình ảnh, trước đó không có ham muốn. Có những phản ứng giác quan, mà bình thường, nhưng sau đó suy nghĩ tạo tác hình ảnh và từ khoảnh khắc đó ham muốn bắt đầu. Bây giờ, liệu suy nghĩ có thể không nảy sinh và tạo tác hình ảnh? Đây là học hành về ham muốn, mà trong chính nó là kỷ luật. Học hành về ham muốn là kỷ luật, không phải kiểm soát nó. Nếu bạn thực sự học hành về cái gì đó, nó chấm dứt. Nhưng nếu bạn nói bạn phải kiểm soát ham muốn, vậy thì bạn ở trong một lãnh vực hoàn toàn khác hẳn. Khi bạn thấy tổng thể của chuyển động này, bạn sẽ phát giác rằng suy nghĩ cùng hình ảnh của nó sẽ không can thiệp; bạn sẽ chỉ thấy, có cảm xúc. Và có gì sai trái với điều đó?

Saanen, Thụy sĩ, ngày 19 tháng 7 năm 1981

Mạng lưới của Suy nghĩ

Không phải rằng bạn không có ham muốn, nhưng đơn giản rằng cái trí có thể nhìn ngắm mà không diễn tả.

Bây giờ, trước hết chúng ta hãy thấy điều gì xảy đến cho một cái trí mà luôn luôn đang tự-kiểm soát chính nó, đang kiềm chế, đang lý tưởng ham muốn. Một cái trí như thế, bởi vì bị bận tâm với chính nó, trở thành vô cảm. Mặc dù nó có lẽ nói về nhạy cảm, tốt lành, mặc dù nó có lẽ nói rằng chúng ta phải là huynh đệ, chúng ta phải sáng tạo một thế giới diệu kỳ, và mọi chuyện vô lý mà những con người kiềm chế ham muốn nói – một cái trí như thế là vô cảm bởi vì nó đã không hiểu rõ điều mà nó đã kiềm chế. Dù bạn kiềm chế hay nhượng bộ ham muốn, tại cơ bản nó đều giống hệt nhau bởi vì ham muốn vẫn còn ở đó. Bạn có lẽ kiềm chế ham muốn về một người phụ nữ, một chiếc xe hơi, một địa vị; nhưng chính thôi thúc để không có những thứ này, mà làm cho bạn kiềm chế ham muốn về chúng, chính thôi thúc đó là một hình thức của ham muốn. Vì vậy, bị trói buộc trong ham muốn, bạn phải hiểu rõ nó, và không nói nó là đúng hay sai.

Bây giờ, ham muốn là gì? Khi tôi thấy một cái cây đang đưa trước gió, nhìn ngắm nó thật lý thú, và có gì sai trái với điều đó? Có gì sai trái khi nhìn ngắm chuyển động nhịp nhàng của một con chim đang vỗ cánh? Sai trái gì khi nhìn ngắm một chiếc xe hơi mới, được thiết kế tuyệt vời và bóng láng? Và có gì sai trái khi nhìn ngắm một người đẹp có một khuôn mặt cân đối, một khuôn mặt thể hiện sự khôn ngoan, thông minh, chất lượng lạ thường?

Nhưng ham muốn không ngừng lại ở đó. Sự nhận biết của bạn không đơn thuần là sự nhận biết, nhưng theo cùng nó là cảm xúc. Kèm theo đang nảy sinh cảm xúc, bạn muốn tiếp xúc, sờ chạm, và tiếp theo sự thúc giục để sở hữu. Bạn nói, ‘Cái xe này đẹp, tôi phải có nó,’ và thế là bắt đầu sự nhón nhào của vui thú.

Bây giờ, liệu có thể thấy, nhìn ngắm, nhận biết được những sự vật đẹp đẽ và xấu xí của sống, và không nói, ‘Tôi phải,’ hay, ‘Tôi không được’? Bạn chưa từng chỉ nhìn ngắm bất kỳ thứ gì? Các bạn hiểu rõ chứ, thưa các bạn? Có khi nào bạn quan sát người vợ của bạn, con cái của bạn, những người bạn của bạn, chỉ nhìn ngắm họ? Có khi nào bạn nhìn ngắm một bông hoa mà không gọi nó là bông hoa hồng, mà không muốn gài nó nơi khuy áo của bạn, hay hái về nhà và tặng nó cho một người? Nếu bạn có thể nhìn ngắm

như thế, mà không có tất cả những giá trị được tạo ra bởi cái trí, vậy thì bạn sẽ phát giác rằng ham muốn không là sự việc kinh hãi lắm. Bạn có thể nhìn ngắm một chiếc xe hơi, thấy vẻ đẹp của nó, và không bị trói buộc trong những nhón nháo và mâu thuẫn của ham muốn. Nhưng điều đó đòi hỏi một mãnh liệt lạ thường của sự quan sát, không chỉ là một cái nhìn ngẫu nhiên. Không phải rằng bạn không có ham muốn, nhưng đơn giản rằng cái trí có thể nhìn ngắm mà không diễn tả. Nó có thể nhìn ngắm mặt trăng và không ngay tức khắc nói, ‘Đó là mặt trăng, đẹp quá chừng,’ vậy là không có đang huyền thuyên của cái trí len lỏi vào chính giữa. Nếu bạn có thể thực hiện điều này, bạn sẽ phát giác rằng trong sự mãnh liệt của quan sát, của cảm thấy, của ân cần thực sự, tình yêu có hành động riêng của nó, mà không là hành động mâu thuẫn của ham muốn.

Thử nghiệm điều này và bạn sẽ thấy khó khăn làm sao cho cái trí quan sát mà không huyền thuyên về điều gì nó quan sát. Nhưng chắc chắn, tình yêu không thuộc bản chất đó, đúng chứ? Làm thế nào bạn có thể thương yêu nếu cái trí của bạn không bao giờ yên lặng, nếu bạn luôn luôn đang suy nghĩ về chính bạn? Muốn thương yêu một người bằng toàn thân tâm của bạn, bằng thân thể, quả tim, cái trí của bạn, đòi hỏi sự mãnh liệt vô cùng; và khi tình yêu là mãnh liệt, chẳng mấy chốc ham muốn tan biến. Nhưng hầu hết chúng ta chưa bao giờ có mãnh liệt này về bất kỳ thứ gì, ngoại trừ về lợi lộc riêng của bạn, có ý thức hay không-ý thức; chúng ta không bao giờ đồng cảm cùng bất kỳ thứ gì mà không đang tìm kiếm cái gì khác từ nó. Nhưng chỉ cái trí có năng lượng mãnh liệt này mới có thể theo kịp chuyển động vùn vụt của sự thật. Sự thật không đứng yên, nó vùn vụt hơn suy nghĩ, và cái trí không thể hình dung về nó. Muốn hiểu rõ sự thật, phải có năng lượng lạ thường này mà không thể được giữ gìn hay được nuôi dưỡng. Năng lượng này không hiện diện qua tự-phủ nhận, qua kiểm chế. Trái lại, nó đòi hỏi tự-từ bỏ hoàn toàn, và bạn không thể tự-từ bỏ chính bạn, hay từ bỏ mọi thứ mà bạn có, nếu bạn chỉ muốn một kết quả.

Có thể sống không-ganh tị trong thế giới này mà được đặt nền tảng trên ganh tị, trên thân lợi và theo đuổi của quyền hành, địa vị; nhưng điều đó đòi hỏi một mãnh liệt lạ thường, một minh bạch của suy nghĩ, của hiểu rõ. Bạn không thể được tự do khỏi ganh tị nếu không hiểu rõ về chính bạn, vậy là bắt đầu từ đây, không phải nơi nào khác. Nếu bạn không bắt đầu từ ngay chính bạn, dù bạn làm bất kỳ điều gì, bạn sẽ không bao giờ tìm được sự kết thúc của đau khổ.

*Bombay, nói chuyện trước công chúng lần thứ hai
Ngày 16 tháng 2 năm 1957
Tuyển tập những Lời giảng, Tập X*

Bạn không thể nhận biết được ham muốn nếu bạn chỉ trích nó hay so sánh nó.

Vậy là, rất cần thiết phải hiểu rõ ham muốn. Bạn phải ‘hiểu rõ ham muốn,’ không phải ‘sống không-ham muốn.’ Nếu bạn giết chết ham muốn, bạn bị tê liệt. Khi bạn nhìn ngắm hoàng hôn đó phía trước bạn, chính nhìn ngắm đó là một hài lòng, nếu bạn có nhạy cảm. Đó cũng là ham muốn – hài lòng. Và nếu bạn không thể thấy hoàng hôn đó và sự hài lòng trong nó, bạn không có nhạy cảm. Nếu bạn không thể thấy một người giàu có trong một chiếc xe hơi đẹp và sự hài lòng trong thấy đó – không phải bởi vì bạn muốn nó nhưng chỉ được hài lòng khi thấy một người trong một chiếc xe hơi đẹp – hay nếu bạn không thể thấy một người không được giáo dục, bẩn thỉu, dơ dáy, nghèo khổ đang tuyệt vọng và cảm thấy đồng cảm, ân cần, thương yêu vô hạn, bạn không có nhạy cảm. Vậy thì, làm thế nào bạn có thể tìm được sự thật nếu bạn không có nhạy cảm và cảm thấy này?

Vì vậy, bạn phải hiểu rõ ham muốn. Và muốn hiểu rõ mọi thúc giục của ham muốn, bạn phải có không gian, và không cố gắng lấp đầy không gian đó bằng những suy nghĩ hay những kỷ niệm riêng của bạn, hay làm thế nào để đạt được, hay làm thế nào để triệt tiêu ham muốn đó. Vậy là từ hiểu rõ đó, tình yêu hiện diện. Hầu hết chúng ta không có tình yêu, chúng ta không biết nó có nghĩa gì. Chúng ta biết vui thú, chúng ta biết đau khổ. Chúng ta biết sự mâu thuẫn của vui thú, và, có thể, đau khổ liên tục. Và chúng ta biết vui thú của tình dục và vui thú của đạt được nổi tiếng, vị trí, thanh danh, và vui thú của có sự kiểm soát chặt chẽ trên thân thể riêng của người ta như những người tu khổ hạnh thực hiện, tạo ra một kỷ lục – chúng ta biết tất cả điều này. Chúng ta luôn luôn đang nói về tình yêu, nhưng chúng ta không biết nó có nghĩa gì, bởi vì chúng ta đã không hiểu rõ ham muốn, mà là sự khởi đầu của tình yêu.

Nếu không có tình yêu, không có luân lý – có sự tuân phục vào một khuôn mẫu, một khuôn mẫu xã hội hay một khuôn mẫu tạm gọi là tôn giáo. Nếu

không có tình yêu không có đạo đức. Tình yêu là cái gì đó tự phát, thực sự, sinh động. Và đạo đức không là sự việc mà bạn gây ra bởi luyện tập liên tục; nó là cái gì đó tự phát, mật thiết cùng tình yêu. Đạo đức không là một ký ức mà tùy theo đó bạn vận hành như một con người đạo đức. Nếu bạn không có tình yêu, bạn không có đạo đức. Bạn có lẽ đi đến đền chùa, bạn có lẽ theo một sông gia đình được kính trọng nhất, bạn có lẽ có những luân lý xã hội nhưng bạn không-đạo đức bởi vì quả tim của bạn trở trụi, trống rỗng, đờ đẫn, dốt nát, bởi vì bạn đã không hiểu rõ ham muốn. Thế là sống trở thành một trận chiến vô tận, và nỗ lực luôn luôn kết thúc trong chết. Nỗ lực luôn luôn kết thúc trong chết, bởi vì đó là tất cả mà bạn biết.

Vậy là, một người muốn hiểu rõ ham muốn phải hiểu rõ, phải lắng nghe, mọi thúc giục của cái trí và quả tim, mọi tâm trạng, mọi thay đổi của suy nghĩ và cảm thấy, phải nhìn ngắm nó; anh ấy phải trở nên nhạy cảm, trở nên sinh động với nó. Bạn không thể trở nên nhận biết được ham muốn nếu bạn chỉ trích nó hay so sánh nó. Bạn phải chú ý đến ham muốn, bởi vì nó sẽ trao tặng bạn một hiểu rõ lạ thường. Và từ hiểu rõ đó, có nhạy cảm. Vậy là, bạn nhạy cảm không những một cách vật chất với vẻ đẹp – với bụi bặm, với những vì sao, với khuôn mặt tươi cười hay những giọt nước mắt – nhưng còn cả với tất cả những thì thầm, những huyền thoại trong cái trí của bạn, những hy vọng và những sợ hãi bí mật.

Và từ lắng nghe, nhìn ngắm này, đam mê hiện diện; đam mê này mà mật thiết cùng tình yêu. Và chỉ trạng thái này mới có thể đồng-hợp tác. Và cũng chỉ trạng thái này mới có thể, bởi vì nó có thể đồng-hợp tác, cũng biết khi nào nó không-đồng-hợp tác. Thế là, từ chiều sâu của nhìn ngắm, hiểu rõ này, cái trí trở thành hiệu quả, rõ ràng, đầy sức sống, sinh lực; và chỉ cái trí như thế mới có thể thực hiện chuyển hành trình rất xa.

Madras, nói chuyện trước công chúng lần thứ tư

Ngày 22 tháng 1 năm 1964

Tuyển tập những Lời giảng, Tập XIV

Người hỏi: Có vẻ người ta thấy sự ngu xuẩn của ham muốn và được tự do khỏi nó, nhưng sau đó nó quay lại.

Krishnamurti: Tôi chưa bao giờ đã nói rằng một cái trí tự do không có ham muốn. Rốt cuộc, có gì sai trái với ham muốn? Vấn đề len lỏi vào khi nó tạo ra xung đột, khi tôi muốn chiếc xe hơi dễ thương đó mà tôi không thể có. Nhưng thấy chiếc xe hơi – vẻ đẹp về đường nét của nó, màu sắc, tốc độ nó có thể đạt được – có gì sai trái với nó? Liệu ham muốn đó để quan sát nó, để nhìn ngắm nó, là sai trái? Ham muốn chỉ trở thành thúc giục, ép buộc khi tôi ao ước sở hữu sự vật đó. Chúng ta thấy rằng là một nô lệ cho bất kỳ thứ gì – thuốc lá, nhậu nhẹt, một cách suy nghĩ riêng biệt – hàm ý ham muốn, và nỗ lực thoát khỏi khuôn mẫu cũng hàm ý ham muốn, và thế là chúng ta nói chúng ta phải đến một tình trạng nơi không còn ham muốn. Hãy thấy chúng ta định hình sống bởi sự tầm thường của chúng ta như thế nào! Và thế là, sống của chúng ta trở thành một công việc tầm thường, chất đầy những sợ hãi và những ngõ ngách tối tăm. Nhưng nếu chúng ta hiểu rõ tất cả mọi điều chúng ta đã và đang nói bằng cách thấy nó thực sự, vậy thì tôi nghĩ ham muốn có một ý nghĩa đặc biệt.

Saanen, nói chuyện trước công chúng lần thứ tư

Ngày 1 tháng 8 năm 1961

Tuyển tập những Lời giảng, Tập XII

Sự kháng cự đau khổ hay sự theo đuổi ham muốn – cả hai đều cho sự tiếp tục đến ham muốn.

Chúng ta không đang nói rằng bạn phải không có ham muốn, hay rằng bạn phải kiềm chế ham muốn, giống như tất cả những quyển sách tôn giáo đều nói, hay giống như tất cả những vị đạo sư của bạn đều nói. Trái lại, cùng nhau chúng ta sẽ tìm hiểu vấn đề của ham muốn này. Nếu bạn kiềm chế ham muốn, vậy thì bạn đang tự-hủy diệt chính bạn, bạn đang tự-làm tê liệt chính bạn, bạn đang trở thành vô cảm, đờ đẫn, dốt nát – như tất cả những người tôn giáo đã thực hiện. Đối với họ, vẻ đẹp, nhạy cảm, bị phủ nhận, bởi vì họ đã kiềm chế. Ngược lại, nếu bạn hiểu rõ toàn bộ sự tinh tế của ham muốn, bản chất của ham muốn, vậy thì bạn sẽ không bao giờ kiềm chế ham muốn, bạn sẽ không bao giờ kiềm chế bất kỳ thứ gì – tôi sẽ trình bày nó tiếp theo đây.

Ham muốn là gì? Ham muốn nảy sinh khi bạn thấy một người đàn bà đẹp, một chiếc xe hơi đẹp, một người đàn ông ăn mặc chải chuốt, hay một ngôi nhà xinh xinh. Có nhận biết, cảm xúc qua tiếp xúc, và sau đó ham muốn.

Tôi thấy bạn đang mặc một cái áo khoác đẹp. Có nhận biết, thấy; sự quyến rũ – kiểu may của cái áo khoác – và cảm xúc; và ham muốn có cái áo khoác đó. Điều này rất đơn giản.

Bây giờ, cái gì cho sự tiếp tục vào ham muốn? Bạn hiểu chứ? Tôi biết ham muốn nảy sinh như thế nào – điều đó khá đơn giản. Cái gì cho sự tiếp tục vào ham muốn? Chắc chắn do bởi sự tiếp tục của ham muốn này mà củng cố, mà trở thành ý chí. Đúng chứ? Vì vậy, tôi phải tìm ra cái gì cho sự tiếp tục vào ham muốn. Nếu tôi có thể tìm ra cái đó, vậy thì tôi biết làm thế nào để giải quyết ham muốn; tôi sẽ không bao giờ kiềm chế nó.

Bây giờ, cái gì cho sự tiếp tục vào ham muốn? Tôi thấy cái gì đó đẹp dễ, quyến rũ; một ham muốn đã được khuấy động. Và bây giờ tôi phải tìm ra cái gì cho nó sinh lực, cái gì cho nó sự tiếp tục của sức mạnh. Có cái gì đó vui thú mà tôi cảm thấy ham muốn, và nó cho tôi sự tiếp tục bằng cách suy nghĩ về nó. Người ta suy nghĩ về tình dục. Bạn suy nghĩ về nó và bạn cho nó một tiếp tục. Hay bạn suy nghĩ về đau khổ mà bạn đã có ngày hôm qua, sự bất hạnh; thế là bạn cũng cho điều đó sự tiếp tục. Vì vậy, sự nảy sinh của ham muốn là tự nhiên, không tránh khỏi; bạn phải có ham muốn, bạn phải phản ứng; ngược lại, bạn là một thực thể chết rồi. Nhưng điều gì quan trọng là thấy, tự-tìm ra cho chính bạn, khi nào cho sự tiếp tục vào nó và khi nào không cho.

Vậy là, bạn phải hiểu rõ cấu trúc của suy nghĩ, mà tác động và kiểm soát và định hình và cho sự tiếp tục vào ham muốn. Đúng chứ? Điều đó rõ ràng. Suy nghĩ vận hành tùy theo ký ức và vận vận – mà lúc này chúng ta sẽ tìm hiểu. Chúng ta chỉ đang chỉ rõ làm thế nào ham muốn được củng cố bằng cách suy nghĩ liên tục về nó và cho nó một tiếp tục – mà trở thành ý chí. Và với ý chí đó chúng ta vận hành. Và ý chí đó được đặt nền tảng trên ham muốn và trên đau khổ. Nếu nó là vui thú, tôi muốn nó nhiều thêm nữa; nếu nó là đau khổ, tôi kháng cự nó.

Vì vậy, sự kháng cự đau khổ hay sự theo đuổi vui thú – cả hai đều cho sự tiếp tục vào ham muốn. Và khi tôi hiểu rõ điều này, không bao giờ có một vấn đề của kiềm chế ham muốn, bởi vì khi bạn kiềm chế ham muốn, chắc chắn nó sẽ tạo ra những xung đột khác – giống như trong trường hợp kiềm chế một căn bệnh. Bạn không thể kiềm chế một căn bệnh; bạn phải đem nó ra; bạn phải tìm hiểu nó và làm tất cả mọi việc để chữa trị. Nhưng nếu bạn

kiềm chế nó, nó sẽ củng cố sức mạnh và trở nên mạnh mẽ hơn và sau đó sẽ tấn công bạn. Tương tự, khi bạn hiểu rõ toàn cấu trúc của ham muốn và cái gì cho sự tiếp tục vào nó, bạn sẽ không bao giờ, dưới bất kỳ tình huống nào, kiềm chế ham muốn. Nhưng điều đó không có nghĩa rằng bạn buông thả trong ham muốn. Bởi vì khoảnh khắc bạn buông thả trong ham muốn, nó tạo ra đau khổ riêng của nó, vui thú riêng của nó, và bạn quay lại trong vòng tròn hiểm độc.

Bombay, nói chuyện trước công chúng lần thứ hai

Ngày 14 tháng 2 năm 1965

Tuyển tập những Lời giảng, Tập XV

Ham muốn sẽ trở thành một ngọn lửa . . .

Chúng ta thấy làm thế nào ham muốn nảy sinh, mà rất đơn giản. Và tiếp theo chúng ta phải tìm ra cái gì cho sự tiếp tục vào ham muốn. Đó là nghi vấn quan trọng thực sự – không phải ham muốn nảy sinh như thế nào. Chúng ta biết ham muốn nảy sinh như thế nào, tôi thấy cái gì đó đẹp đẽ, tôi muốn nó. Tôi thấy cái gì đó xấu xí, đau khổ; việc đó gợi nhớ cho tôi mọi loại sự việc: tôi gạt nó đi. Người ta nhận biết được sự nảy sinh của ham muốn, nhưng người ta đã không bao giờ tìm hiểu – ít ra, hầu hết chúng ta đã không tìm hiểu – nghi vấn của cái gì cho nó sự tiếp tục và cái gì tạo ra, trong tiếp tục đó, sự mâu thuẫn. Nếu không có sự mâu thuẫn – mà là trận chiến giữa tốt lành và xấu xa, giữa đau khổ và vui thú, giữa thành tựu và thất vọng – nếu không có sự mâu thuẫn này trong ham muốn và sự tiếp tục này trong ham muốn, nếu có một hiểu rõ về điều đó, vậy thì ham muốn sẽ có một ý nghĩa hoàn toàn khác hẳn. Vậy thì ham muốn sẽ trở thành một ngọn lửa, sẽ có một chất lượng của một khăn thiết, một vẻ đẹp, một phản ứng lạ thường – không là một sự việc phải bị kinh hãi, bị hủy diệt, bị bóp nghẹt, bị phủ nhận.

Madras, nói chuyện trước công chúng lần thứ ba

Ngày 23 tháng 12 năm 1964

Tuyển tập những Lời giảng, Tập XV

Người hỏi: Tất cả những tôn giáo dạy bảo sự cần thiết phải kiềm chế những giác quan. Những giác quan là một cản trở cho sự khám phá sự thật?

Krishnamurti: Chúng ta hãy tìm ra sự thật của vấn đề và không phụ thuộc vào điều gì vô số những người thầy và những quyển sách đã nói, hay điều gì vị đạo sư địa phương của bạn đã cấy sâu trong cái trí của bạn.

Chúng ta biết sự nhạy cảm lạ thường của những giác quan – xúc giác, thính giác, thị giác, vị giác, khứu giác. Muốn thấy một bông hoa tròn vẹn, nhận biết được màu sắc của nó, hương thơm và vẻ đẹp tinh tế của nó, bạn phải có những giác quan. Chỉ khi nào bạn thấy một người đàn ông hay phụ nữ đẹp, hay một chiếc xe hơi xinh, lúc đó sự rắc rối bắt đầu, bởi vì lúc đó ham muốn len lỏi vào. Chúng ta hãy thâm nhập chậm chậm.

Bạn thấy một chiếc xe hơi xinh. Có nhận biết hay thấy, cảm xúc, tiếp xúc, và cuối cùng ham muốn. Đó là ham muốn hiện diện như thế nào. Tiếp theo ham muốn nói, ‘Có được chiếc xe này tuyệt lắm, tôi phải có nó,’ thế là bạn tiêu hết sống và năng lượng của bạn để kiếm tiền mua chiếc xe. Nhưng tôn giáo nói, ‘Tôi lỗi lắm, xấu xa lắm khi ham muốn những sự vật thế gian. Những giác quan của bạn sẽ dẫn dắt bạn lạc lối, vì vậy bạn phải khuất phục, kiểm soát nó. Đừng nhìn một người phụ nữ, hay đừng nhìn một người đàn ông; hãy kỷ luật bạn, hãy chế ngự ham muốn của bạn.’ Thế là, bạn bắt đầu kiềm chế những giác quan của bạn, mà là sự nuôi dưỡng của vô cảm. Hay thấy quanh bạn sự xấu xí, bẩn thỉu, tất cả nghèo đói và đau khổ, bạn không thêm suy nghĩ về nó và nói, ‘Đó là tội lỗi; tôi phải tìm kiếm Thượng đế, chân lý.’ Một mặt bạn đang kiềm chế, đang khiến những giác quan trở thành vô cảm, và mặt khác bạn đang cố gắng trở nên nhạy cảm với Thượng đế; thế là toàn thân tâm của bạn đang trở nên vô cảm. Các bạn hiểu chứ, thưa các bạn? Nếu bạn kiềm chế ham muốn trong bất kỳ hình thức nào, chắc chắn cái trí của bạn bị làm cho vô cảm, mặc dù bạn có lẽ đang tìm kiếm Thượng đế.

Vậy thì, vấn đề là hiểu rõ ham muốn và không là nô lệ cho nó, mà có nghĩa hoàn toàn nhạy cảm bằng thân thể của bạn, bằng cái trí và tâm hồn của bạn – nhạy cảm với vẻ đẹp và xấu xa, bầu trời, những bông hoa, chim chóc đang tung cánh, hoàng hôn trên dòng nước, những khuôn mặt quanh bạn, vẻ đạo đức giả, và sự giả dối của những ảo tưởng riêng của bạn. Nhạy cảm với tất cả những thứ đó là điều gì phải quan tâm, và không phải là vun đắp nhạy cảm với chân lý và vẻ đẹp trong khi lại phủ nhận mọi thứ khác. Chính sự phủ nhận những thứ khác tạo ra vô cảm.

Nếu bạn suy nghĩ về nó, bạn sẽ thấy rằng kiềm chế những giác quan, biến nó thành vô cảm với sự việc đang náo động, mâu thuẫn, xung đột, đau khổ – như tất cả những người giảng đạo, những yogi, và những tôn giáo quả quyết – là phủ nhận toàn chiều sâu và vẻ đẹp và hạnh phúc của sự tồn tại. Muốn hiểu rõ sự thật, bạn phải có nhạy cảm tuyệt đối. Các bạn hiểu rõ chứ, thưa các bạn? Sự thật đòi hỏi toàn thân tâm của bạn; bạn phải đến với nó bằng thân thể, cái trí, và tâm hồn của bạn, như một con người tổng thể, không phải bằng một cái trí bị tê liệt và bị biến thành vô cảm qua sự kỷ luật. Vậy thì bạn sẽ phát giác rằng bạn không cần phải kinh hãi những giác quan bởi vì bạn sẽ biết giải quyết chúng như thế nào, và chúng sẽ không dẫn bạn đi lang thang. Bạn sẽ hiểu rõ những giác quan, thương yêu chúng, thấy toàn ý nghĩa của chúng, và thế là bạn sẽ không còn hành hạ chính bạn bằng sự kiềm chế, sự kiểm soát. Các bạn không thấy điều đó sao, thưa các bạn?

Tình yêu không là tình yêu thiêng liêng hay tình yêu hôn nhân hay tình yêu huynh đệ – bạn biết tất cả những nhãn hiệu. Tình yêu chỉ là tình yêu, mà không tặng nó một ý nghĩa của riêng bạn. Khi bạn thương yêu một bông hoa bằng toàn thân tâm của bạn, mà không chỉ nói, ‘Đẹp làm sao đâu,’ và đi khỏi, hay khi bạn thương yêu một người trọn vẹn, bằng tất cả cái trí, tâm hồn, và thân thể của bạn, vậy thì bạn sẽ phát giác rằng không có ham muốn trong nó, và vậy thì không-xung đột, không-mâu thuẫn. Chính ham muốn mới tạo tác mâu thuẫn, đau khổ, xung đột giữa cái gì là và cái gì nên là, lý tưởng. Người đã kiềm chế những giác quan của anh ấy và khiến cho anh ấy thành vô cảm không biết tình yêu là gì; vì vậy, mặc dù anh ấy tham thiền suốt mười ngàn năm kế tiếp, anh ấy sẽ không tìm được Thượng đế. Chỉ khi nào toàn thân tâm của bạn được làm cho nhạy cảm cùng mọi thứ – cùng chiều sâu của những cảm thấy của bạn, cùng tất cả những phức tạp lạ thường của cái trí của bạn – và không chỉ với điều gì bạn gọi là Thượng đế, ham muốn mới không còn mâu thuẫn. Vậy là có một tiến hành hoàn toàn khác biệt đang xảy ra, mà không là qui trình của ham muốn. Tình yêu là vĩnh hằng riêng của nó, và nó có hành động riêng của nó.

Bombay, nói chuyện trước công chúng lần thứ nhất

Ngày 6 tháng 2 năm 1957

Tuyển tập những Lời giảng, Tập X

***Đừng đụng chạm đến ham muốn, cho phép nó bay bổng hoặc tan biến . .
. đó là chính bản thể của một cái trí không-xung đột.***

Từ trước đến nay, chúng ta luôn luôn làm một điều gì đó cho ham muốn, đưa nó vào quan điểm phù hợp, thành kiến thích hợp, mục đích đúng đắn, kết thúc hợp lý. Và nếu cái trí – mà bị quy định, mà luôn luôn suy nghĩ dựa vào thành tựu qua huấn luyện, qua giáo dục, và vân vân – không còn đang cố gắng định hình ham muốn như cái gì đó tách khỏi chính nó; nếu cái trí không còn đang can thiệp vào ham muốn, nếu tôi được phép sử dụng từ ngữ đó, vậy thì có gì sai trái với ham muốn? Vậy thì liệu nó là sự việc mà chúng ta luôn luôn đã biết đến như là ham muốn, hay sao? Làm ơn, thưa các bạn, theo cùng nó, đến cùng tôi.

Bạn thấy, chúng ta đã luôn luôn nghĩ về ham muốn dựa vào thành tựu, đạt được, kiếm được, trở nên giàu có, phía bên trong hay phía bên ngoài, dựa vào lẫn tránh, dựa vào ‘nhiều hơn’. Và khi bạn thấy tất cả điều đó, và gạt nó đi, vậy thì cảm thấy, mà từ trước đến nay chúng ta đã gọi là ham muốn, có một ý nghĩa hoàn toàn khác hẳn, đúng chứ? Vậy thì bạn có thể thấy một chiếc xe hơi đẹp, một ngôi nhà xinh xinh, một cái áo dễ thương mà không có bất kỳ phản ứng của mong muốn, gắn kết.

Người hỏi: Có phải những mâu thuẫn trong ham muốn khiến cho không thể giải quyết được ham muốn?

Krishnamurti: Tại sao lại có những mâu thuẫn này, thưa bạn? Làm ơn hãy theo sát. Tôi muốn giàu có, quyền hành, quan trọng, và vẫn vậy tôi thấy sự vô lý của nó bởi vì tôi thấy rằng những con người vĩ đại, kèm theo tất cả những chức tước của họ và vân vân, chỉ là những con người không là gì cả. Vậy là, có một mâu thuẫn. Bây giờ, tại sao? Tại sao có sức hút này trong những phương hướng khác nhau; tại sao tất cả không cùng chung một phương hướng? Bạn theo kịp điều gì tôi có ý? Nếu tôi muốn là một người chính trị, tại sao không là một người chính trị, và hòa hợp cùng nó? Tại sao có sự rút lui khỏi nó này? Làm ơn chúng ta hãy bàn luận về nó trong một vài phút?

Người hỏi: Chúng ta sợ hãi điều gì có lẽ xảy ra nếu chúng ta hoàn toàn trao toàn thân tâm của chúng ta vào một ham muốn.

Krishnamurti: Liệu bạn đã trao chính bạn vào bất kỳ thứ gì một lần, hoàn toàn, trọn vẹn?

Người hỏi: Một hay hai lần, trong một vài phút.

Krishnamurti: Hoàn toàn ở trong nó? Có lẽ thuộc tình dục, nhưng ngoại trừ việc đó, liệu bạn biết khi nào bạn đã trao chính bạn vào cái gì đó, hoàn toàn?

Người hỏi: Có lẽ khi lắng nghe âm nhạc.

Krishnamurti: Hãy theo dõi, thưa bạn. Một món đồ chơi cuốn hút một đứa trẻ. Bạn cho một đứa trẻ một món đồ chơi, và cậu bé hoàn toàn hạnh phúc; cậu bé luôn khuấy động, cậu bé bị choán hết tâm trí cùng nó, hoàn toàn ở đó. Liệu đó là trao chính bạn vào cái gì đó? Những người chính trị, những người tôn giáo – họ trao chính họ vào cái gì đó. Tại sao? Bởi vì nó có nghĩa quyền hành, địa vị, thanh danh. Ý tưởng của là một người nào đó cuốn hút họ giống như một món đồ chơi. Khi bạn đồng hóa chính bạn cùng cái gì đó, liệu đó là trao chính bạn vào cái gì đó? Có những người đồng hóa chính họ cùng quốc gia của họ, nữ hoàng của họ, vị vua của họ, và vân vân, mà là một hình thức khác của cuốn hút. Liệu đó là trao chính bạn vào cái gì đó?

Người hỏi: Liệu có thể trao chính người ta vào cái gì đó nếu luôn luôn có một phân chia ở giữa?

Krishnamurti: Đó là nó, thưa bạn. Chính xác điều đó đúng. Bạn thấy, chúng ta không thể trao chính chúng ta vào cái gì đó.

Người hỏi: Liệu có thể trao chính người ta vào người nào đó?

Krishnamurti: Chúng ta cố gắng để; chúng ta cố gắng để đồng hóa chính chúng ta cùng người chồng, người vợ, người con, cái tên – nhưng bạn biết điều gì xảy ra nhiều hơn tôi, vì vậy, tại sao nói về nó? Bạn thấy, chúng ta đang lạc đề với điều gì chúng ta đang bàn luận.

Người hỏi: Một ham muốn là đúng đắn và tốt lành khi nó không gây thiệt hại đến bất kỳ thứ gì khác.

Krishnamurti: Liệu có ham muốn sai lầm và ham muốn đúng đắn? Bạn thấy, bạn đang quay lại nơi bắt đầu; chắc chắn, chúng ta đã trình bày xong

về toàn vấn đề. Liệu bạn thấy chúng ta đã diễn giải nó như thế nào rồi – ham muốn tốt lành và xấu xa, xứng đáng và không-xứng đáng, cao cả và thấp hèn, lợi lộc và thua thiệt? Hãy thâm nhập sâu thẳm vào nó. Bạn đã phân chia nó, đúng chứ? Chính sự phân chia đó là nguyên nhân của xung đột. Vì đã tạo ra xung đột bởi sự phân chia, thế là bạn đã giới thiệu thêm một vấn đề: làm thế nào loại bỏ xung đột?

Bạn thấy, thưa các bạn, chiều nay, chúng ta đã nói chuyện được mười lăm phút, để tìm ra liệu người ta có thể thực sự hiểu rõ ý nghĩa của ham muốn. Và khi người ta thực sự hiểu rõ ý nghĩa của ham muốn, mà gồm cả tốt lành lẫn xấu xa, khi người ta thấy toàn ý nghĩa của xung đột này, phân chia này – không chỉ bằng từ ngữ, nhưng hiểu rõ nó trọn vẹn, hiệp thông cùng nó – vậy thì, chỉ có ham muốn. Nhưng, bạn thấy, chúng ta quả quyết đánh giá nó như tốt lành và xấu xa, lợi lộc và thua thiệt. Tôi nghĩ ngay khởi đầu chúng ta có thể xóa sạch sự phân chia này, nhưng điều đó không dễ dàng lắm; nó cần đến sự vận dụng chuyên cần, nhận biết, thấu triệt.

Người hỏi: Liệu có thể loại bỏ vật được ham muốn và ở cùng bản thể của ham muốn?

Krishnamurti: Tại sao tôi phải loại bỏ vật được ham muốn? Có gì sai trái với một chiếc xe hơi đẹp? Bạn thấy, bạn đang tạo ra xung đột cho chính bạn khi bạn sáng chế sự phân chia này giữa bản thể của ham muốn và vật được ham muốn. Phương hướng của bản thể luôn luôn thay đổi vật được ham muốn, và đó là sự đau khổ của nó. Khi người ta còn trẻ, người ta thèm muốn thế giới; và khi người ta lớn lên, người ta chán ngấy thế giới.

Bạn thấy, chúng ta đang cố gắng hiểu rõ ham muốn và qua đó thả cho xung đột chết dần đi, tan biến đi. Chúng ta đã đề cập quá nhiều vấn đề chiều nay. Sự thôi thúc tìm kiếm quyền hành quá mạnh mẽ trong chúng ta, quá gắn chặt trong cái trí, và bao gồm cả sự thống trị người hầu hạ, người chồng, người vợ – bạn biết tất cả điều đó. Có lẽ một số người trong các bạn, trong suốt bàn luận này chiều nay, đã thâm nhập vấn đề này, đã thấy rằng nơi nào cái trí đang tìm kiếm sự thành tựu, có sự thất vọng và thế là đau khổ lẫn xung đột. Ngay đang thấy nó là đang buông bỏ nó. Có lẽ vài người các bạn không chỉ đã theo sát những từ ngữ nhưng còn cả đã hiểu rõ hàm ý của cảm thấy mong muốn được thành tựu, được là cái gì đó – sự hèn hạ của nó. Người chính trị tìm kiếm thành tựu, vị giáo sĩ làm nó, mọi người theo

đuổi nó, và người ta thấy sự thô tục của tất cả điều đó, nếu tôi được phép sử dụng từ ngữ đó. Liệu người ta có thể thực sự buông bỏ nó? Nếu bạn thấy nó như bạn thấy một vật độc hại, vậy thì nó giống như một gánh nặng khủng khiếp đã được cởi bỏ khỏi hai vai của bạn. Bạn thoát khỏi nó; bằng một cái búng tay, nó tan biến. Vậy thì bạn sẽ đến mâu chốt đó mà thực sự có ý nghĩa lạ thường. Không phải tất cả điều này – tất cả điều này có ý nghĩa riêng của nó – nhưng cái gì khác nữa, mà là một cái trí đã hiểu rõ ham muốn, cảm thấy và suy nghĩ, và thế là vượt khỏi và ở trên nó. Liệu bạn hiểu rõ bản chất của một cái trí như thế – không phải sự diễn tả bằng từ ngữ về nó? Vậy là, cái trí nhạy cảm cực độ, có thể có những phản ứng mãnh liệt mà không-xung đột, nhạy cảm đến mọi hình thức của đòi hỏi; một cái trí như thế vượt khỏi tất cả cảm thấy và suy nghĩ, và hoạt động của nó không còn ở trong lãnh vực của tạm gọi là ham muốn nữa.

Tôi e rằng, đối với hầu hết chúng ta, đây là điều vô lý, một trạng thái phải được ao ước hay được tạo ra. Nhưng bạn không thể đến với nó theo cách đó hay bằng bất kỳ phương tiện nào. Nó hiện diện khi người ta thực sự hiểu rõ tất cả điều này, và bạn không phải làm gì cả.

Bạn thấy, nếu bạn sẽ không hiểu sai điều gì đang được nói – nếu bạn có thể dừng đừng chạm đến ham muốn, hãy cho phép nó bay bổng hoặc tan biến – chỉ để nó lại một mình – đó là chính bản thể của một cái trí không-xung đột.

London, nói chuyện trước công chúng lần thứ bảy

Ngày 16 tháng 5 năm 1961

Tuyển tập những Lời giảng, Tập XII

Chúng ta sẽ phát hiện rằng tình yêu và ham muốn và đam mê là cùng sự việc. Nếu bạn hủy diệt một việc, bạn hủy diệt hai việc còn lại.

Chúng ta phải hiểu rõ ham muốn, và khó khăn lắm khi hiểu rõ cái gì đó quá sinh động, quá đòi hỏi, quá khẩn thiết, bởi vì trong ngay sự thành tựu của ham muốn, đam mê được sinh ra, cùng vui thú và đau khổ của nó. Và nếu người ta muốn hiểu rõ ham muốn, chắc chắn, phải không có sự chọn lựa. Bạn không thể đánh giá ham muốn như tốt lành hay xấu xa, cao cả hay hèn hạ, hay nói, ‘Tôi sẽ giữ lại ham muốn này và từ chối ham muốn kia.’ Tất cả điều đó phải được gạt đi nếu chúng ta muốn tìm ra sự thật của ham muốn – vẻ đẹp của nó, sự xấu xa, hay nó có lẽ là bất kỳ thứ gì. Nó là một sự việc rất

hiếu kỳ để suy nghĩ, nhưng ở đây phương Tây, nhiều ham muốn có thể được thành tựu. Bạn có những chiếc xe hơi, tài sản, sức khỏe, khả năng đọc sách, thâm lường hiểu biết, và tích lũy vô số loại trải nghiệm; trái lại, khi bạn đi đến phương Đông, họ vẫn còn đang ao ước thức ăn, quần áo, và chỗ ở, vẫn còn bị trói buộc trong đau khổ và hèn hạ của nghèo đói. Nhưng cả phương Tây lẫn phương Đông, ham muốn luôn luôn đang hùng hực, trong mọi phương hướng. Người từ bỏ thế giới cũng bị què quặt bởi sự ham muốn theo đuổi Thượng đế của anh ấy cũng giống hệt như người theo đuổi sự thịnh vượng. Vì vậy, nó luôn luôn ở đó, đang hùng hực, đang tự-mâu thuẫn chính nó, đang tạo ra khó nhọc, lo âu, tội lỗi, và tuyệt vọng.

Tôi không hiểu liệu có khi nào bạn thử nghiệm điều này. Nhưng việc gì xảy ra nếu bạn không chỉ trích ham muốn, không đánh giá nó như tốt lành hay xấu xa, nhưng chỉ nhận biết được nó? Tôi không biết liệu bạn hiểu rõ nhận biết được cái gì đó có nghĩa gì? Hầu hết chúng ta đều không nhận biết được bởi vì chúng ta đã trở nên quen thuộc với chỉ trích, đánh giá, nhận xét, đồng hóa, chọn lựa. Chắc chắn, sự chọn lựa ngăn cản nhận biết bởi vì sự chọn lựa luôn luôn được tạo ra như một kết quả của xung đột. Nhận biết khi bạn đi vào căn phòng, thấy tất cả đồ đạc, tấm thảm hay không có nó, và vân vân – chỉ thấy nó, nhận biết được nó mà không có bất kỳ ý thức nào của đánh giá – rất khó khăn. Bạn có khi nào thử quan sát một con người, một bông hoa, một ý tưởng, một cảm xúc, mà không có bất kỳ chọn lựa, bất kỳ đánh giá?

Và nếu người ta làm cùng sự việc với ham muốn, nếu người ta sống cùng nó – không phải phủ nhận nó hay hỏi, ‘Tôi sẽ làm gì với ham muốn này? Nó quá xấu xa, quá mạnh mẽ, quá hung hăng,’ không cho nó một cái tên, một biểu tượng, không che đậy nó bằng một từ ngữ, vậy thì, liệu nó còn là bất kỳ nguyên nhân nào của hỗn loạn nữa? Vậy thì, liệu ham muốn còn là cái gì đó phải bị xua đuổi, bị hủy diệt? Chúng ta muốn hủy diệt nó bởi vì một ham muốn xé nát một ham muốn khác, tạo ra xung đột, đau khổ, và mâu thuẫn; và người ta có thể thấy người ta cố gắng tẩu thoát khỏi xung đột mãi mãi này như thế nào? Vì vậy, liệu người ta có thể nhận biết được tổng thể của ham muốn? Qua từ ngữ tổng thể tôi có ý không chỉ một ham muốn hay nhiều ham muốn, nhưng chất lượng tổng thể của chính ham muốn. Và người ta có thể nhận biết được tổng thể của ham muốn chỉ khi nào không có quan điểm về nó, không-từ ngữ, không-đánh giá, không-chọn lựa. Nhận biết được mọi ham muốn khi nó nảy sinh, không phải đồng hóa chính bạn cùng nó hay chỉ trích nó; vậy thì, trong trạng thái của nhận biết đó, liệu nó

là ham muốn, hay liệu nó là một ngọn lửa, một đam mê cần thiết? Từ ngữ đam mê thông thường được quy vào một việc – tình dục. Nhưng đối với tôi, đam mê không là tình dục. Bạn phải có đam mê, mãnh liệt, để thực sự sống cùng bất kỳ thứ gì, để sống trọn vẹn, để quan sát một hòn núi, một cái cây, để thực sự nhìn ngắm một con người, bạn phải có sự mãnh liệt đầy đam mê. Nhưng đam mê đó, ngọn lửa đó bị từ chối khi bạn bị bủa vây bởi vô số thôi thúc, đòi hỏi, mâu thuẫn, sợ hãi. Làm thế nào một ngọn lửa có thể bùng cháy khi nó bị chết ngộp bởi nhiều khói? Sống của chúng ta không là gì cả ngoại trừ khói; chúng ta đang tìm kiếm ngọn lửa nhưng chúng ta đang bóp nghẹt nó bằng cách kiểm chế, kiểm soát, định hình sự việc mà chúng ta gọi là ham muốn.

Nếu không có ham muốn, làm thế nào có thể có vẻ đẹp? Tôi không có ý về đẹp của những bức tranh, những tòa nhà, những phụ nữ sơn phết, và mọi chuyện của nó. Chúng có những hình thức riêng của chúng về vẻ đẹp, nhưng chúng ta không đang nói về vẻ đẹp giả tạo. Một sự vật được xếp đặt vào chung bởi con người, như một thánh đường, một đền chùa, một bức tranh, một bài thơ, hay một bức tượng có lẽ đẹp hay có lẽ không đẹp. Nhưng có một vẻ đẹp vượt khỏi cảm thấy và suy nghĩ, và không thể được nhận ra, được hiểu rõ, hay được nhận biết nếu không có đam mê. Vì vậy, đừng hiểu lầm từ ngữ đam mê. Nó không là một từ ngữ xấu xa; nó không là một vật bạn có thể mua bán ngoài chợ hay nói năng một cách lảng mạn. Nó không liên quan gì với cảm xúc, cảm thấy. Nó không là một sự việc để được kính trọng; nó là một ngọn lửa hủy diệt bất kỳ thứ gì giả dối. Và chúng ta luôn luôn quá sợ hãi khi cho phép ngọn lửa đó nuốt trọn những sự việc mà chúng ta yêu quý, những sự việc mà chúng ta nghĩ là quan trọng.

Rốt cuộc, những sống mà chúng ta theo đuổi lúc này, được đặt nền tảng trên những nhu cầu, những ham muốn, và những phương cách kiểm soát ham muốn, đã khiến cho chúng ta nông cạn và trống rỗng nhiều hơn bao giờ hết. Chúng ta có lẽ rất khôn ngoan, rất học thức, có thể lặp lại điều gì chúng ta đã thuộc lòng, nhưng những máy móc điện tử đang thực hiện việc đó, và trong những lãnh vực nào đó máy móc có khả năng hơn con người, chính xác và mau lẹ hơn trong những tính toán của chúng. Thế là, chúng ta luôn luôn quay lại cùng sự việc – đó là, sống như chúng ta theo đuổi lúc này quá hời hợt, nông cạn, giới hạn; tất cả, bởi vì sâu thẳm phía bên trong chúng ta trống rỗng, cô độc, và luôn luôn đang cố gắng che đậy nó, nhét đầy sự trống rỗng; vì vậy, nhu cầu, ham muốn trở thành một vấn đề khủng khiếp. Không

gì có thể lấp đầy khoảng trống sâu thẳm bên trong đó – không thượng đế, không đáng cứu rỗi, không hiểu biết, không liên hệ, không con cái, không vợ, không chồng – không gì cả. Nhưng nếu cái trí, bộ não, toàn thân tâm của bạn có thể nhìn ngắm nó, sống cùng nó, vậy thì bạn sẽ thấy rằng, thuộc tâm lý, phía bên trong, không có nhu cầu cho bất kỳ thứ gì. Đó là tự do thực sự.

Nhưng điều đó đòi hỏi thấu triệt rất sâu thẳm, thâm nhập tận cùng, nhìn ngắm không ngưng nghỉ; và từ đó có lẽ chúng ta sẽ biết tình yêu là gì. Làm thế nào có thể có tình yêu khi có quyến luyến, ghen tuông, ganh tị, tham vọng, và tất cả sự đòi hỏi theo cùng những từ ngữ đó? Vậy thì, nếu chúng ta đã thâm nhập vào trống không đó – mà là một thực sự, không phải một hoang đường, không phải một ý tưởng – chúng ta sẽ phát giác rằng tình yêu và ham muốn và đam mê là cùng sự việc. Nếu bạn hủy diệt một, bạn hủy diệt hai điều còn lại; nếu bạn làm hư hỏng một, bạn làm hư hỏng vẻ đẹp. Muốn tìm hiểu tất cả điều này đòi hỏi, không phải một cái trí tách rời, không phải một cái trí hiến dâng hay một cái trí tôn giáo, nhưng một cái trí mà đang tìm hiểu, một cái trí không bao giờ thỏa mãn, một cái trí luôn luôn đang tìm kiếm, đang nhìn ngắm, đang quan sát nó, đang nhận biết nó. Nếu không có tình yêu, bạn sẽ không bao giờ tìm được sự thật là gì.

Paris, nói chuyện trước công chúng lần thứ tư

Ngày 12 tháng 9 năm 1961

Tuyển tập những Lời giảng, Tập XII

IV. TẠI SAO TÌNH DỤC ĐÃ TRỞ THÀNH MỘT VẤN ĐỀ

Người hỏi: Chúng ta biết tình dục như một nhu cầu không thể lẫn tránh thuộc tâm lý và sinh lý và dường như nó là một nguyên nhân gốc rễ của hỗn loạn trong sống cá nhân thuộc thể hệ của chúng ta. Làm thế nào chúng ta giải quyết vấn đề này?

Krishnamurti: Tại sao bất kỳ điều gì chúng ta tiếp xúc chúng ta đều biến nó thành một vấn đề? Chúng ta đã biến Thượng đế thành một vấn đề, chúng ta đã biến tình yêu thành một vấn đề, chúng ta đã biến sự liên hệ, đang sống thành một vấn đề, và chúng ta đã biến tình dục thành một vấn đề. Tại sao? Tại sao mọi thứ chúng ta làm là một vấn đề, một kinh hoàng? Tại sao chúng ta đang đau khổ? Tại sao tình dục đã trở thành một vấn đề? Tại sao chúng ta cam chịu sống cùng những vấn đề, tại sao chúng ta không kết thúc chúng? Tại sao chúng ta không chết đi những vấn đề thay vì mang theo chúng ngày này sang ngày khác, năm này sang năm khác? Tình dục chắc chắn là một vấn đề thích đáng nhưng có nghi vấn cơ bản, tại sao chúng ta biến sống thành một vấn đề? Làm việc, tình dục, kiếm tiền, suy nghĩ, cảm thấy, trải nghiệm – bạn biết, toàn công việc của sống – tại sao chúng là một vấn đề? Liệu không phải tại cốt lõi, chúng ta luôn luôn đang suy nghĩ từ một quan điểm riêng biệt, từ một quan điểm cố định, hay sao? Chúng ta luôn luôn đang suy nghĩ từ một trung tâm hướng ra vùng ngoại biên nhưng vùng ngoại biên là trung tâm cho hầu hết chúng ta và thế là bất kỳ thứ gì chúng ta chạm đến đều hời hợt. Nhưng sự sống không hời hợt, nó đòi hỏi sống một cách trọn vẹn, và bởi vì chúng ta chỉ đang sống hời hợt chúng ta chỉ biết sự phản ứng hời hợt. Chắc chắn, bất kỳ điều gì chúng ta làm ở vùng ngoại biên phải tạo ra một vấn đề, và đó là sống của chúng ta: chúng ta sống trong vùng ngoại biên hời hợt và chúng ta mãi nguyện để sống ở đó cùng tất cả những vấn đề của vùng ngoại biên hời hợt. Những vấn đề tồn tại chừng nào chúng ta còn sống trong vùng ngoại biên, trên bề mặt, bề mặt là ‘cái tôi’ và những cảm xúc của nó, mà có thể được biến thành hiện tượng phía bên

ngoài hay biến thành quan điểm chủ quan, mà có thể được đồng hóa cùng vũ trụ, cùng quốc gia, hay cùng sự việc nào đó được sáng chế bởi cái trí.

Chừng nào chúng ta còn sống bên trong lãnh vực của cái trí phải có những phiền toái, phải có những vấn đề; đó là tất cả mà chúng ta biết. Cái trí là cảm xúc, cái trí là kết quả của những cảm xúc và những phản ứng được tích lũy, và bất kỳ thứ gì cái trí chạm đến chắc chắn phải tạo ra đau khổ, hỗn loạn, một vấn đề liên tục. Cái trí là nguyên nhân thực sự của những vấn đề của chúng ta, cái trí mà ngày đêm đang vận hành một cách máy móc, có ý thức hay không-ý thức. Cái trí là vật hời hợt nhất và chúng ta đã trải qua nhiều thế hệ, chúng ta đã trải qua toàn sống của chúng ta, vun đắp cái trí, khiến cho nó mỗi lúc một khôn lanh thêm, mỗi lúc một tinh tế hơn, mỗi lúc một ranh mãnh hơn, mỗi lúc một gian manh và xảo quyệt hơn, tất cả điều này đều rất rõ ràng trong mọi hoạt động thuộc sống của chúng ta. Chính bản chất của cái trí là gian manh, xảo quyệt, không thể đối diện với sự kiện, và cái trí là vật tạo tác những vấn đề; cái trí là chính vấn đề.

Bạn có ý gì qua vấn đề của tình dục? Nó là một hành động, hay nó là một suy nghĩ về hành động? Chắc chắn, nó không là hành động. Hành động tình dục không là vấn đề đối với bạn, giống như ăn uống không là một vấn đề đối với bạn, nhưng nếu bạn suy nghĩ về ăn uống suốt ngày bởi vì bạn không có việc gì khác nữa để suy nghĩ, nó trở thành một vấn đề đối với bạn. Liệu hành động tình dục là một vấn đề hay suy nghĩ về hành động là một vấn đề? Tại sao bạn suy nghĩ về nó? Tại sao bạn dựng lên nó, mà chắc chắn lúc này bạn đang thực hiện? Những rạp chiếu bóng, những tờ tạp chí, những câu chuyện, cách phụ nữ mặc quần áo, mọi thứ đang dựng lên suy nghĩ về tình dục của bạn. Tại sao cái trí dựng lên nó, tại sao cái trí suy nghĩ về tình dục? Tại sao? Tại sao nó đã trở thành vấn đề trọng điểm trong sống của bạn? Khi có quá nhiều vấn đề đang đòi hỏi, đang kêu gọi sự chú ý của bạn, bạn trao toàn chú ý vào sự suy nghĩ về tình dục. Điều gì xảy ra, tại sao cái trí của bạn quá bận tâm với nó? Bởi vì đó là một cách của tẩu thoát cuối cùng, đúng chứ? Nó là một cách của tự-quên bằng hoàn toàn. Trong thời gian đó, ít ra trong khoảnh khắc đó, bạn có thể quên bằng chính bạn – và không còn cách nào khác để quên bằng chính bạn. Mọi thứ bạn làm trong sống đều nhấn mạnh vào ‘cái tôi’, cái ngã. Kinh doanh của bạn, tôn giáo của bạn, những thần thánh của bạn, những người lãnh đạo của bạn, những hành động thuộc kinh tế và chính trị của bạn, những hoạt động xã hội của bạn, tham gia một đảng phái và khước từ một đảng phái khác của bạn – tất cả việc đó

đang nhấn mạnh và củng cố sức mạnh cho ‘cái tôi’. Đó là chỉ có một hành động duy nhất mà trong đó không nhấn mạnh vào ‘cái tôi’, vì vậy nó trở thành một vấn đề, đúng chứ? Khi chỉ có một việc duy nhất trong sống của bạn mà là một đại lộ dẫn đến sự tẩu thoát tối thượng của tự-quên bằng hoàn toàn về chính bạn ước gì trong một vài giây, bạn bám víu nó bởi vì đó là khoảnh khắc độc nhất mà bạn có hạnh phúc. Mọi vấn đề khác mà bạn chạm đến đều trở thành một ác mộng, một nguồn của phiền muộn và đau khổ, thế là bạn bầu víu vào một việc duy nhất mà trao tặng bạn tự-quên bằng về chính bạn, mà bạn gọi là hạnh phúc. Nhưng khi bạn bầu víu nó, nó cũng trở thành một ác mộng, bởi vì sau đó bạn muốn được tự do khỏi nó, bạn không muốn là một nô lệ cho nó. Thế là, bạn sáng chế, và lại nữa từ cái trí, ý tưởng của trong trắng, của độc thân, và bạn cố gắng sống độc thân, sống trong trắng, qua kiềm chế; tất cả việc đó là những vận hành của cái trí để tự-tách rời chính nó khỏi sự kiện. Lại nữa điều này cho sự nhấn mạnh đặc biệt cho ‘cái tôi’ mà đang cố gắng trở thành cái gì đó, thế là lại nữa, bạn bị trói buộc trong khó nhọc, trong nỗ lực, trong đau khổ.

Tình dục trở thành một vấn đề phức tạp và khó khăn cực kỳ chừng nào bạn còn không hiểu rõ cái trí mà suy nghĩ về vấn đề. Chính hành động không bao giờ có thể là một vấn đề, nhưng suy nghĩ về hành động tạo ra vấn đề. Bạn bảo vệ hành động, bạn sống phóng túng, hay buông thả trong hôn nhân, vì vậy biến người vợ của bạn thành một gái điếm, mà bên ngoài được tôn trọng ghê lắm, và bạn thỏa mãn khi giữ nguyên nó như thế. Chắc chắn, vấn đề có thể được giải quyết chỉ khi nào bạn hiểu rõ toàn qui trình và cấu trúc của ‘cái tôi’ và ‘cái của tôi’: người vợ của tôi, người con của tôi, tài sản của tôi, chiếc xe hơi của tôi, thành tựu của tôi, thành công của tôi; nếu bạn không hiểu rõ và giải quyết được tất cả những vấn đề này, tình dục như một vấn đề sẽ vẫn còn được duy trì. Chừng nào bạn còn tham vọng, thuộc chính trị, thuộc tôn giáo hay trong bất kỳ cách nào khác, chừng nào bạn còn đang nhấn mạnh cái tôi, người suy nghĩ, người trải nghiệm, bằng cách vỗ béo anh ấy bởi tham vọng – dù nhân danh chính bạn như một cá thể hay nhân danh quốc gia, đảng phái, hay một ý tưởng mà bạn gọi là tôn giáo – chừng nào còn có hoạt động của tự-bành trướng này, bạn sẽ có một vấn đề tình dục.

Bạn đang tạo tác, đang nuôi dưỡng, đang bành trướng chính bạn ở một phía, và phía kia bạn đang cố gắng quên bằng chính bạn, mất đi chính bạn ước gì trong một khoảnh khắc. Làm thế nào hai điều này có thể cùng nhau tồn tại? Sống của bạn là một mâu thuẫn; nhấn mạnh vào ‘cái tôi’ và quên bằng ‘cái

tôi'. Tình dục không là một vấn đề; vấn đề là sự mâu thuẫn này trong sống của bạn; và sự mâu thuẫn không thể được kết nối bởi cái trí, bởi vì chính cái trí là một mâu thuẫn. Mâu thuẫn có thể được hiểu rõ chỉ khi nào bạn hiểu rõ đầy đủ toàn tiến hành thuộc sự tồn tại hàng ngày của bạn. Xem chiếu phim và thấy một phụ nữ trên màn ảnh, đọc những quyển sách kích thích suy nghĩ về tình dục, những tạp chí có những hình ảnh trần truồng một nửa, cách bạn quan sát một phụ nữ, ánh mắt lén lút đẩy đưa qua bạn – tất cả những việc này đang khuyến khích cái trí qua những phương cách ranh ma để nhấn mạnh 'cái tôi' và trong cùng thời điểm bạn lại cố gắng tử tế, thương yêu, hòa nhã. Hai việc này không thể theo cùng nhau. Người tham vọng, thuộc tinh thần hay vật chất, không bao giờ có thể không có một vấn đề, bởi vì những vấn đề ngừng lại chỉ khi nào cái tôi được quên bằng, khi 'cái tôi' không-hiện diện, và trạng thái không-hiện diện của cái tôi đó không là một hành động của cái trí, nó không là một phản ứng thuần túy. Tình dục trở thành một phản ứng; khi cái trí cố gắng giải quyết vấn đề, nó chỉ khiến cho vấn đề nghiêm trọng hơn, rắc rối hơn, đau khổ hơn. Hành động không là vấn đề, nhưng cái trí là vấn đề, cái trí mà nói nó phải sống trong trắng. Trong trắng không thuộc cái trí. Cái trí chỉ có thể kiểm chế những hoạt động riêng của nó và sự kiểm chế không là trong trắng. Trong trắng không là một đạo đức, trong trắng không thể được nuôi dưỡng. Người đang nuôi dưỡng khiêm tốn chắc chắn không là một người khiêm tốn; anh ấy có lẽ gọi sự kiêu ngạo của anh ấy là khiêm tốn, nhưng anh ấy là một người kiêu ngạo, và đó là lý do tại sao anh ấy tìm kiếm để trở thành khiêm tốn. Kiêu ngạo không bao giờ có thể trở thành khiêm tốn, và trong trắng không là một sự việc của cái trí – bạn không thể trở thành trong trắng. Bạn sẽ biết trong trắng chỉ khi nào có tình yêu, và tình yêu không thuộc cái trí và cũng không là một sự việc của cái trí.

Vì vậy, vấn đề của tình dục, mà hành hạ quá nhiều người khắp thế giới, có thể được giải quyết chỉ khi nào cái trí được hiểu rõ. Chúng ta không thể kết thúc suy nghĩ nhưng suy nghĩ kết thúc khi người suy nghĩ ngừng lại, và người suy nghĩ ngừng lại chỉ khi nào có một hiểu rõ về toàn qui trình. Sự hiển hiện diện khi có sự phân chia giữa người suy nghĩ và suy nghĩ của anh ấy; khi không có người suy nghĩ, chỉ lúc đó mới không có xung đột trong suy nghĩ. Điều gì được tiềm ẩn không cần nỗ lực để hiểu rõ. Người suy nghĩ hiện diện qua suy nghĩ; sau đó người suy nghĩ tự-cố gắng để định hình, để kiểm soát những suy nghĩ của anh ấy hay để kết thúc chúng. Người suy

nghĩ là một thực thể tưởng tượng, một ảo tưởng của cái trí. Khi có một nhận biết được suy nghĩ như một sự kiện, vậy thì không cần thiết phải suy nghĩ về sự kiện. Nếu có sự nhận biết đơn giản, không-chọn lựa, vậy thì điều được tiềm ẩn trong sự kiện bắt đầu tự-phơi bày; vì vậy, suy nghĩ như sự kiện kết thúc. Vậy thì bạn sẽ thấy rằng những vấn đề đang bào mòn những quả tim và những cái trí của chúng ta, những vấn đề thuộc cấu trúc xã hội của chúng ta, có thể được giải quyết. Vậy thì tình dục không còn là một vấn đề, nó có vị trí thích hợp của nó, nó không là một việc ô uế và nó cũng không là một việc tinh khiết. Tình dục có vị trí của nó; nhưng khi cái trí giao cho nó một vị trí thống trị, vậy thì nó trở thành một vấn đề. Cái trí giao cho tình dục một vị trí thống trị bởi vì nó không thể sống mà không có hạnh phúc nào đó, và thế là tình dục trở thành một vấn đề; khi cái trí hiểu rõ toàn qui trình của nó và thế là kết thúc, đó là khi suy nghĩ ngừng lại, vậy thì có sáng tạo và chính sáng tạo đó khiến cho chúng ta hạnh phúc. Ở trong trạng thái của sáng tạo là hạnh phúc, bởi vì nó là tự-quên bằng mà trong đó không có phản ứng từ cái tôi. Đây không là một đáp án trừu tượng cho vấn đề hàng ngày của tình dục – nó là đáp án duy nhất. Cái trí từ chối tình yêu và nếu không có tình yêu không có trong trắng; do bởi không có tình yêu nên bạn mới khiến cho tình dục trở thành một vấn đề.

Tự do Đầu tiên và Cuối cùng

Khi không có tình yêu trong tâm hồn của bạn ...

Khi không có tình yêu trong tâm hồn của bạn, bạn chỉ còn lại một điều, đó là vui thú; và vui thú đó là tình dục, và thế là nó trở thành một vấn đề nghiêm trọng. Muốn giải quyết được nó, bạn phải hiểu rõ nó. Khi bạn hiểu rõ nó, bạn bắt đầu làm tự do cái trí.

New Delhi, nói chuyện trước công chúng lần thứ tư

Ngày 25 tháng 12 năm 1966

Tuyển tập những Lời giảng, Tập XVII

Nhiều vấn đề được bao gồm trong tình dục, không chỉ là hành động

Tình dục là gì? Liệu nó là hành động, hay những hình ảnh gây hứng thú, suy nghĩ, tất cả những kỷ niệm quanh nó? Hay nó chỉ là một sự kiện thuộc sinh lý? Và liệu có ký ức, hình ảnh, hứng khởi, nhu cầu khi có tình yêu –

nếu tôi được phép sử dụng từ ngữ đó mà không làm hư hỏng nó? Tôi nghĩ người ta phải hiểu rõ sự kiện thuộc sinh lý, thuộc thân thể. Đó là một việc. Tất cả sự lãng mạn, hứng khởi, cảm giác mà người ta đã tự chuyển qua một người khác, đồng hóa chính mình cùng một người khác qua sự quan hệ đó, ý thức của tiếp tục, thỏa mãn – tất cả điều đó là một việc khác. Khi chúng ta thực sự quan tâm đến ham muốn, đến nhu cầu, tình dục có một vai trò quan trọng như thế nào? Liệu nhu cầu tâm lý, giống như nhu cầu sinh lý? Nó cần đến một cái trí, bộ não rất nhạy bén, rõ ràng, để phân biệt giữa nhu cầu sinh lý và nhu cầu tâm lý. Ham muốn để quên bằng chính mình trong một người khác, sự tiếp tục của một liên hệ, con cái, và cố gắng tìm được một vĩnh cửu qua con cái, người vợ, người chồng, ý thức của dâng hiến mình cho một người khác, cùng tất cả những vấn đề của ghen tuông, quyến luyến, sợ hãi – sự đau khổ của tất cả điều đó – liệu tất cả là tình yêu? Nếu không có hiểu rõ về nhu cầu, một cách cơ bản, sâu thẳm, trọn vẹn, trong những ngõ ngách tối tăm của người ta, vậy thì tình dục, tình yêu, và ham muốn tàn phá những sống của chúng ta.

Paris, nói chuyện trước công chúng lần thứ tư

Ngày 12 tháng 9 năm 1961

Tuyển tập những Lời giảng, Tập XII

Điều gì hầu hết mọi người đều quan tâm là sự đam mê nhục dục.

Krishnamurti: Suy nghĩ, trong chính bản chất của nó, là phân chia. Chính suy nghĩ tìm kiếm vui thú và bám chặt nó. Chính suy nghĩ nuôi dưỡng ham muốn.

Người hỏi: Ông vui lòng giải thích về ham muốn thêm một chút nữa.

Krishnamurti: Có đang thấy ngôi nhà, cảm xúc rằng nó rất đẹp, tiếp theo có ham muốn sở hữu nó và có vui thú từ nó, tiếp theo có nỗ lực để kiếm được nó. Tất cả điều này cấu thành trung tâm, và trung tâm này là nguyên nhân của sự phân chia. Trung tâm này là cảm thấy của một ‘cái tôi’, mà là nguyên nhân của sự phân chia, bởi vì chính cảm thấy của ‘cái tôi’ này là cảm thấy của tách rời. Người ta đã gọi cái này là cái ngã và mọi loại danh tánh khác – ‘cái ngã thấp hơn’ khi đối nghịch với ý tưởng nào đó của ‘cái ngã cao hơn’ – nhưng không cần thiết phải gây phức tạp cho nó; nó rất đơn giản. Khi có trung tâm, mà là cảm thấy của ‘cái tôi’, mà tự-tách rời chính nó

trong những hoạt động của nó, có sự phân chia và kháng cự. Và tất cả điều này là qui trình của suy nghĩ. Vì vậy, khi bạn hỏi tình yêu là gì, nó không thuộc trung tâm này. Tình yêu không là vui thú và đau khổ, cũng không là hận thù, cũng không là bạo lực trong bất kỳ hình thức nào.

Người hỏi: Thế là, trong tình yêu mà ông nói này không thể có tình dục, bởi vì không thể có ham muốn?

Krishnamurti: Làm ơn, đừng đến bất kỳ kết luận nào. Chúng ta đang tìm hiểu, đang thâm nhập. Bất kỳ giả thuyết và kết luận nào đều ngăn cản sự thâm nhập thêm nữa. Muốn trả lời nghi vấn này chúng ta cũng phải quan sát năng lượng của suy nghĩ. Như chúng ta đã nói, suy nghĩ duy trì vui thú bằng cách đang suy nghĩ về điều gì đó mà đã gây vui thú, đang nuôi dưỡng hình ảnh, bức tranh. Suy nghĩ gây ra vui thú. Suy nghĩ về hành động tình dục trở thành nhục dục, mà hoàn toàn khác hẳn hành động tình dục. Điều gì mà hầu hết mọi người quan tâm là sự đam mê nhục dục. Thèm khát trước và sau tình dục là nhục dục. Thèm khát này là suy nghĩ. Suy nghĩ không là tình yêu.

Người hỏi: Liệu có thể có tình dục nếu không có sự ham muốn của suy nghĩ này?

Krishnamurti: Bạn phải tự-tìm ra cho chính bạn. Tình dục đảm đương một vai trò quan trọng cực kỳ trong những sống của chúng ta bởi vì có lẽ nó là trải nghiệm mới toanh, sâu thẳm mà chúng ta có được. Thuộc trí năng và cảm xúc chúng ta tuân phục, bắt chước, theo sau, vâng lời. Có đau khổ và đấu tranh trong tất cả những liên hệ của chúng ta, ngoại trừ trong hành động của tình dục. Hành động này, mà quá khác biệt và đẹp đẽ, chúng ta trở nên bị nghiện ngập, thế là luân phiên nó trở thành một ngục tù. Ngục tù là sự đòi hỏi cho sự tiếp tục của nó – lại nữa, hành động của trung tâm mà gây phân chia. Người ta quá bị bóp nghẹt – trí năng, trong gia đình, trong cộng đồng, qua luân lý xã hội, qua những luật lệ tôn giáo – quá bị bóp nghẹt đến độ chỉ có một liên hệ duy nhất này còn sót lại mà trong đó còn có tự do và mãnh liệt; thế là, chúng ta trao sự quan trọng cực kỳ cho nó. Nhưng nếu có tự do khắp mọi nơi mọi chỗ, vậy thì tình dục này sẽ không là một thèm khát như thế và một vấn đề như thế. Chúng ta biến nó thành một vấn đề bởi vì chúng ta không thể nhận được nó dư thừa, hay bởi vì chúng ta cảm thấy tội lỗi khi nhận được nó, hay bởi vì trong khi nhận được nó chúng ta phá vỡ

những luật lệ mà xã hội đã đặt ra. Chính là xã hội cũ mà đánh giá xã hội mới là phóng đảng bởi vì đối với xã hội mới tình dục là một phần của sống. Trong làm tự do cái trí khỏi ngục tù của bất chước, uy quyền, tuân phục, và những giới luật tôn giáo, tình dục có vị trí riêng của nó, nhưng nó sẽ không tạo ra sự ám ảnh. Từ điều này, người ta có thể thấy rằng tự do là cốt lõi cho tình yêu – không phải sự tự do của phản kháng, không phải sự tự do của làm điều gì người ta ưa thích, cũng không phải sự tự do của buông thả những thèm khát của người ta một cách công khai hay lén lút, nhưng trái lại sự tự do trong hiểu rõ toàn cấu trúc và bản chất của trung tâm. Vì vậy, tự do là tình yêu.

Người hỏi: Vậy là tự do không là buông thả?

Krishnamurti: Không. Buông thả là ngục tù. Tình yêu không là hận thù, cũng không là ghen tuông, tham vọng, ganh đua cùng những sợ hãi thất bại của nó. Nó không là tình yêu Thượng đế và cũng không là tình yêu con người – mà lại nữa là một phân chia. Tình yêu không thuộc một người cũng không thuộc nhiều người. Khi có tình yêu, nó là cá nhân và không-cá nhân, có và không-có một mục tiêu. Nó giống như hương thơm của một bông hoa, một người hay nhiều người có thể ngửi nó: điều gì quan trọng là hương thơm, không phải nó thuộc về ai.

The Second Penguin Krishnamurti Reader

Khi có tình yêu, tình dục không bao giờ là vấn đề.

Khi chúng ta còn trẻ, chúng ta có sự thôi thúc tình dục mạnh mẽ, và hầu hết chúng ta cố gắng giải quyết những ham muốn này bằng cách kiểm soát và kỷ luật chúng, bởi vì chúng ta nghĩ rằng nếu không có loại kiềm hãm nào đó chúng ta sẽ trở nên bị ám ảnh bởi nhục dục. Những tôn giáo có tổ chức lo ngại nhiều về luân lý thuộc tình dục của chúng ta; nhưng họ thả lỏng chúng ta phạm tội bạo lực và sát nhân nhân danh sự ái quốc, buông thả trong sự ganh tị và sự tàn nhẫn xảo quyệt, và theo đuổi quyền hành lẫn thành công. Tại sao họ quá quan tâm đến loại luân lý đặc biệt này, và lại không tấn công vào sự trục lợi, tham lam, và chiến tranh? Liệu không phải bởi vì những tôn giáo có tổ chức, thành phần của môi trường sống mà chúng ta đã tạo ra, sống sót được nhờ vào những sợ hãi và những hy vọng

của chúng ta, nhờ vào sự ganh tị và sự tách rời của chúng ta, hay sao? Vì vậy, trong lãnh vực tôn giáo cũng như trong mọi lãnh vực khác, cái trí bị giam giữ trong những chiều rọi của những ham muốn riêng của nó.

Chừng nào còn không có sự hiểu rõ sâu sắc về toàn qui trình của ham muốn, những tổ chức hôn nhân như hiện nay, dù ở phương Đông hay phương Tây, không thể đưa ra đáp án cho nghi vấn của tình dục. Tình yêu không bị thuyết phục bởi việc ký tên vào một bản hợp đồng, cũng không bị đặt nền tảng trên một trao đổi của thỏa mãn, cũng không phải trên sự an toàn và thoải mái cho lẫn nhau. Tất cả những việc này đều thuộc cái trí, và đó là lý do tại sao tình yêu có một vị trí quá nhỏ nhoi trong những sống của chúng ta. Tình yêu không thuộc cái trí; tình yêu hoàn toàn độc lập khỏi suy nghĩ cùng những tính toán ranh ma của nó, những phản ứng và những đòi hỏi tự-phòng vệ của nó. Khi có tình yêu, tình dục không bao giờ là một vấn đề – do bởi không có tình yêu mới tạo ra vấn đề.

Những cản trở và những tẩu thoát của cái trí tạo ra vấn đề, và không phải tình dục hay bất kỳ vấn đề đặc biệt nào khác; và đó là lý do tại sao rất quan trọng phải hiểu rõ qui trình của cái trí, những quyến rũ và những kinh tởm của nó, những phản ứng của nó đến vẻ đẹp, đến xấu xí.

Giáo dục và Ý nghĩa của Sống

Một người thương yêu là một người trong trắng, mặc dù anh ấy có lẽ bị lôi cuốn về sinh lý.

Chính là một người có trí năng, đầy hiểu biết – hiểu biết khác hẳn thông minh – người có những kế hoạch, người muốn cứu thế giới, người đầy trí thức, đầy tinh thần: chính là anh ấy mà bị trói buộc trong tình dục. Bởi vì sống của anh ấy nông cạn, tâm hồn của anh ấy trống rỗng, tình dục trở thành quan trọng – và đó là điều gì đang xảy ra trong văn minh hiện nay. Chúng ta đã quá vun đắp trí năng của chúng ta, và cái trí bị trói buộc trong những sáng chế riêng của nó như máy khâu, xe hơi, những vui chơi thuộc máy móc, hiểu biết công nghệ, và vô số nghiện ngập mà cái trí buông thả trong nó. Khi một cái trí bị trói buộc như thế, chỉ có một giải thoát cho nó, đó là tình dục. Thưa các bạn, hãy quan sát điều gì đang xảy ra cho mỗi người chúng ta, đừng nhìn những người khác. Hãy tìm hiểu sống riêng của bạn và bạn sẽ thấy bạn bị trói buộc vào vấn đề này như thế nào, sống của

bạn đã trống rỗng như thế nào. Sống của bạn là gì, thừa các bạn? Sáng chói, trơ trụi, buồn chán, ảo não, đúng chứ? Bạn đi đến văn phòng của bạn, làm những công việc của bạn, lâm râm những câu kinh kệ, thực hiện những nghi lễ. Khi bạn ở trong văn phòng, bạn làm nô bộc, nhàm chán, bạn phải tuân theo một lễ thói; bạn phải trở thành máy móc trong tôn giáo của bạn; nó chỉ là sự chấp nhận của uy quyền. Vì vậy, thuộc tôn giáo, trong thế giới kinh doanh, trong giáo dục của bạn, trong sống hàng ngày của bạn, điều gì đang thực sự xảy ra? Không có trạng thái sáng tạo của thân tâm, đúng chứ? Bạn không hạnh phúc, bạn không sinh khí, bạn không hân hoan. Thuộc trí năng, thuộc tôn giáo, thuộc kinh tế, thuộc xã hội, thuộc chính trị, bạn mê muội, theo bầy đàn, đúng chứ? Sự bầy đàn này là kết quả của những sợ hãi riêng của bạn, những hy vọng riêng của bạn, những thất vọng riêng của bạn; và bởi vì đối với một con người bị trói buộc như thế không có sự giải thoát, tự nhiên anh ấy nương nhờ tình dục để có một giải thoát – ở đó anh ấy có thể buông thả, ở đó anh ấy có thể tìm kiếm hạnh phúc. Thế là, tình dục trở thành một tự động, một thói quen, một lễ thói, và nó cũng trở thành một qui trình hiểm độc, một qui trình nhàm chán. Thật ra, đó là sống của bạn, nếu bạn quan sát nó, nếu bạn không cố gắng lẫn tránh nó, nếu bạn không cố gắng bênh vực nó. Sự kiện thực sự là, bạn không sáng tạo. Bạn có lẽ có những em bé, vô số em bé, nhưng đó không là hành động sáng tạo, đó là một hành động ngẫu nhiên của sự tồn tại.

Vì vậy, một cái trí không tỉnh táo, không sinh khí, một tâm hồn không thương yêu, không trọn vẹn, làm thế nào nó có thể sáng tạo? Và bởi vì không-sáng tạo, bạn tìm kiếm sự kích thích qua tình dục, qua vui chơi, rạp chiếu bóng, rạp hát, qua theo dõi những vở kịch trong khi bạn là một khán giả; những người khác tô phết khung cảnh hay nhảy múa, và bạn, chính bạn chỉ là một người quan sát. Đó không là sáng tạo. Tương tự, quá nhiều sách được in ra trong thế giới bởi vì bạn chỉ đọc. Bạn không là người sáng tạo. Nơi nào không có sáng tạo, sự giải phóng duy nhất là qua tình dục, và vậy là bạn biến người vợ hay người chồng của bạn thành người làm điếm. Thưa các bạn, các bạn không có ý tưởng về những hàm ý, sự độc hại, sự tàn nhẫn của tất cả điều này. Tôi biết bạn không thoải mái. Bạn không đang suy nghĩ ra nó. Bạn đang bịt kín cái trí của bạn, và thế là tình dục đã trở thành vấn đề nan giải trong văn minh hiện đại – hoặc bừa bãi hoặc thói quen máy móc của giải phóng tình dục trong hôn nhân. Tình dục sẽ vẫn còn là một vấn đề chừng nào còn không có trạng thái sáng tạo của thân tâm. Bạn có lẽ sử dụng kiểm soát sanh đẻ, bạn có lẽ chấp nhận những thực hành khác nhau, nhưng bạn không được tự do khỏi tình dục. Thăng hoa không là tự do, kiềm chế không là tự do, kiểm soát không là tự do. Có tự do chỉ khi nào có ân cần, chỉ khi nào có tình yêu. Tình yêu là trong trắng, và khi điều đó đang mất đi, cố gắng trở thành trong trắng của bạn qua sự thăng hoa của tình dục chỉ là sự đốt nát. Nhân tố gây trong trắng là tình yêu, không phải sự ham muốn được trong trắng của bạn. Một con người thương yêu là trong trắng, mặc dù anh ấy có lẽ bị lôi cuốn về sinh lý; và nếu không có tình yêu, tình dục là điều gì nó là hiện nay trong những sống của các bạn – một lễ thói, một qui trình xấu xa, một sự việc phải bị trốn tránh, bị lơ là, bị lãng quên, hay bị buông thả.

Bangalore, nói chuyện trước công chúng lần thứ sáu

Ngày 8 tháng 8 năm 1948

Tuyển tập những Lời giảng, Tập V

Nếu bạn chối từ tình dục, bạn phải nhắm mắt lại . . . và không bao giờ nhìn bất kỳ thứ gì.

Krishnamurti: Bạn có ý gì qua từ ngữ cảm giác tình dục? Nhìn một người đàn bà? Tất cả những thôi thúc về sinh lý? Và nhìn một cái cây, đó cũng

không là tình dục hay sao? Nhìn một bông hoa thật đẹp, đó cũng là một hình thức của tình dục, đúng chứ? Không à?

Người hỏi: Đúng.

Krishnamurti: Vậy là nếu bạn chối từ – như những tôn giáo chối từ – tình dục, vậy thì bạn phải nhắm mắt lại, cắt lưỡi bạn đi, bịt tai bạn lại, và không bao giờ nhìn bất kỳ thứ gì. Đừng cười, thưa các bạn, dẫu vậy đây là điều gì các bạn đang làm, bởi vì các bạn không nhận biết được vẻ đẹp. Đối với bạn, vẻ đẹp gắn liền với một người đàn bà hay một người đàn ông. Vì vậy những Shankara của thế giới đã nói, ‘Đừng có dính dáng bất kỳ điều gì với đàn bà, nếu bạn muốn tinh thần thăng hoa.’ Thế là bạn chối từ toàn vẻ đẹp của quả đất.

Có khi nào bạn ngừng lại và quan sát một cái cây, nhìn ngắm một cái cây? Có khi nào bạn nhìn ngắm một người đàn bà hay một người đàn ông đẹp, và không nói, ‘Tôi muốn nhận được cái gì đó từ cô ấy’ – chỉ nhìn ngắm vẻ đẹp của cái gì đó, của những quả đồi, những cái cây, những bông hoa, những nụ cười? Bạn không, và vì vậy bạn không biết tình yêu là gì hay vẻ đẹp là gì. Tất cả mọi điều mà bạn biết là ‘bạn không được’ và ‘bạn phải.’ Thế là bạn đã làm khô sở quả tim của bạn và cái trí của bạn – bạn là những con người đã mất hết sinh khí. Và bạn mỉm cười và chấp nhận nó và tiếp tục.

Vậy là, thưa các bạn, việc đầu tiên là không chỉ trích, và sau đó bạn sẽ biết tình yêu là gì.

*Rishi Valley, Ấn độ
Ngày 9 tháng 11 năm 1967*

Người hỏi: Đam mê là gì?

Krishnamurti: Tôi nghĩ chúng ta nên rõ ràng rằng dục vọng và đam mê là hai sự việc khác biệt. Dục vọng được duy trì bởi suy nghĩ, được điều khiển bởi suy nghĩ, nó tăng trưởng và tập hợp chất liệu trong suy nghĩ cho đến khi nó bùng nổ trong tình dục, hay nếu nó là dục vọng trong quyền hành, trong những hình thức hung bạo riêng của nó để thành tựu. Đam mê là cái gì đó hoàn toàn khác biệt; nó không là sản phẩm của suy nghĩ, cũng không là sự

hội tưởng của một sự kiện thuộc quá khứ; nó không bị điều khiển bởi bất kỳ động cơ nào của thành tựu; nó cũng không là đau khổ.

Người hỏi: Liệu tất cả đam mê tình dục là dục vọng? Sự phản ứng tình dục không phải luôn luôn là kết quả của suy nghĩ; nó có lẽ là phản ứng như bỗng nhiên khi bạn gặp người nào đó mà sắc đẹp của họ chinh phục bạn.

Krishnamurti: Bất kỳ nơi nào suy nghĩ dựng lên hình ảnh của vui thú chắc chắn nó phải là dục vọng, và không là sự tự do của đam mê. Nếu vui thú là động cơ chính, vậy thì nó là dục vọng. Nếu nó được sinh ra từ tình yêu nó không là dục vọng, mặc dù lúc đó có lẽ sự hài lòng vô cùng hiện diện. Ở đây chúng ta phải rất rõ ràng và tìm ra cho chính chúng ta liệu tình yêu loại trừ vui thú và tận hưởng. Khi bạn thấy một đám mây và hài lòng trong sự bao la của nó cùng ánh sáng trên nó, dĩ nhiên có vui thú, nhưng vẫn còn có nhiều hơn là vui thú. Chúng ta không đang chỉ trích điều này gì cả. Nếu bạn cứ tiếp tục quay lại đám mây trong suy nghĩ, hay thực sự, vì một kích thích, vậy thì bạn đang buông thả trong một ý nghĩ viển vông tưởng tượng, và ở đây chắc chắn vui thú và suy nghĩ là những kích thích đang vận hành. Khi thoát đầu bạn nhìn đám mây đó và thấy vẻ đẹp của nó, không có sự kích thích của vui thú như thế đang vận hành. Vẻ đẹp trong tình dục là sự vắng mặt của ‘cái tôi’, cái ngã, nhưng suy nghĩ về tình dục là sự khẳng định của cái ngã này, và đó là vui thú. Luôn luôn cái ngã này hoặc đang tìm kiếm vui thú hoặc đang lẫn trốn đau khổ, đang mong muốn thành tựu và thế là đang mời mọc thất vọng. Trong tất cả điều này, cảm giác của đam mê được duy trì và được theo đuổi bởi suy nghĩ, và vì vậy nó không là đam mê nhưng chỉ còn là vui thú. Sự hy vọng, sự theo đuổi, của đam mê được nhớ lại là vui thú.

Người hỏi: Vậy thì chính đam mê là gì?

Krishnamurti: Nó phải liên quan đến hân hoan và ngây ngất, mà không là vui thú. Trong vui thú luôn luôn có một hình thức tinh tế của nỗ lực – một đang thấy, cố gắng, đòi hỏi, đấu tranh để giữ nó, có được nó. Trong đam mê không có đòi hỏi và vì vậy không có đấu tranh. Trong đam mê không có cái bóng mỏng manh nhất của thành tựu, vì vậy cũng không thể có thất vọng hay đau khổ. Đam mê là sự tự do khỏi ‘cái tôi’, mà là trung tâm của tất cả thành tựu và đau khổ. Đam mê không đòi hỏi bởi vì nó là, và tôi không đang nói về cái gì đó đứng yên. Đam mê là sự mặc kệ của tự-từ bỏ trong

đó ‘cái bạn’ và ‘cái tôi’ không-hiện diện; vì vậy đam mê là bản thể của sự sống. Chính là cái này mà chuyển động và sống. Nhưng khi suy nghĩ mang vào tất cả những vấn đề của có được và bám chặt, lúc đó đam mê kết thúc. Nếu không có đam mê, sáng tạo không thể xảy ra được.

Người hỏi: Ông có ý gì qua từ ngữ sáng tạo?

Krishnamurti: Tự do.

Người hỏi: Tự do nào?

Krishnamurti: Tự do khỏi ‘cái tôi’ mà phụ thuộc vào môi trường sống và là sản phẩm của môi trường sống – cái tôi mà được sắp xếp vào chung bởi xã hội và suy nghĩ. Tự do này là rõ ràng, ánh sáng mà không bị thấp sáng từ quá khứ. Đam mê là hiện tại duy nhất.

Người hỏi: Câu trả lời này đã gây phấn khích tôi bằng một cảm giác mới mẻ lạ thường.

Krishnamurti: Đó là đam mê của học hành.

Người hỏi: Hành động đặc biệt nào trong sống hàng ngày của tôi sẽ bảo đảm rằng đam mê này đang cháy bỏng và đang vận hành?

Krishnamurti: Không thứ gì sẽ bảo đảm nó ngoại trừ sự chú ý của học hành, mà là hành động, mà là ngay lúc này. Trong cái này có vẻ đẹp của đam mê, mà là tự-từ bỏ trọn vẹn của ‘cái tôi’ và thời gian của nó.

Second Penguin Krishnamurti Reader

Khi có tình yêu, hành động tình dục có một ý nghĩa hoàn toàn khác hẳn.

Làm thế nào có thể gặp gỡ sự đòi hỏi tình dục một cách thông minh và không biến nó thành một vấn đề?

Bây giờ, chúng ta có ý gì qua từ ngữ tình dục? Hành động thuần túy thuộc sinh lý, hay suy nghĩ mà gây phấn khích, làm hưng khởi, làm tăng thêm hành động đó? Chắc chắn, tình dục thuộc cái trí, và bởi vì nó thuộc cái trí, nó phải tìm kiếm sự thành tựu, hay có thất vọng. Đừng quá căng thẳng về vấn đề này. Tôi thấy, tất cả các bạn đã trở nên nóng nảy. Chúng ta hãy bàn

về nó như thể nó là bất kỳ vấn đề nào khác. Đừng nhìn quá nghiêm trọng và mất hút vấn đề! Chúng ta hãy giải thích vấn đề này rất đơn giản và trực tiếp. Một vấn đề càng phức tạp bao nhiêu, nó càng đòi hỏi suy nghĩ rõ ràng nhiều bấy nhiêu, nó càng phải được tiếp cận một cách đơn giản và trực tiếp bấy nhiêu.

Tại sao tình dục đã trở thành một vấn đề như thế trong những sống của chúng ta? Chúng ta hãy thâm nhập vào nó, không phải bằng kiểm hãm, không phải bằng lo lắng, sợ hãi, chỉ trích? Tại sao nó đã trở thành một vấn đề? Chắc chắn, đối với hầu hết các bạn, nó là một vấn đề. Tại sao? Có thể, bạn đã tự-hỏi chính mình tại sao nó là một vấn đề. Chúng ta hãy tìm ra.

Tình dục là một vấn đề bởi vì nó thường có vẻ rằng trong hành động đó có sự vắng mặt hoàn toàn của cái tôi. Trong khoảnh khắc đó bạn hạnh phúc, bởi vì có sự kết thúc của trạng thái tự-ý thức, của ‘cái tôi’; và đang ham muốn nhiều hơn về nó – nhiều hơn về tự-từ bỏ của cái tôi mà trong đó có hạnh phúc tuyệt đối, mà không có quá khứ hay tương lai, đang đòi hỏi hạnh phúc tuyệt đối đó qua hòa tan, hợp nhất – theo tự nhiên, nó đã trở thành quan trọng nhất. Không phải thế sao? Bởi vì nó là cái gì đó mà trao tặng bạn sự hân hoan thuần khiết, tự-quên bằng trọn vẹn, tôi thêm muốn nó nhiều hơn và nhiều hơn. Bây giờ, tại sao tôi thêm muốn nó nhiều hơn? Bởi vì, khắp mọi nơi tôi đều ở trong xung đột, khắp mọi nơi, tại mọi mức độ của sự tồn tại, có sự củng cố của cái tôi. Thuộc kinh tế, thuộc xã hội, thuộc tôn giáo, có đang tập trung liên tục của trạng thái tự-ý thức, mà là xung đột. Rốt cuộc, bạn ở trạng thái tự-ý thức chỉ khi nào có xung đột. Trong ngay bản chất của nó, trạng thái tự-ý thức là kết quả của xung đột. Thế là, ở bất kỳ nơi nào khác với hành động tình dục, chúng ta đều ở trong xung đột. Trong tất cả những liên hệ của chúng ta với tài sản, với con người, với những ý tưởng đều có xung đột, đau khổ, đấu tranh, phiền muộn; nhưng trong hành động duy nhất này, có sự kết thúc tuyệt đối của tất cả điều đó. Theo tự nhiên, bạn thêm muốn nó nhiều hơn bởi vì nó trao tặng bạn hạnh phúc, trong khi tất cả những hành động khác đều dẫn bạn đến đau khổ, khó nhọc, xung đột, rối loạn, thù địch, lo âu, hủy diệt; thế là, hành động tình dục trở thành có ý nghĩa nhất, quan trọng nhất.

Thế là, chắc chắn, vấn đề không phải là tình dục, nhưng làm thế nào được tự do khỏi cái tôi. Bạn đã tận hưởng trạng thái của thân tâm trong đó cái tôi không-hiện diện, ước gì trong một vài giây, ước gì trong một ngày, hay bất

kỳ thời gian nào bạn thích; và nơi nào cái tôi hiện diện, có xung đột, có đau khổ, có đấu tranh. Thế là có sự ao ước liên tục để có trạng thái tự do khỏi cái tôi nhiều hơn. Nhưng vấn đề trọng điểm là xung đột tại mọi mức độ và làm thế nào để từ bỏ cái tôi. Bạn đang tìm kiếm hạnh phúc – trạng thái đó mà cái tôi, cùng tất cả những xung đột của nó, không-hiện diện – mà trong tích tắc bạn tìm được trong hành động đó. Hay bạn tự-kỷ luật chính mình, bạn đấu tranh, bạn kiểm soát, thậm chí bạn còn phá hoại chính bạn qua sự kiềm hãm – mà có nghĩa bạn đang tìm kiếm để được tự do khỏi xung đột bởi vì cùng sự kết thúc của xung đột, có hân hoan. Nếu có thể có tự do khỏi xung đột; vậy thì có hạnh phúc tại mọi mức độ của sự tồn tại.

Điều gì tạo ra xung đột? Làm thế nào xung đột này phát sinh trong công việc của bạn, trong những liên hệ của bạn, trong dạy học, trong mọi thứ? Thậm chí khi bạn sáng tác một bài thơ, thậm chí khi bạn hát hò, khi bạn vẽ tranh, có xung đột.

Xung đột này hiện diện như thế nào? Nó không hiện diện qua sự ham muốn để trở thành hay sao? Bạn vẽ tranh, bạn muốn diễn tả mình qua màu sắc, bạn muốn là người họa sĩ giỏi nhất. Bạn học hỏi, lo âu, hy vọng rằng thế giới sẽ công nhận bức tranh của bạn. Nhưng bất kỳ nơi nào có ham muốn để trở thành ‘nhiều hơn’, phải có xung đột. Do bởi sự thôi thúc thuộc tâm lý mới đòi hỏi ‘nhiều hơn’. Nhu cầu ‘nhiều hơn’ là tâm lý, sự thôi thúc cho ‘nhiều hơn’ tồn tại khi cái tinh thần, cái trí đang trở thành, đang tìm kiếm, đang theo đuổi một kết thúc, một kết quả. Khi bạn muốn là một Lạtma, khi bạn muốn là một vị thánh, khi bạn muốn hiểu rõ, khi bạn đang rèn luyện đạo đức, khi bạn có ý thức về giai cấp như một thực thể ‘cao cấp’, khi bạn phục vụ chức năng vì mục đích thăng hoa chính bạn – chắc chắn, tất cả điều này là những thể hiện của một cái trí đang trở thành. Vì vậy, nhiều hơn là xung đột. Một cái trí đang tìm kiếm ‘nhiều hơn’ không bao giờ nhận biết được ‘cái gì là’, bởi vì nó luôn luôn đang ở trong ‘nhiều hơn’ – trong mong muốn nó là gì, không bao giờ trong cái gì là. Nếu bạn không giải quyết được toàn nội dung của xung đột đó, sự giải phóng duy nhất này của cái tôi, qua tình dục, sẽ vẫn còn là một vấn đề kinh tởm.

Thưa các bạn, cái tôi không là một thực thể khách quan mà có thể được nghiên cứu dưới kính hiển vi hay học hành qua những quyển sách hay hiểu rõ qua những trích dẫn, dù những trích dẫn này có lẽ hay ho đến chừng nào. Nó có thể được hiểu rõ chỉ trong liên hệ. Rốt cuộc, xung đột ở trong sự liên

hệ, dù với tài sản, với một ý tưởng, với người vợ của bạn, hay với người hàng xóm của bạn; và nếu không giải quyết xung đột cơ bản đó, chỉ bám vào một giải phóng duy nhất qua tình dục đó, chắc chắn là không-cân bằng. Và đó chính xác là điều gì chúng ta là. Chúng ta bị mất cân bằng bởi vì chúng ta đã biến tình dục thành một đại lộ duy nhất của tẩu thoát; và xã hội, văn hóa tạm gọi là hiện đại, giúp đỡ chúng ta thực hiện điều đó. Hãy quan sát những mục quảng cáo, những rạp chiếu phim, những cử chỉ, những tư thế, những hình dáng kêu gọi.

Hầu hết các bạn đều kết hôn khi các bạn còn trẻ, khi sự thôi thúc sinh lý rất mạnh mẽ. Bạn kiếm một người chồng hay người vợ, và cùng người vợ hay người chồng đó bạn rất vui vẻ phải sống trong phần còn lại thuộc sống của bạn. Sự liên hệ của bạn chỉ thuộc thân thể, và mọi thứ khác phải được điều chỉnh đến điều đó. Vì vậy, điều gì xảy ra? Có lẽ, bạn có trí năng, và cô ấy rất cảm xúc. Sự hiệp thông cùng cô ấy của bạn ở đâu? Hay cô ấy rất thực tế, còn bạn lại mơ mộng, lơ đãng, khá đứng đưng. Sự tiếp xúc giữa bạn và cô ấy ở đâu? Bạn đã ham muốn tình dục quá độ, và cô ấy không; nhưng bạn sử dụng cô ấy bởi vì bạn có những quyền lợi. Làm thế nào có thể có hiệp thông giữa bạn cùng cô ấy khi bạn sử dụng cô ấy? Hiện nay những hôn nhân của chúng ta đều được đặt nền tảng trên ý tưởng đó, trên thôi thúc đó; nhưng càng ngày càng có nhiều mâu thuẫn và xung đột to tát trong hôn nhân, và thế là ly dị.

Vì vậy, vấn đề này đòi hỏi sự giải quyết thông minh, mà có nghĩa chúng ta phải thay đổi toàn nền tảng thuộc sự giáo dục của chúng ta; và điều đó cần đến sự hiểu rõ không chỉ những sự kiện của sống nhưng còn cả sự tồn tại hàng ngày của chúng ta; không chỉ nhận biết và hiểu rõ sự thôi thúc sinh lý, sự thôi thúc tình dục, nhưng còn cả nhìn thấy và giải quyết nó một cách thông minh. Nhưng hiện nay chúng ta không làm điều đó, đúng chứ? Nó là một chủ đề bị bùng bít, một chủ đề lén lút, chỉ nên đề cập sau những bức tường. Khi sự thôi thúc rất mạnh mẽ, không liên quan đến bất kỳ thứ gì khác, chúng ta tìm người bạn đời trong phần còn lại của sống. Hãy thấy điều gì người ta đã làm cho người ta và một người khác.

Làm thế nào mảnh trí năng gặp gỡ, hiệp thông, cùng mảnh cảm xúc, mảnh chậm hiểu, hay cùng người không được giáo dục? Và vậy thì sự hiệp thông ở đó là gì, ngoại trừ tình dục? Sự khó khăn trong tất cả điều này là, sự đáp ứng của thôi thúc tình dục, thôi thúc sinh lý, cần phải có những quy tắc xã

hội nào đó; thế là bạn có những luật lệ hôn nhân. Bạn có tất cả những phương cách để sở hữu cái mà cho bạn vui thú, an toàn, thanh thản; nhưng cái mà cho bạn vui thú liên tục làm mê muội cái trí. Bởi vì sự đau khổ liên tục làm mê muội cái trí, sự vui thú liên tục cũng làm suy sụp cái trí và quả tim.

Và làm thế nào bạn có thể có tình yêu? Chắc chắn, tình yêu không là một sự việc của cái trí, đúng chứ? Tình yêu không chỉ là hành động tình dục, đúng chứ? Tình yêu là cái gì đó mà cái trí không thể hình dung; tình yêu là cái gì đó mà cái trí không thể lập thành công thức. Và nếu không có tình yêu, bạn trở thành bị liên hệ; nếu không có tình yêu, bạn lập gia đình. Vậy là, trong hôn nhân đó, các bạn ‘tự-điều chỉnh chính các bạn’ vào lẫn nhau. Cụm từ dễ thương! Các bạn tự-điều chỉnh chính các bạn vào lẫn nhau, mà lại nữa là một qui trình thuộc trí năng, đúng chứ? Cô ấy đã kết hôn với bạn, nhưng bạn là một đồng thịt xấu xí, được chuyên chở bởi những đam mê của bạn. Cô ấy phải sống với bạn. Cô ấy không thích ngôi nhà, môi trường chung quanh, sự kinh tởm nó, sự tàn bạo của bạn. Nhưng cô ấy nói, ‘Vâng, tôi đã kết hôn. Tôi phải chịu đựng nó.’ Thế là, như một phương tiện của tự-phòng vệ, cô ấy nhượng bộ, chốc lát sau cô ấy bắt đầu nói, ‘Em yêu anh.’ Bạn biết, khi, qua sự ham muốn an toàn, chúng ta khoan dung với cái gì đó xấu xa, xấu xa đó dường như trở thành tốt lành bởi vì nó là một hình thức của tự-phòng vệ; ngược lại chúng ta có lẽ bị tổn thương, chúng ta có lẽ hoàn toàn bị hủy hoại. Thế là chúng ta thấy xấu xa, kinh tởm, dần dần đã trở thành tốt lành.

Chắc chắn, sự điều chỉnh này là một qui trình thuộc tinh thần – tất cả những điều chỉnh đều như thế. Nhưng, chắc chắn, tình yêu không thể điều chỉnh. Các bạn biết, thưa các bạn, nếu các bạn thương yêu một người khác, không có ‘điều chỉnh’: chỉ có sự hợp nhất tuyệt đối. Chỉ khi nào không có tình yêu, chúng ta mới bắt đầu điều chỉnh. Và điều chỉnh này được gọi là hôn nhân. Vì vậy, hôn nhân thất bại bởi vì nó là chính cái nguồn của xung đột, một trận chiến giữa hai con người. Nó là một vấn đề phức tạp lạ lùng, giống như tất cả những vấn đề khác, nhưng còn nhiều hơn thế bởi vì những thèm khát, những thôi thúc, rất mãnh liệt.

Vì vậy, một cái trí chỉ đang điều chỉnh chính nó không bao giờ có thể trong trắng. Một cái trí đang tìm kiếm hạnh phúc qua tình dục không bao giờ có thể trong trắng. Mặc dù tại khoảnh khắc bạn có lẽ có, trong hành động đó,

tự-từ bỏ, tự-quên bằng, chính sự theo đuổi hạnh phúc đó, mà thuộc cái trí, làm cho cái trí không-trong trắng. Trong trắng hiện diện chỉ khi nào có tình yêu. Nếu không có tình yêu, không có trong trắng. Và tình yêu không là một việc phải được vun đắp. Có tình yêu chỉ khi nào có tự-quên bằng hoàn toàn, và muốn có hạnh phúc của tình yêu đó, người ta phải được tự do nhờ vào hiểu rõ về sự liên hệ. Vậy là, khi nào có tình yêu, hành động tình dục có một ý nghĩa hoàn toàn khác hẳn; vậy thì hành động đó không là một tẩu thoát, không là thói quen. Tình yêu không là một lý tưởng; tình yêu là một trạng thái của hiện diện. Tình yêu không thể hiện diện nơi nào có đang trở thành. Chỉ nơi nào có tình yêu, có trong trắng, thuần khiết; nhưng một cái trí đang trở thành, hay đang gắng sức trở thành trong trắng, không có tình yêu.

Banaras, nói chuyện trước công chúng lần thứ năm

Ngày 20 tháng 2 năm 1949

Tuyển tập những Lời giảng, Tập V

V. BÀN VỀ TRONG TRẮNG

Sáng hôm đó con sông có màu bạc đục, bởi vì thời tiết lạnh và có mây. Những chiếc lá phủ đầy bụi, và khắp mọi nơi đều có một lớp bụi mỏng – trong căn phòng, trên hành lang, và trên cái ghế. Thời tiết đang trở nên lạnh lẽo hơn, chắc phải có nhiều tuyết trên dãy núi Himalayas; người ta có thể cảm thấy gió buốt lạnh từ phương Bắc, ngay cả những con chim cũng nhận biết được nó. Nhưng sáng hôm đó con sông có một chuyển động lạ thường của riêng nó; dường như nó không bị làm gợn chút sóng nào bởi gió, dường như nó bất động và có chất lượng không thời gian mà tất cả dòng nước đều thụ hưởng. Đẹp để làm sao đâu! Chẳng thắc mắc tại sao con người đã biến nó thành một con sông thiêng liêng. Bạn có thể ngồi ở đó, trên hàng hiên, và yên lặng nhìn ngắm nó trong không-thời gian. Bạn không đang mơ mộng; những suy nghĩ của bạn không ở trong bất kỳ phương hướng nào – đơn giản, chúng không-hiện diện.

Và khi bạn nhìn ngắm ánh sáng trên con sông đó, trong chừng mực nào đó dường như bạn mất hút mình, và khi bạn nhắm hai mắt của bạn lại có một thâm nhập vào một trống không đầy hạnh phúc. Đây là phước lành.

Sáng hôm đó ông ấy lại đến, cùng một người thanh niên trẻ. Ông ấy là người thầy tu mà đã trình bày về kỷ luật, những quyền kinh thiêng liêng, và uy quyền của truyền thống. Khuôn mặt của ông ấy vừa mới rửa ráy, và cái áo cũng vậy. Người thanh niên trẻ có vẻ khá căng thẳng. Anh ấy đã đến cùng người thầy tu, mà có thể là vị đạo sư của anh ấy. Và đang chờ đợi người thầy tu nói trước. Anh ấy nhìn con sông nhưng anh ấy đang suy nghĩ về những điều khác. Chốc lát sau người thầy tu nói, ‘Tôi lại đến, nhưng lần này bàn về tình yêu và sự ham muốn nhục dục. Chúng tôi, những người đã giữ lời thề sống trong trắng, có những vấn đề thuộc nhục dục. Lời thề chỉ là một phương tiện kháng cự lại những ham muốn không thể kiểm soát được của chúng tôi. Bây giờ tôi đã là một ông già, và những ham muốn này không còn nóng bỏng trong tôi nữa. Trước khi tôi thực hiện những lời thề tôi đã lập gia đình. Người vợ của tôi đã chết, và tôi rời bỏ gia đình và trải qua một thời kỳ khôn khổ, của những thôi thúc sinh lý không thể chịu đựng nổi; tôi đấu tranh với nó suốt ngày và đêm. Đó là một thời điểm rất khó khăn, đầy cô độc, thất vọng, những sợ hãi điên cuồng, và những cơn bùng nổ loạn thần kinh. Thậm chí lúc này tôi cũng không dám suy nghĩ về nó nhiều quá. Và người thanh niên trẻ này đã theo đến đây cùng tôi bởi vì tôi nghĩ anh ấy đang trải qua cùng vấn đề. Anh ấy muốn từ bỏ thế giới và thực hiện lời thề sống nghèo khổ và trong trắng, như tôi đã thực hiện. Tôi đã không nói chuyện với anh ấy suốt vài tuần lễ, và tôi nghĩ chắc có lẽ xứng đáng nếu cả hai chúng tôi có thể cùng nói chuyện với ông về đề tài này, vấn đề của tình dục và tình yêu này. Tôi mong ông không phiền lòng nếu chúng ta có thể thẳng thắn nói chuyện.’

Nếu chúng ta sắp sửa nói về đề tài này, trước hết, liệu chúng ta được phép gợi ý, đừng bắt đầu tìm hiểu từ một vị trí, hay một thái độ, hay một nguyên tắc, bởi vì điều này sẽ ngăn cản bạn không thâm nhập. Nếu bạn chống lại tình dục, hay nếu bạn quả quyết rằng tình dục là cần thiết trong sống, đó là một phần của sống, bất kỳ giả thuyết nào như thế sẽ ngăn cản sự nhận biết thực sự. Chúng ta nên gạt đi bất kỳ kết luận nào, và thế là được tự do để quan sát, thâm nhập.

Lúc này đang có vài giọt mưa, và những con chim đã bắt đầu im lặng, bởi vì sắp sửa có mưa lớn lắm, và một lần nữa những chiếc lá sẽ tươi mát và xanh rì, đầy ánh sáng và màu sắc.

Có hương vị của mưa, và sự yên lặng kỳ lạ của một cơn bão sắp đổ bộ.

Vậy là chúng ta có hai vấn đề – tình yêu và tình dục. Một cái là một ý tưởng trừu tượng, cái còn lại là một thôi thúc thuộc sinh lý hàng ngày thực sự – một sự kiện tồn tại không thể bị phủ nhận. Trước hết chúng ta hãy tìm ra tình yêu là gì, không phải như một ý tưởng trừu tượng nhưng nó thực sự là gì. Nó là gì? Liệu nó chỉ là một thỏa mãn thuộc giác quan, được vun đắp bởi suy nghĩ như vui thú, sự hồi tưởng của một trải nghiệm mà đã cho sự thỏa mãn tốt cùng và sự tận hưởng tình dục? Liệu nó là vẻ đẹp của một cảnh hoàng hôn, hay chiếc lá mỏng manh mà bạn sờ hay nhìn thấy, hay hương thơm của một bông hoa mà bạn ngửi? Liệu tình yêu là vui thú, hay ham muốn? Hay nó không là những sự việc này? Liệu tình yêu phải được phân chia thành thiêng liêng và trần tục? Hay nó là điều gì đó không thể phân chia được, tổng thể, không thể bị vỡ vụn bởi suy nghĩ? Liệu nó tồn tại mà không có mục tiêu? Hay liệu nó hiện diện chỉ bởi vì có mục tiêu? Liệu bởi vì bạn thấy một khuôn mặt của một người phụ nữ mà tình yêu nảy sinh trong bạn – vậy thì tình yêu trở thành cảm xúc, ham muốn, vui thú, mà nhờ vào đó tư tưởng cho sự tiếp tục? Hay liệu tình yêu là một trạng thái trong bạn mà phản ứng đến vẻ đẹp bằng sự hòa nhã? Liệu tình yêu là điều gì đó được vun đắp bởi suy nghĩ để cho mục tiêu của nó trở thành quan trọng, hay liệu nó tuyệt đối không liên quan gì đến suy nghĩ và, thế là, độc lập, tự do? Nếu không hiểu rõ từ ngữ này và ý nghĩa đằng sau nó, chúng ta sẽ bị hành hạ, hay trở thành loạn thần kinh về tình dục, hay bị nô lệ bởi nó.

Chắc chắn tình yêu không bị vỡ vụn thành những mảnh bởi suy nghĩ. Khi suy nghĩ đập vỡ nó thành những mảnh, như không-cá nhân, cá nhân, giác quan, tinh thần, quốc gia của tôi và quốc gia của bạn, thượng đế của tôi và thượng đế của bạn, vậy thì nó không còn là tình yêu, vậy thì nó là cái gì đó hoàn toàn khác hẳn – một sản phẩm của ký ức, của tuyên truyền, của thuận tiện, của thanh thản, và vân vân.

Liệu tình dục là sản phẩm của suy nghĩ? Liệu tình dục – vui thú, thỏa mãn, tình bầu bạn, sự triu mến được dính dáng trong nó – liệu đây là một hồi tưởng được củng cố bởi tư tưởng? Trong hành động tình dục có tự-quên bằng, tự-từ bỏ, một ý thức không-hiện diện của sợ hãi, lo âu, những khó nhọc của sống. Bởi vì nhớ lại trạng thái triu mến và tự-quên bằng này, và đòi hỏi sự lặp lại của nó, bạn nghiền ngẫm nó, như nó đã xảy ra, cho đến khi có một cơ hội kế tiếp. Liệu triu mến này, hay liệu nó chỉ là một nhớ lại của việc gì đó qua rồi và mà, qua sự lặp lại, bạn hy vọng nắm bắt lại? Liệu

sự lặp lại của việc gì đó, dù vui thú đến chừng nào, không là một qui trình hủy diệt, hay sao?

Bỗng nhiên người thanh niên trẻ tuổi lên tiếng, ‘Tình dục là một thôi thúc thuộc sinh lý, như chính ông đã vừa nói, và nếu việc này là xấu xa vậy thì ăn uống cũng không xấu xa bằng như thế hay sao, bởi vì ăn uống cũng là một thôi thúc thuộc sinh lý?’

Nếu người ta ăn uống khi người ta bị đói khát – đó là một việc. Nếu người ta bị đói và tư tưởng nói, ‘Tôi phải thưởng thức loại thức ăn này hay loại thức ăn kia’ – vậy thì nó là suy nghĩ, và chính cái này là một qui trình xấu xa.

‘Trong tình dục, làm thế nào ông biết được điều gì là thôi thúc thuộc sinh lý, giống như đói khát, và điều gì là một đòi hỏi thuộc tâm lý, giống như tham lam?’ người thanh niên hỏi.

Tại sao bạn phân chia sự thôi thúc thuộc sinh lý và sự thôi thúc thuộc tâm lý? Và vẫn vậy, có một câu hỏi khác, một câu hỏi hoàn toàn khác hẳn – tại sao bạn tách rời tình dục khỏi thấy vẻ đẹp của một hòn núi hay sự dễ thương của một bông hoa? Tại sao bạn trao sự quan trọng kỳ lạ như thế cho một sự việc và hoàn toàn bỏ qua những sự việc còn lại?

‘Nếu tình dục là điều gì đó hoàn toàn khác hẳn tình yêu, như có vẻ ông giải thích, vậy thì liệu có cần thiết gì khi làm bất kỳ điều gì về tình dục?’ người thanh niên trẻ hỏi.

Chúng ta chưa bao giờ đã nói rằng tình yêu và tình dục là hai sự việc tách rời. Chúng ta đã nói rằng tình yêu là tổng thể, không bị vỡ vụn, và suy nghĩ, do bản chất tự nhiên của nó, là vỡ vụn. Khi suy nghĩ thống trị, chắc chắn không có tình yêu. Thông thường con người biết – có lẽ chỉ biết – tình dục của suy nghĩ, mà là sự nghiền ngẫm món ăn nhai lại của vui thú và sự lặp lại của nó. Vì vậy, chúng ta phải hỏi: liệu có bất kỳ loại tình dục nào mà không thuộc về suy nghĩ hay vui thú?

Người thầy tu đã lắng nghe tất cả điều này bằng sự chú ý yên lặng. Lúc này, ông ấy nói, ‘Tôi đã kháng cự nó, tôi đã lập lời thề chống lại, bởi vì qua truyền thống, qua lý lẽ, tôi đã thấy rằng ta phải có năng lượng cho đời sống hiến dâng, tôn giáo. Nhưng bây giờ tôi thấy rằng sự kháng cự này đã lấy

mất đi nhiều năng lượng. Tôi đã tốn nhiều thời gian cho sự kháng cự, và đã lãng phí nhiều năng lượng vào nó, hơn là tôi đã phí phạm vào chính tình dục. Vậy là, điều gì ông vừa nói – rằng một xung đột thuộc bất kỳ loại nào là một lãng phí của năng lượng – bây giờ tôi hiểu rõ rồi. Xung đột và đấu tranh còn làm u mê nhiều hơn thấy khuôn mặt của một người đàn bà, hay thậm chí có lẽ còn u mê hơn chính tình dục.’

Liệu có tình yêu mà không có ham muốn, mà không có vui thú? Liệu có tình dục, mà không có ham muốn, mà không có vui thú? Liệu có tình yêu mà là tổng thể, mà không có suy nghĩ đang len lỏi vào nó? Liệu tình dục là cái gì đó thuộc quá khứ, hay liệu nó là cái gì đó mỗi lần lại mới mẻ? Chắc chắn suy nghĩ là cũ kỹ, thế là chúng ta luôn luôn đang làm đối nghịch cái cũ kỹ và cái mới mẻ. Chúng ta đang đưa ra những câu hỏi từ cái cũ kỹ, và chúng ta muốn một đáp án dựa vào cái cũ kỹ. Vì vậy, khi chúng ta hỏi: liệu có tình dục mà không có toàn bộ máy của suy nghĩ đang vận hành và đang làm việc, điều đó không có nghĩa rằng chúng ta đã không thoát khỏi cái cũ kỹ, hay sao? Chúng ta quá bị quy định vào cái cũ kỹ đến nỗi chúng ta không tìm ra lối vào cái mới mẻ. Chúng ta đã nói tình yêu là tổng thể, và luôn luôn mới mẻ – mới mẻ không bị đối nghịch với cái cũ kỹ, bởi vì lại nữa đó là cái cũ kỹ. Bất kỳ khẳng định rằng có tình dục mà không có ham muốn đều là vô giá trị, nhưng nếu bạn theo sát toàn ý nghĩa của suy nghĩ, vậy thì có lẽ bạn sẽ bắt gặp cái còn lại. Tuy nhiên, nếu bạn đòi hỏi rằng bạn phải có vui thú của bạn bằng bất kỳ giá nào, vậy thì tình yêu sẽ không hiện diện.

Người thanh niên trẻ nói, ‘Rõ ràng, sự thôi thúc thuộc tâm lý mà ông giải thích là một đòi hỏi như thế, bởi vì mặc dù nó có lẽ khác biệt tư tưởng, nó lại tạo ra tư tưởng.’

Người thầy tu nói, ‘Có lẽ tôi có thể trả lời người bạn trẻ của tôi, bởi vì tôi đã trải qua mọi việc này. Tôi đã rèn luyện chính mình trong nhiều năm để không nhìn một người phụ nữ. Tôi đã kiểm soát một cách tàn nhẫn sự đòi hỏi sinh lý. Sự thôi thúc sinh lý không sinh ra suy nghĩ; suy nghĩ giam cầm nó, suy nghĩ sử dụng nó, suy nghĩ tạo ra những hình ảnh, những bức tranh từ sự thôi thúc này – và sau đó sự thôi thúc là một nô lệ cho suy nghĩ. Chính suy nghĩ mới sinh ra sự thôi thúc quá nhiều trong thời gian. Như tôi đã nói, tôi đang bắt đầu thấy bản chất lạ thường của sự đối gạt và sự gian manh riêng của chúng tôi. Có nhiều đạo đức giả trong chúng tôi. Chúng tôi không

bao giờ có thể thấy những sự việc như chúng là nhưng phải tạo tác những ảo tưởng về chúng. Điều gì ông đang giải thích cho chúng tôi, thưa ông, là nhìn ngắm mọi thứ bằng đôi mắt trong sáng, mà không có ký ức của ngày hôm qua; ông đã lặp lại điều này quá thường xuyên trong những nói chuyện của ông. Vậy là, sống không trở thành một vấn đề. Trong tuổi già của tôi, tôi bắt đầu nhận ra điều này.’

Người thanh niên trẻ trông không hoàn toàn thỏa mãn lắm. Anh ấy muốn sống dựa theo những quy định của anh ấy, dựa theo công thức mà anh ấy đã cẩn thận thiết lập.

Đây là lý do tại sao biết về chính bạn là rất quan trọng, không dựa vào bất kỳ công thức hay bất kỳ vị đạo sư nào. Sự nhận biết không-chọn lựa liên tục này kết thúc tất cả những ảo tưởng và tất cả đạo đức giả.

Lúc này đang có mưa như trút nước, và không khí vẫn yên lặng, và chỉ có âm thanh của giọt mưa trên mái và trên những chiếc lá.

The Second Penguin Krishnamurti Reader

Người đã mang lời thề độc thân không biết tình yêu, bởi vì anh ấy quan tâm đến chính anh ấy và sự nở hoa riêng của anh ấy.

Bombay, nói chuyện trước công chúng lần thứ bảy

Ngày 9 tháng 3 năm 1955

Tuyển tập những Lời giảng, Tập VIII

Người hỏi: Liệu sự kiềm chế dục vọng hay trong trắng có cần thiết để tìm được sự giải thoát?

Krishnamurti: Câu hỏi được đặt ra sai lầm. Để tìm được sự giải thoát, không cần thiết điều kiện gì cả. Bạn không thể tìm được sự giải thoát qua sự mặc cả, qua sự hy sinh, qua sự loại bỏ; nó không là một sự việc mà bạn có thể mua được. Nếu bạn làm những việc này, bạn sẽ nhận được một vật của chợ búa, không là sự thật. Sự thật không thể được mua bán, không có phương tiện dẫn đến sự thật; nếu có một phương tiện, kết thúc của nó sẽ không là sự thật, bởi vì phương tiện và kết thúc là một, chúng không tách rời. Trong trắng như một phương tiện dẫn đến giải thoát, sự thật, là một phủ

nhận của sự thật. Trong trắng không là một đồng tiền cắc mà bạn mua nó. Bạn không thể mua sự thật bằng bất kỳ đồng tiền cắc nào, và bạn không thể mua trong trắng bằng bất kỳ đồng tiền cắc nào. Bạn chỉ có thể mua những vật mà bạn biết, nhưng bạn không thể mua sự thật bởi vì bạn không biết nó. Sự thật hiện diện chỉ khi nào cái trí yên lặng, bất động; thế là vấn đề hoàn toàn khác hẳn, đúng chứ?

Tại sao chúng ta nghĩ trong trắng là cần thiết? Tại sao tình dục đã trở thành một vấn đề? Đó thực sự là một câu hỏi, đúng chứ? Chúng ta sẽ hiểu rõ trong trắng có nghĩa gì khi chúng ta hiểu rõ vấn đề gây thoái hóa tình dục? Chúng ta hãy tìm ra tại sao tình dục đã trở thành một nhân tố rất quan trọng như thế trong sống của chúng ta – còn quan trọng nhiều hơn cả tài sản, tiền bạc, và vân vân. Chúng ta có ý gì qua từ ngữ tình dục? Không chỉ là hành động, nhưng suy nghĩ về nó, cảm giác về nó, mong đợi nó, tẩu thoát khỏi nó – đó là vấn đề của chúng ta. Vấn đề của chúng ta là cảm xúc, mong muốn nhiều hơn và nhiều hơn. Hãy quan sát bạn, đừng quan sát người hàng xóm của bạn. Tại sao những suy nghĩ của bạn lại bận tâm quá nhiều đến tình dục? Trong trắng chỉ có thể hiện diện khi có tình yêu, và nếu không có tình yêu không có trong trắng. Nếu không có tình yêu, trong trắng chỉ là nhục dục trong một hình thức khác. Để trở thành trong trắng là để trở thành cái gì khác nữa; nó giống như một con người đang trở thành có quyền hành, đang thành công như một người luật sư, người chính trị nổi bật, hay bất kỳ người nào khác – thay đổi đều ở trên cùng mức độ. Đó không là trong trắng, nhưng chỉ là kết quả cuối cùng của một giấc mộng, kết quả của sự kháng cự liên tục với một ham muốn riêng biệt. Vì vậy, vấn đề của chúng ta không phải làm thế nào để trở thành trong trắng hay để tìm được những thứ gì là cần thiết cho sự giải thoát, nhưng hiểu rõ vấn đề này mà chúng ta gọi là tình dục. Bởi vì nó là một vấn đề quan trọng, và bạn không thể tiếp cận nó bằng sự chỉ trích hay bênh vực. Dĩ nhiên, bạn có thể dễ dàng tách rời chính bạn khỏi nó, nhưng như thế bạn sẽ đang tạo tác một vấn đề khác. Vấn đề gây thoái hóa, chính yếu, và quan trọng nhất của tình dục này có thể được hiểu rõ chỉ khi nào cái trí tự giải thoát chính nó khỏi những xiềng xích riêng của nó. Làm ơn hãy suy nghĩ ra, đừng gạt nó đi. Chừng nào bạn còn bị trói buộc qua sợ hãi, qua truyền thống, vào bất kỳ công việc, hoạt động, niềm tin, ý tưởng đặc biệt nào, chừng nào bạn còn bị quy định bởi và bị quyến luyến đến tất cả điều đó, bạn sẽ có vấn đề của tình dục này. Chỉ khi nào cái trí được tự do khỏi sợ hãi mới có cái không thể đo lường được, cái không thể

cạn kiệt được, và chỉ đến lúc đó vấn đề của tình dục này nhận vị trí thông thường của nó. Vậy thì bạn có thể giải quyết nó một cách đơn giản và hiệu quả, vậy thì nó không là một vấn đề. Vậy là, trong trắng không còn là một vấn đề khi có tình yêu. Vậy là, sống không là một vấn đề; sống là để được sống trọn vẹn trong sự phong phú của tình yêu, và cách mạng đó sẽ sáng tạo một thế giới mới mẻ.

Ceylon, Colombo, nói chuyện trước công chúng lần thứ hai

Ngày 1 tháng 1 năm 1950

Tuyển tập những Lời giảng, Tập VI

Một quả tim bị kỷ luật, một quả tim bị kiềm chế, không thể biết tình yêu là gì.

Những người đang cố gắng sống trong trắng với mục đích đến với Thượng đế là không-trong trắng bởi vì họ đang tìm kiếm một kết quả hay một lợi lộc và thế là đang thay thế kết thúc, kết quả, cho tình dục – mà là sợ hãi. Những quả tim của họ không có tình yêu, và không thể có sự trong trắng, và một quả tim trong trắng, một mình nó, có thể tìm ra sự thật. Một quả tim bị kỷ luật, một quả tim bị kiềm chế, không thể biết tình yêu là gì. Nó không thể biết tình yêu nếu nó bị trói buộc trong thói quen, trong cảm xúc – tôn giáo hay trần tục, thuộc tâm lý hay có cảm giác. Người lý tưởng là một người bắt chước và vì vậy anh ấy không thể biết tình yêu. Anh ấy không thể rộng lượng, trao trọn thân tâm mà không có sự suy nghĩ của chính anh ấy. Chỉ khi nào cái trí và quả tim không bị chắt nặng bởi sợ hãi, bởi lẽ thói của những thói quen cảm xúc, khi có quảng đại và từ bi, có tình yêu. Tình yêu như thế là trong trắng.

Bombay, nói chuyện trước công chúng lần thứ năm

Ngày 15 tháng 2 năm 1948

uyn tập những Lời giảng, Tập IV

Nỗ lực dùng vào sự kiềm chế, vào sự kiểm soát, vào sự phủ nhận này của ham muốn, gây biến dạng cái trí của bạn.

Hầu hết chúng ta đều dành sống của chúng ta trong nỗ lực, trong đấu tranh; và sự nỗ lực, sự đấu tranh, sự ganh đua, là một lãng phí của năng lượng đó. Con người, trong suốt thời kỳ lịch sử của con người, đã nói rằng muốn tìm

được sự thật và Thượng đế đó – dù bất kỳ cái tên nào anh ấy có lẽ trao cho nó – bạn phải sống trong trắng, đó là bạn phải giữ lời thề sống trong trắng và kiềm chế, kiểm soát, đấu tranh với chính bạn miên tận suốt sống của bạn, để giữ lời thề của bạn. Hãy quan sát sự lãng phí của năng lượng này! Nó cũng là một lãng phí của năng lượng khi buông thả. Và nó còn có ý nghĩa nhiều hơn khi bạn kiềm chế. Nỗ lực đã dùng vào sự kiềm chế, vào sự kiểm soát, vào sự phủ nhận này của ham muốn, gây biến dạng cái trí của bạn, và qua sự biến dạng đó bạn có một ý thức nào đó của sự mộc mạc mà trở thành khô cằn. Làm ơn, hãy lắng nghe. Hãy quan sát nó trong chính bạn và quan sát những người chung quanh bạn. Và quan sát sự lãng phí của năng lượng này, trận chiến. Không phải những hàm ý của tình dục, không phải hành động thực sự, nhưng những lý tưởng, những hình ảnh, những vui thú – sự suy nghĩ liên tục về chúng là một lãng phí của năng lượng. Và hầu hết mọi người đều lãng phí năng lượng của họ hoặc qua sự phủ nhận, hoặc qua một lời thề của trong trắng, hoặc qua suy nghĩ liên tục về nó.

Bombay, nói chuyện trước công chúng lần thứ bảy

Ngày 3 tháng 3 năm 1965

Tuyển tập những Lời giảng, Tập XV

Nếu có vô-trật tự trong sống của bạn liên quan đến tình dục, vậy thì phần còn lại thuộc sống của bạn đều ở trong vô-trật tự. Vì vậy tôi không nên hỏi làm thế nào để đưa một ngõ ngách vào trật tự, nhưng tại sao tôi đã đập vỡ sống thành quá nhiều mảnh . . .

Người hỏi: Cách đây nhiều năm, khi đầu tiên tôi trở nên quan tâm đến tạm gọi là sống tôn giáo, tôi đã thực hiện một quả quyết mạnh mẽ phải cắt đứt hoàn toàn tình dục. Tôi nghiêm ngặt tuân theo điều gì tôi nghĩ là một bắt buộc cần thiết của sống đó và đã sống cùng tất cả sự khổ hạnh dữ dội của một trong trắng theo tu sĩ. Lúc này tôi thấy rằng loại tuân theo khắt khe đó mà bao hàm sự kiềm chế và sự bạo lực là dốt nát, tuy nhiên tôi không muốn quay lại sống cũ của tôi. Bây giờ tôi sẽ phải hành động như thế nào liên quan đến tình dục?

Krishnamurti: Tại sao bạn không biết phải làm gì khi có sự ham muốn? Tôi sẽ giải thích cho bạn tại sao. Bởi vì sự quyết định cứng ngắt này trong những quyết định của bạn vẫn còn đang vận hành. Tất cả những tôn giáo đã dạy bảo cho chúng ta phải chối từ tình dục, kiềm chế nó, bởi vì họ nói nó là

một lãng phí của năng lượng và bạn phải có năng lượng để tìm được Thượng đế. Nhưng loại khổ hạnh và kiềm chế khắc nghiệt và tuân phục vào một khuôn mẫu này tạo ra sự bạo lực mãnh liệt cho tất cả những bản năng tốt lành hơn của chúng ta. Loại khổ hạnh khắc nghiệt này là một lãng phí năng lượng còn nhiều hơn cả buông thả trong tình dục.

Tại sao bạn đã biến tình dục thành một vấn đề? Thật ra chẳng quan trọng gì cả nếu bạn có lên giường hay không lên giường với người nào đó. Thực hiện nó hay buông bỏ nó, nhưng đừng biến nó thành một vấn đề. Vấn đề hiện diện do bởi sự bận tâm liên tục này. Vấn đề lý thú thực sự không phải liệu bạn có lên giường hay không lên giường với người nào đó, nhưng tại sao chúng ta có tất cả những mảnh này trong sống của chúng ta. Trong một ngõ ngách nào đó có tình dục cùng tất cả những bận tâm của nó; trong một ngõ ngách khác có loại khổ ải nào đó; trong một ngõ ngách khác có một khao khát điều này hay điều kia, và trong mọi ngõ ngách có sự huyền thuyên không ngừng nghỉ của cái trí. Có quá nhiều cách qua đó năng lượng bị lãng phí.

Nếu một ngõ ngách thuộc sống của tôi ở trong vô-trật tự, vậy thì toàn sống của tôi đều ở trong vô-trật tự. Nếu có vô-trật tự trong sống của tôi liên quan đến tình dục, vậy thì phần còn lại thuộc sống của tôi đều ở trong vô-trật tự. Vì vậy, tôi không nên hỏi làm thế nào để đặt một ngõ ngách trong trật tự, nhưng tại sao tôi đã đập vỡ sống thành quá nhiều mảnh khác nhau – những mảnh mà vô-trật tự bên trong chính chúng và tất cả đều xung đột lẫn nhau. Tôi có thể làm gì khi tôi thấy quá nhiều mảnh như thế? Làm thế nào tôi có thể giải quyết tất cả chúng? Tôi có những mảnh này bởi vì tôi không là tổng thể phía bên trong. Nếu tôi thâm nhập vào tất cả điều này mà tuy nhiên không tạo ra một mảnh khác, nếu tôi theo đến tận cùng một mảnh, vậy thì trong nhận biết đó, mà là đang nhìn ngắm, không còn sự phân chia. Mỗi mảnh là một vui thú tách rời. Tôi nên tự hỏi chính mình liệu rằng tôi sẽ ở trong ngõ ngách nhỏ xíu dơ dáy của vui thú đó suốt sống của tôi. Hay vào trong sự nô lệ của mỗi vui thú, mỗi mảnh, và tự nhắc nhở với bạn, thượng đế của tôi ơi, tôi bị lệ thuộc, tôi là nô lệ cho tất cả những ngõ ngách nhỏ xíu này – đó là tất cả mọi thứ mà tôi có trong sống của tôi? Hay ở lại cùng nó và thấy điều gì xảy ra?

Gặp gỡ Sống

Khi chúng ta thấy tổng thể bức tranh này, không phải như một ý tưởng nhưng như một sự kiện thực tế, vậy thì tình yêu, tình dục, và trong trắng là một.

Khi chúng ta thấy sự kiện tổng thể này – điều gì chúng ta suy nghĩ về tình yêu, về tình dục, về tự-buông thả, về giữ lời thề chống lại nó – khi chúng ta thấy tổng thể bức tranh, không phải như một ý tưởng nhưng như một sự kiện thực sự, vậy thì tình yêu, tình dục, và trong trắng là một. Chúng không tách rời. Do bởi sự tách rời trong liên hệ mới gây thoái hóa. Tình dục có thể trong sáng như bầu trời trong xanh không một đám mây; nhưng đám mây đến và làm tối tăm, bởi suy nghĩ. Suy nghĩ nói, ‘Đây là trong trắng, và đây là phóng đãng,’ ‘Điều này phải được kiểm soát,’ và, ‘Trong điều này tôi buông thả mình.’ Vì vậy, suy nghĩ là thuốc độc, không phải tình yêu, không phải trong trắng, không phải tình dục.

Cái mà hồn nhiên, dù nó làm bất kỳ việc gì, luôn luôn trong trắng; nhưng hồn nhiên không là sản phẩm của suy nghĩ.

Những Nói chuyện

VI. BÀN VỀ HÔN NHÂN

Người hỏi: Hầu hết chúng ta đều lập gia đình, hoặc liên quan trong một liên hệ mật thiết để khởi sự tất cả những lý luận sai lầm mà ông đã phải giải thích để sửa đổi. Liệu một hôn nhân hay liên hệ như thế có khi nào được chuyển thành một sức mạnh tích cực thực sự? (Tiếng cười)

Krishnamurti: Người bạn tội nghiệp! Bây giờ, chúng ta tiếp cận câu hỏi này như thế nào? Nó có nghĩa gì khi có liên hệ với một người khác? Bạn có lẽ có liên hệ rất gần gũi, mật thiết, thuộc thân thể, nhưng liệu chúng ta có khi nào có liên hệ thuộc tâm lý, phía bên trong? Không phải lãng mạn, cảm xúc, nhưng sự cảm thấy của có liên hệ? Từ ngữ liên hệ có nghĩa trong tiếp xúc, có một ý thức của trọn vẹn cùng một người khác, không phải như những thực thể tách rời đang đến cùng nhau và đang cảm thấy tổng thể, nhưng chính sự liên hệ sáng tạo chất lượng này, cảm thấy của không-tách rời này. Đây là một nghi vấn thực sự rất quan trọng bởi vì hầu hết sống của chúng ta đều quá tách rời, quá cô lập, được kết cấu cẩn thận đến độ chúng ta không còn bị quấy rầy thuộc tâm lý. Và chắc chắn, sự liên hệ như thế sẽ tạo ra xung đột, phiền muộn, và tất cả cách cư xử loạn thần kinh mà người ta có. Vì vậy trước hết, cùng nhau chúng ta hãy rõ ràng chúng ta có ý gì qua từ ngữ sự liên hệ, không chỉ nghĩa lý của từ ngữ đó, nghĩa lý bằng lời nói của từ ngữ đó, nhưng còn cả ý nghĩa đằng sau từ ngữ đó, đằng sau hai con người.

Có liên hệ có nghĩa gì? Chúng ta có khi nào có liên hệ trong ý nghĩa thâm thúy thăm thẳm của từ ngữ đó? Liệu có thể có một liên hệ thuộc loại đó, không bị xáo trộn giống như đáy đại dương? Liệu có thể có một liên hệ nếu mỗi người chúng ta đang theo đuổi con đường đặc biệt, ham muốn đặc biệt, tham vọng đặc biệt riêng của anh ấy, và vân vân? Liệu có thể có một liên hệ như thế với người còn lại nếu những sự việc này tồn tại? Bạn hỏi, ‘Làm thế nào chúng ta có thể không-tồn tại? Liệu không cần thiết cho mỗi người chúng ta phải thành tựu, mỗi người chúng ta phải nở hoa cùng nhau, hay sao?’ Khi ý thức của tách rời đó tồn tại, nó có nghĩa gì? Nếu mỗi người chúng ta đều nói chúng ta đang giúp đỡ lẫn nhau để nở hoa, để phát triển, để cùng nhau hạnh phúc, vậy thì người ta vẫn còn đang duy trì tinh thần cô lập. Bây giờ, tại sao cái trí hay bộ não, thực thể con người, luôn luôn bám vào sự tách rời?

Làm ơn, đây là một nghi vấn rất, rất nghiêm túc: Tại sao suốt lịch sử những con người đã duy trì ý thức của cô lập, cách ly, tách rời, phân chia này? Bạn

là người Thiên chúa giáo, tôi là người Tin lành. Bạn phụ thuộc vào nhóm đó, và anh ấy phụ thuộc vào nhóm kia. Tôi khoác vào một cái áo choàng màu tía, hay một cái áo choàng màu vàng, hay một vòng hoa quanh cổ tôi, và chúng ta duy trì điều này – và chúng ta nói về sự liên hệ, tình yêu, và mọi chuyện của nó. Bây giờ, tại sao? Làm ơn, chúng ta đang đồng-hợp tác, đang cùng nhau tìm hiểu. Tại sao chúng ta làm điều này? Liệu nó là có ý thức và cố ý, hay nó là không-ý thức, truyền thống, sự giáo dục của chúng ta? Toàn cấu trúc của tôn giáo khẳng định rằng bạn tách rời, bạn là những linh hồn tách rời, và vân vân. Có phải rằng suy nghĩ trong chính nó có tánh tách rời? Bạn hiểu chứ? Tôi nghĩ tôi tách rời bạn. Tôi nghĩ cách cư xử của tôi phải tách rời cách cư xử của bạn, bởi vì nếu không thì có sự sợ hãi rằng chúng ta sẽ trở thành những người máy, những người chết rồi, đang bắt chước lẫn nhau. Liệu suy nghĩ là nguyên nhân của sự tách rời này trong sống? Làm ơn hãy cùng nhau thâm nhập vào vấn đề này. Suy nghĩ đã tách rời thế giới thành những quốc tịch. Bạn là người Anh, một người khác là người Đức; tôi là người Pháp, bạn là người Nga, và vân vân. Sự phân chia này được tạo ra bởi suy nghĩ. Và suy nghĩ thừa nhận rằng trong sự tách rời này, trong sự phân chia này, có sự an toàn – đang phụ thuộc vào một cộng đồng, đang phụ thuộc vào cùng nhóm người, đang tin tưởng cùng một đạo sư, đang tin tưởng cùng bộ quần áo mà người ta mặc tùy theo chỉ dụ của vị đạo sư – người ta cảm thấy được an toàn, ít nhất có ảo tưởng của an toàn.

Và vì vậy chúng ta đang hỏi: Liệu nó là vui thú, ham muốn vui thú, cũng là chuyển động của suy nghĩ, gây tách rời chúng ta? Đúng chứ? Đó là, liệu suy nghĩ luôn luôn nguyên vẹn, tổng thể? Bởi vì suy nghĩ được đặt nền tảng trên hiểu biết mà là trải nghiệm được tích lũy hàng thế kỷ của con người, hoặc trong thế giới công nghệ, khoa học, hoặc thuộc tâm lý. Chúng ta đã tích lũy nhiều hiểu biết, cả phía bên ngoài lẫn phía bên trong. Và suy nghĩ là kết quả của hiểu biết đó – suy nghĩ như ký ức, hiểu biết, trải nghiệm. Vì vậy hiểu biết không bao giờ có thể tổng thể về bất kỳ vấn đề gì – về Thượng đế, về Niết bàn, về khoa học, bất kỳ thứ gì. Vì vậy, hiểu biết phải luôn luôn theo cùng sự tối tăm của đốt nát. Làm ơn hãy cùng nhau thấy sự kiện này. Vì vậy, khi suy nghĩ len lỏi vào lãnh vực của sự liên hệ, nó phải tạo ra sự phân chia, bởi vì chính suy nghĩ bị tách rời, chính suy nghĩ bị giới hạn – đúng chứ?

Nếu điều này rõ ràng đối với tất cả chúng ta – tôi không đang giải thích, các bạn đang tự-khám phá nó cho chính các bạn – vậy thì hiểu biết có vị trí gì

trong sự liên hệ? Làm ơn, đây là một nghi vấn nghiêm túc, nó không chỉ là một gợi ý ngẫu nhiên, gây tranh cãi. Đây là một tìm hiểu về hiểu biết, trải nghiệm, những kỷ niệm được tích lũy có vị trí gì trong sự liên hệ. Làm ơn hãy tự-trả lời nghi vấn này cho chính bạn, đừng chờ đợi nơi tôi. Nếu tôi nói, ‘Tôi biết người vợ của tôi’ – hay một hình thức khác của sự liên hệ thân mật – tôi đã đặt người đó vào cái khung của hiểu biết về cô ấy hay anh ấy của tôi. Vậy là hiểu biết của tôi trở thành một qui trình phân chia. Tôi đã sống cùng người vợ, người chồng, cô con gái của tôi, hay bất kỳ người nào, và tôi đã tích lũy thông tin. Tôi đã ghi nhớ những câu nói lảng mạt mà cô ấy đã đưa ra hay một người đã đưa ra, có toàn sự dựng lên của ký ức như một hình ảnh, mà can thiệp vào một người khác trong sự liên hệ của tôi. Đúng chứ? Làm ơn hãy quan sát điều này trong chính bạn. Và cô ấy cũng đang làm chính xác cùng một sự việc. Vì vậy, chúng ta đang hỏi: hiểu biết có vị trí nào trong sự liên hệ? Hiểu biết là tình yêu? Tôi có lẽ biết người vợ của tôi – cách cô ấy nhìn, cách cô ấy cư xử, những thói quen nào đó, và vân vân. Điều đó khá rõ ràng. Nhưng tại sao tôi phải nói, ‘Tôi biết cô ấy’? Khi tôi nói, ‘Tôi biết’ tôi đã giới hạn sự liên hệ của tôi rồi. Tôi không biết liệu bạn hiểu rõ? Tôi đã tạo ra một chương ngại, một rào chắn giữa chính tôi và cô ấy. Liệu điều đó có nghĩa rằng trong sự liên hệ của tôi với cô ấy, tôi trở nên vô trách nhiệm? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ? Nếu tôi nói, ‘Tại cơ bản tôi không biết bạn’, liệu tôi vô trách nhiệm? Hay tôi đã trở nên nhạy cảm lạ thường – nếu tôi được phép sử dụng từ ngữ đó; đó là một từ ngữ sai lầm – tôi rất mỏng manh, tôi không có ý thức của phân chia, không rào chắn.

Vậy là, tôi có chất lượng của cái trí, bộ não hay cảm thấy rằng sự liên hệ là một đang nở hoa, một chuyển động – nó không là một trạng thái đứng yên, nó là một sự việc đang sống, bạn không thể đặt nó trong một cái khung và nói đó là nó, và không-chuyển động khỏi đó – vậy thì chúng ta có thể bắt đầu hỏi: Hôn nhân là gì? Đúng chứ? Hay, không-hôn nhân; người ta có lẽ sống với một người khác, thuộc tình dục, như những người bạn, nắm tay nhau, nói chuyện, và đi đến một nơi đăng ký, hay tổ chức một nghi lễ Thiên chúa giáo hay Tin lành và được trói chặt vào chung, hay tôi có lẽ sống với một người khác mà không có hôn nhân. Với một trường hợp tôi đã có lời thề trách nhiệm; trong trường hợp còn lại tôi không có. Với một trường hợp tôi kết hôn có hợp pháp, sự ly thân và ly dị trở thành khá khó khăn; với trường hợp còn lại nó khá đơn giản, mỗi người chúng ta giã từ và đi khỏi

trong những phương hướng khác. Và đó là điều gì đang xảy ra mỗi lúc một nhiều hơn trong thế giới. Chúng ta không đang phê bình cả hai trường hợp. Làm ơn, chúng ta chỉ đang quan sát toàn vấn đề này: trách nhiệm và cảm thấy của gánh nặng to tát của có con cái. Và ở đó, một cách hợp pháp, bạn được trói chặt; trong trường hợp khác bạn không, bạn có lẽ có con cái nhưng luôn luôn có cánh cửa mở này.

Bây giờ, liệu tất cả liên hệ trong cả hai trường hợp này chỉ là một hình thức của quyền rũ, những phản ứng thuộc sinh lý ở cả hai phía, hiếu kỳ, ý thức của muốn cùng nhau với một người khác – mà có lẽ là sự sợ hãi không nhận biết được của sự cô độc, truyền thống mà đã thiết lập thói quen này? Trong cả hai trường hợp nó có lẽ trở thành một thói quen, và trong cả hai trường hợp có sự sợ hãi của mất mát, sở hữu, trục lợi lẫn nhau thuộc tình dục, và mọi chuyện theo sau đó. Bây giờ, trong cả hai trường hợp, điều gì là quan trọng? Làm ơn, cùng nhau chúng ta đang nói chuyện; tôi không đang giải thích cho bạn nó là gì hay nó không là gì. Điều gì là quan trọng, cần thiết trong cả hai trường hợp? Trách nhiệm là cần thiết – đúng chứ? Tôi phải có trách nhiệm với những người mà tôi sống cùng họ. Tôi phải có trách nhiệm, không chỉ với người vợ của tôi, nhưng tôi còn có trách nhiệm với điều gì đang xảy ra. Tôi phải có trách nhiệm để thấy rằng con người không bị giết chết. Tôi phải có trách nhiệm. Tôi phải có trách nhiệm để thấy rằng không có bạo lực. Đúng chứ?

Vậy thì, liệu trách nhiệm của tôi chỉ dành cho một người và cho gia đình của tôi, cho con cái của tôi, mà đã là truyền thống? Ở phương Tây, gia đình mỗi lúc một đang biến mất; ngược lại, ở phương Đông, gia đình vẫn còn là trung tâm. Thật quan trọng lạ lùng; với gia đình họ sẽ làm bất kỳ việc gì, mặc dù họ là những anh em họ hàng xa xôi họ sẽ duy trì gần gũi nhau, giúp đỡ lẫn nhau, quấn sợi dây quanh nhau. Nhưng ở đây, phương Tây, nó dần dần đang hoàn toàn biến mất.

Các bạn thấy, thưa các bạn, khi các bạn tìm hiểu vấn đề này nó trở nên phức tạp lạ lùng và sinh động lạ lùng. Nếu tôi có con cái, nếu tôi thương yêu chúng như tôi phải và tôi cảm thấy có trách nhiệm, tôi phải có trách nhiệm với tổng thể thuộc sống của chúng, và chúng phải có trách nhiệm với tôi với tổng thể thuộc sống của chúng. Tôi phải thấy rằng chúng được giáo dục đúng cách, không phải bị giết chết bởi chiến tranh.

Vì vậy, tất cả điều đó được hàm ý trong nghi vấn này. Khi tìm hiểu nó một cách sâu thẳm, người ta thấy rằng nếu người ta không có chất lượng của tình yêu này, mọi thứ chỉ vòng vòng quanh mấu chốt. Và nếu tôi đang gắng sức để không tự cho mình là trung tâm, không phải để tự cô lập, đang gắng sức để có cảm thấy của thương yêu sâu thẳm này mà trong đó không-quyền luyện, không-sở hữu, không-theo đuổi vui thú, và người vợ của tôi cảm thấy đối nghịch, vậy thì chúng ta có một vấn đề hoàn toàn khác hẳn. Bạn hiểu rõ điều này chứ? Vậy thì, vấn đề là: Tôi sẽ làm gì? Chỉ bỏ mặc cô ấy ở đó, chạy trốn, ly dị. Tôi có lẽ phải làm như thế nếu cô ấy khăng khăng phản đối. Nó không là một vấn đề sẽ được trả lời bởi một vài câu nói nhưng nó đòi hỏi nhiều thâm nhập bên trong vào điều này ở cả hai người. Và trong tìm hiểu đó, trong thâm nhập đó, nếu không có tình yêu vậy thì không có hành động thông minh. Nơi nào có tình yêu, nó có thông minh riêng của nó, trách nhiệm riêng của nó.

*Brockwood Park, Anh
Ngày 2 tháng 9 năm 1982*

Người ta phải tìm ra làm thế nào để sống cùng một người khác . . . mà không có bất kỳ ý thức của xung đột, thích ứng, hay điều chỉnh.

Krishnamurti: Khi hai người sống chung cùng nhau, liệu nó là một hoạt động thuộc sinh lý, tình dục của đến cùng nhau, hay liệu nó là tình yêu trong những sống của họ, đang chăm sóc lẫn nhau? Có lẽ bạn biết rõ câu hỏi này nhiều hơn người nói.

Người hỏi: Trong tình yêu, liệu có cần thiết phải kết hôn? Sự liên hệ thuộc thân thể giữa người đàn ông và người phụ nữ là gì?

Krishnamurti: Tôi không biết, bạn nên biết. Đây là một câu hỏi lạ lùng làm sao, đúng chứ? Liệu có cần thiết phải kết hôn trong tình yêu? Bạn nói gì đây? Nếu người nói đưa câu hỏi này cho bạn, bạn sẽ trả lời như thế nào: Liệu có cần thiết, thưa quý ông và quý bà, rằng tôi nên kết hôn? Câu trả lời của bạn sẽ là gì? Có thể câu trả lời của bạn sẽ là: Hãy làm điều gì bạn muốn, tại sao lại quấy rầy tôi bởi điều đó; nó tùy thuộc bạn.

Nhưng bạn thấy thật ra câu hỏi còn phức tạp nhiều hơn thế. Tất cả chúng ta đều muốn tình bầu bạn, tất cả chúng ta đều muốn những liên hệ thuộc tình dục, một nhu cầu sinh lý. Và cũng vậy, chúng ta muốn người nào đó mà

chúng ta có thể tin cậy, mà trong người đó chúng ta có thể tìm được sự an toàn, mà trong người đó chúng ta có một ý thức của thanh thản, nâng đỡ. Bởi vì hầu hết chúng ta đều không thể đứng một mình, trên đôi chân riêng của chúng ta, thế là chúng ta nói, tôi phải kết hôn, hay tôi sẽ có một người bạn, hay bất kỳ điều gì, tôi phải có người nào đó mà tôi có thể ở chung nhà cùng họ. Chúng ta không bao giờ ở chung nhà cùng bất kỳ người nào bởi vì chúng ta đang sống trong những suy nghĩ riêng của chúng ta, trong những vấn đề riêng của chúng ta, trong những tham vọng riêng của chúng ta, và vân vân. Bởi vì sống rất cô độc, sống rất phức tạp và phiền muộn và người ta cần người nào đó để nói chuyện về mọi vấn đề. Cũng vậy, khi bạn kết hôn bạn có một liên hệ thuộc tình dục, con cái, và vân vân. Trong sự liên hệ giữa người đàn ông và người đàn bà này, nếu không có tình yêu, bạn sử dụng cô ấy và cô ấy sử dụng bạn, bạn trục lợi cô ấy và cô ấy trục lợi bạn. Đó là một sự kiện.

Vì vậy người hỏi muốn biết, sự liên hệ thuộc vật chất giữa người đàn ông và người đàn bà là gì. Bạn không biết à? Điều đó tùy các bạn, thừa các bạn. Nhưng để thực sự thâm nhập vào vấn đề phức tạp của sống chung cùng nhau – không chỉ hai con người, nhưng sống chung cùng nhau cùng nhân loại, cùng người hàng xóm của bạn, cùng ông chủ của bạn, cùng người hầu của bạn (nếu bạn có một người hầu), cùng người cha người mẹ và con cái của bạn – nó là một vấn đề rất phức tạp. Sống chung cùng nhau như một gia đình cho bạn một an toàn nào đó, bảo đảm nào đó, và thế là bạn mở rộng gia đình đó đến một nhóm, đến một cộng đồng, đến một tiểu bang, đến một quốc gia. Và từ điều đó đến một quốc gia mà đối nghịch với một quốc gia khác, và thế là luôn luôn có phân chia và xung đột, và những chiến tranh.

Vì vậy, người ta phải tìm ra làm thế nào để sống chung cùng nhau mà không có xung đột, mà không có bất kỳ ý thức của đấu tranh, thích ứng, điều chỉnh. Điều đó đòi hỏi nhiều thông minh, hòa hợp. Nhưng chúng ta chỉ kết hôn bởi vì những nhu cầu thuộc sinh lý, tình dục, và vân vân.

Bombay, ngày 9 tháng 2 năm 1984

Khi bạn thương yêu người vợ của bạn . . . bạn không thống trị.

Trong quốc gia này, một người chồng là ông chủ; anh ấy là luật pháp, người thầy, bởi vì anh ấy thống trị phần kinh tế, và chính là anh ấy mà luôn luôn

bắt buộc những bồn phận của người vợ là gì. Bởi vì người vợ không thống trị, và phụ thuộc phần kinh tế, điều gì cô ấy nói không là những bồn phận. Chúng ta có thể tiếp cận vấn đề từ quan điểm của người chồng, hay của người vợ. Nếu chúng ta tiếp cận vấn đề từ quan điểm của người vợ, chúng ta thấy rằng bởi vì cô ấy không được tự do phần kinh tế, sự giáo dục của cô ấy bị giới hạn, hay những khả năng suy nghĩ của cô ấy có lẽ thấp kém; và xã hội đã áp đặt lên cô ấy những quy định và những kiểu cách cư xử được quyết định bởi những người đàn ông. Vì vậy, cô ấy chấp nhận điều gì được gọi là những quyền lợi của người chồng; và bởi vì anh ấy thống trị, được tự do phần kinh tế, và có khả năng kiếm tiền, anh ấy đặt ra những luật lệ. Theo tự nhiên, nơi nào hôn nhân là một vấn đề của hợp đồng, không có sự giới hạn cho những rắc rối của nó. Vậy là có bồn phận – một từ ngữ quan liêu mà không có ý nghĩa gì trong sự liên hệ. Khi người ta thiết lập những luật lệ và bắt đầu tìm hiểu những bồn phận lẫn những quyền lợi của người chồng và người vợ, không có kết thúc cho nó. Chắc chắn, một liên hệ như thế là một sự việc thảm khốc, đúng chứ? Khi người chồng đòi hỏi những quyền lợi của anh ấy và quả quyết phải có người vợ đầy đủ bồn phận, dù điều đó có nghĩa gì, chắc chắn sự liên hệ của họ chỉ là một hợp đồng kinh doanh. Hiểu rõ vấn đề này là điều rất quan trọng, bởi vì chắc chắn, phải có một tiếp cận khác hẳn với nó. Chẳng nào sự liên hệ còn được đặt nền tảng trên hợp đồng, trên tiền bạc, trên sở hữu, uy quyền, hay thống trị, vậy thì chắc chắn sự liên hệ đó trở thành một vấn đề của những quyền lợi và những bồn phận. Người ta có thể thấy sự phức tạp cực kỳ của liên hệ khi nó là kết quả của một hợp đồng – quyết định điều gì đúng, điều gì sai, điều gì là bồn phận. Nếu tôi là người vợ và bạn yêu cầu những hành động nào đó, không phải được độc lập, theo tự nhiên tôi phải cung phụng những ham muốn của bạn, sự cai trị của bạn. Bạn áp đặt vào người vợ những bồn phận, những uy quyền, và những luật lệ nào đó, và thế là sự liên hệ chỉ trở thành một vấn đề của hợp đồng, cùng tất cả những rắc rối của nó.

Bây giờ, liệu không có một tiếp cận khác hẳn đối với vấn đề này? Đó là, khi có tình yêu, không có bồn phận. Khi bạn thương yêu người vợ của bạn, bạn chia sẻ mọi thứ cùng cô ấy – tài sản của bạn, phiền muộn của bạn, lo âu của bạn, vui vẻ của bạn. Bạn không thống trị. Bạn không là người đàn ông và cô ấy là một người đàn bà bị sử dụng và bị quăng đi, một loại máy sinh đẻ để mang cái tên của bạn. Khi có tình yêu, từ ngữ bồn phận biến mất. Chỉ có người đàn ông không có tình yêu trong quả tim của anh ấy mới nói về

những bổn phận và những quyền lợi, và trong quốc gia này những bổn phận và những quyền lợi đã đảm trách vị trí của tình yêu. Những luật lệ đã trở thành quan trọng nhiều hơn sự ám áp của tình yêu. Khi có tình yêu, vấn đề rất đơn giản; khi không có tình yêu, vấn đề trở nên phức tạp. Khi một người đàn ông thương yêu người vợ của anh ấy và con cái của anh ấy, anh ấy không bao giờ có thể suy nghĩ về bổn phận và quyền lợi. Thưa các bạn, hãy theo dõi những quả tim và những cái trí của các bạn. Tôi biết các bạn cười để lảng tránh – đó là một trong những loại ma mãnh của những người thiếu suy nghĩ, cười cợt cái gì đó và gạt nó đi. Người vợ của bạn không chia sẻ trách nhiệm của bạn, người vợ của bạn không chia sẻ tài sản của bạn, cô ấy không có một nửa của những thứ mà bạn có bởi vì bạn coi phụ nữ thấp kém hơn bạn, cái gì đó phải được kiểm soát và phải được sử dụng cho tình dục khi bạn cần đến, khi sự ham muốn của bạn đòi hỏi nó. Thế là, bạn đã sáng chế ra những từ ngữ bổn phận và quyền lợi; và khi người phụ nữ phản kháng, bạn quẳng vào cô ấy những từ ngữ này. Chỉ có một xã hội cố định, một xã hội thoái hóa, mới nói về những bổn phận và những quyền lợi. Nếu các bạn thực sự thâm nhập vào những quả tim và những cái trí của các bạn, các bạn sẽ thấy rằng các bạn không có tình yêu.

Để cho một xã hội mới mẻ, một văn hóa mới mẻ hiện diện, chắc chắn không thể có sự thống trị hoặc bởi người đàn ông hoặc bởi người đàn bà. Thống trị tồn tại bởi vì sự nghèo khó phía bên trong. Bởi vì bị nghèo khó phần tâm lý, chúng ta muốn thống trị, la mắng một người hầu, người vợ hay người chồng. Chắc chắn, chính là ý thức của ân cần, sự ám áp của tình yêu, một mình nó, có thể sáng tạo một trạng thái mới mẻ, một văn hóa mới mẻ. Sự vun đắp của quả tim không là một qui trình của cái trí. Cái trí không thể vun đắp quả tim, nhưng khi qui trình của cái trí được hiểu rõ, vậy là tình yêu hiện diện. Tình yêu không chỉ là một từ ngữ. Từ ngữ không là sự việc; từ ngữ tình yêu không là tình yêu. Khi chúng ta sử dụng từ ngữ đó và cố gắng vun đắp tình yêu, nó chỉ là một qui trình của cái trí. Tình yêu không thể được vun đắp, nhưng khi chúng ta nhận ra rằng từ ngữ không là sự việc, vậy là cái trí, cùng những luật lệ và những quy định của nó, cùng những quyền lợi và những bổn phận của nó, không còn can thiệp, vậy thì chỉ như thế mới có thể sáng tạo một văn hóa mới mẻ, một hy vọng mới mẻ, và một thế giới mới mẻ.

*Poona, Ấn độ, nói chuyện trước công chúng lần thứ ba
Ngày 12 tháng 9 năm 1948*

Hôn nhân như một thói quen, như một vun đắp của vui thú thói quen, là một nhân tố gây thoái hóa, bởi vì không có tình yêu trong thói quen.

Chỉ dành cho rất, rất ít người mà thương yêu thì sự liên hệ có kết hôn mới có ý nghĩa, và vậy là nó không thể đổ vỡ; vậy là nó không chỉ vì thói quen hay thuận tiện, và nó cũng không bị đặt nền tảng trên nhu cầu sinh lý, tình dục. Trong tình yêu không bị quy định đó, những đồng hóa không còn hoạt động, và trong một liên hệ như thế có một phương thuốc chữa trị, có hy vọng.

Nhưng đối với hầu hết chúng ta, sự liên hệ có kết hôn không được hòa tan. Muốn hòa tan những thực thể tách rời, bạn phải biết về chính bạn, và cô ấy phải biết về chính cô ấy. Điều đó có nghĩa, tình yêu. Nhưng không có tình yêu, đó là một sự kiện rõ ràng. Tình yêu là trong sáng, mới mẻ, không phải thỏa mãn, không phải thói quen: nó không bị quy định. Bạn không đối xử với người vợ hay người chồng của bạn theo cách đó, đúng chứ? Bạn sống trong sự cô lập của bạn, và cô ấy sống trong sự cô lập của cô ấy, và bạn đã thiết lập những thói quen của bạn về sự vui thú tình dục được bảo đảm. Điều gì xảy ra cho một con người mà có một thu nhập được đảm bảo? Chắc chắn, anh ấy bị thoái hóa. Bạn không nhận thấy điều đó hay sao? Hãy quan sát một con người có một thu nhập được đảm bảo và bạn sẽ dễ dàng phát hiện rằng cái trí của anh ấy đang bị thoái hóa mau lẹ làm sao. Anh ấy có lẽ có một chức vụ quan trọng, một danh tiếng cho sự ranh mãnh, nhưng sự hân hoan trọn vẹn của sống đã không còn trong anh ấy.

Tương tự như thế, bạn có một hôn nhân mà trong đó bạn có một nguồn vui thú thường trực, một thói quen mà không có hiểu rõ, mà không có tình yêu, và bạn bị ép buộc phải sống trong tình trạng đó. Tôi không nói rằng bạn nên làm, nhưng trước hết hãy quan sát vấn đề. Bạn nghĩ rằng điều đó là đúng? Nó không có nghĩa rằng bạn phải xua đuổi người vợ của bạn và theo đuổi người nào khác. Sự liên hệ này có nghĩa gì? Chắc chắn, thương yêu là hiệp thông cùng một người khác, nhưng liệu bạn hiệp thông cùng người vợ của bạn, ngoại trừ phần thân thể? Liệu cô ấy biết bạn? Liệu hai bạn không đang cô lập, mỗi người đang theo đuổi những lợi ích, những tham vọng, và những nhu cầu riêng của người ấy, mỗi người đang tìm kiếm sự thỏa mãn,

sự an toàn thuộc tâm lý, kinh tế khác nhau, hay sao? Một liên hệ như thế không là một liên hệ gì cả – nó là một qui trình khép kín lẫn nhau của nhu cầu thuộc kinh tế, sinh lý, và tâm lý – và chắc chắn kết quả là xung đột, đau khổ, cầu nhau, sợ hãi, sở hữu, ghen tuông, và vân vân.

Vì vậy, hôn nhân như một thói quen, như một vun đắp của sự vui thú thói quen, là một nhân tố gây thoái hóa bởi vì không có tình yêu trong thói quen. Tình yêu không thuộc về thói quen; tình yêu là cái gì đó đầy hân hoan, sáng tạo, mới mẻ. Vì vậy, thói quen là sự đối nghịch của tình yêu, nhưng bạn bị trói buộc trong thói quen, và tự nhiên sự liên hệ theo thói quen của bạn với một người khác là chết rồi. Thế là, chúng ta có thể quay lại chủ đề chính, đó là sự đổi mới của xã hội phụ thuộc vào bạn, không phải vào lập pháp. Lập pháp chỉ có thể làm nặng nề thêm thói quen hay tuân phục; vì vậy, bạn, như một cá thể có trách nhiệm trong sự liên hệ, phải làm cái gì đó – bạn phải hành động, và bạn có thể hành động chỉ khi nào có một thức dậy của cái trí và quả tim của bạn. Tôi thấy vài người trong các bạn đang gật đầu đồng ý với tôi, nhưng sự kiện rõ ràng rằng các bạn không muốn nhận trách nhiệm cho sự chuyển đổi, cho sự thay đổi; bạn không muốn đối diện với sự chấn động của phát giác sống đúng đắn như thế nào. Và thế là, vấn đề cứ tiếp tục; bạn cãi cọ và tiếp tục lê lét, rồi cuối cùng bạn chết, và khi bạn chết người nào đó sụt sùi khóc, không phải khóc lóc cho người khác, nhưng khóc lóc cho sự cô độc riêng của người ấy. Bạn lê lét sống không thay đổi, và bạn lại nghĩ bạn là những con người có khả năng lập pháp, có năng lực nắm giữ những chức vụ cao ngất, nói về Thượng đế, tìm được một phương cách chấm dứt những chiến tranh, và vân vân. Không có sự việc nào trong những sự việc này có ý nghĩa gì cả, bởi vì bạn đã không giải quyết được bất kỳ những vấn đề cơ bản nào.

New Delhi, Ấn độ, nói chuyện trước công chúng lần thứ ba

Ngày 19 tháng 12 năm 1978

Tuyển tập những Lời giảng, Tập V

Người hỏi: Nếu hai người có một liên hệ của xung đột và đau khổ, liệu họ có thể giải quyết được nó, hay sự liên hệ đó phải kết thúc? Muốn có một liên hệ tốt lành, liệu cả hai người không cần thiết phải thay đổi hay sao?

Krishnamurti: Tôi hy vọng câu hỏi đã rõ ràng. Nguyên nhân trong sự liên hệ của đau khổ, xung đột, và tất cả những vấn đề phát sinh là gì? Gốc rễ của nó là gì? Làm ơn, trong trả lời những câu hỏi này, cùng nhau chúng ta đang suy nghĩ. Tôi không đang trả lời để cho bạn chỉ thấu nhận hay chấp nhận hay phủ nhận, nhưng cùng nhau chúng ta đang thâm nhập những câu hỏi này. Đây là một vấn đề liên quan đến tất cả những con người dù họ ở phương Đông, ở đây, hay ở Mỹ. Đây là một vấn đề thực sự liên quan đến hầu hết những con người. Chắc chắn hai con người, người đàn ông và người phụ nữ, không thể sống chung cùng nhau mà không có xung đột, mà không có đau khổ, mà không có một ý thức của bất bình đẳng, mà không có một cảm thấy rằng họ không liên quan sâu thẳm cùng nhau. Người ta hỏi tại sao? Có vô số nguyên nhân: tình dục, tính nết, cảm thấy, niềm tin, tham vọng đối nghịch. Có nhiều, nhiều nguyên nhân của không-hòa hợp này trong sự liên hệ. Nhưng điều gì thực sự là cái nguồn, chiều sâu của cái nguồn đó, mà tạo ra sự xung đột trong mỗi người chúng ta? Tôi nghĩ đó là câu hỏi quan trọng phải được tìm hiểu, và sau đó đừng chờ đợi một câu trả lời từ người nào đó, như người nói, nhưng bởi vì đã đặt ra câu hỏi đó, hãy có sự kiên nhẫn để chờ đợi, ngăn ngừa, thả cho câu hỏi bám rễ, nở hoa, chuyển động. Tôi không hiểu liệu tôi đang chuyển tải cảm thấy đó sang bạn.

Tôi tự hỏi chính mình tại sao, nếu tôi kết hôn với một người đàn ông, hay sống cùng một người đàn bà, tại sao tôi có sự xung đột cơ bản này giữa chúng tôi? Tôi có thể cho một câu trả lời hời hợt – bởi vì cô ấy là một người Thiên chúa giáo và tôi là một người Tin lành, hay điều này điều kia. Đó là tất cả những lý do hời hợt, nhưng tôi muốn tìm ra điều gì là gốc rễ cơ bản, hay cái nguồn sâu thẳm của xung đột này giữa hai con người. Tôi đã đưa ra nghi vấn, và tôi đang chờ đợi chính nghi vấn đó nở hoa, phơi bày tất cả những tinh tế trong nghi vấn và nghi vấn mang lại điều gì. Để có được sự việc đó, tôi phải có một chút xíu kiên nhẫn – đúng chứ? – một chút xíu ý thức của chờ đợi, nhìn ngắm, tỉnh thức, để cho nghi vấn bắt đầu phơi bày. Khi nó phơi bày tôi bắt đầu thấy đáp án. Không phải bởi vì tôi muốn một đáp án, nhưng chính nghi vấn bắt đầu trải ra, phơi bày cho tôi sự phức tạp lạ thường nằm giữa hai con người, giữa hai con người mà có lẽ ưa thích nhau, có lẽ cuốn hút nhau. Khi họ còn rất trẻ họ bị mê mẩn trong tình dục, và vân vân, và sau đó khi họ già hơn một chút họ nhầm chán nhau và dần dần cạy trôn khỏi sự nhầm chán đó qua một người khác, ly dị – bạn biết mọi chuyện

còn lại của nó. Nhưng họ tìm thấy cùng vấn đề với một người khác. Vì vậy tôi phải có sự kiên nhẫn. Qua từ ngữ kiên nhẫn tôi có ý không cho phép thời gian vận hành. Tôi không hiểu liệu bạn đã tìm hiểu vấn đề của kiên nhẫn và không-kiên nhẫn.

Hầu hết chúng ta đều không-kiên nhẫn. Chúng ta muốn vấn đề của chúng ta được trả lời ngay tức khắc, hay chúng ta muốn tẩu thoát khỏi nó ngay tức khắc; muốn vận hành vào nó ngay tức khắc. Vì vậy chúng ta không-kiên nhẫn để hòa tan cùng nó. Không-kiên nhẫn này không cho chiều sâu để hiểu rõ vấn đề. Trái lại nếu tôi có kiên nhẫn, mà không thuộc thời gian, tôi không-đang muốn kết thúc vấn đề; tôi đang quan sát, đang nhìn ngắm, đang cho phép nó phát triển, tăng trưởng. Vậy là, từ sự kiên nhẫn đó tôi bắt đầu tìm được chiều sâu của đáp án. Đúng chứ? Chúng ta hãy cùng nhau thực hiện điều đó ngay lúc này. Chúng ta kiên nhẫn, không muốn một đáp án ngay tức khắc, và thế là những cái trí, những bộ não của chúng ta mở toang để nhìn ngắm, nhận biết được vấn đề và sự phức tạp của nó. Đúng chứ? Chúng ta đang cố gắng – không, tôi không muốn sử dụng từ ngữ cố gắng – chúng ta đang thâm nhập vào vấn đề của tại sao dường như hai con người không bao giờ sống chung cùng nhau mà không có xung đột. Gốc rễ của sự xung đột này là gì? Sự liên hệ của tôi với cô ấy, hay với người nào đó là gì? Liệu nó hơi hợt? Đó là, sự thu hút về tình dục, sự hiếu kỳ, sự hứng khởi, tất cả đều là những phản ứng giác quan hơi hợt. Đúng chứ? Vì vậy, tôi nhận ra những phản ứng này là hơi hợt, và chừng nào tôi còn cố gắng tìm ra một đáp án một cách hơi hợt tôi sẽ không bao giờ có thể thấy chiều sâu của vấn đề. Thế là, tôi được tự do khỏi những phản ứng hơi hợt, và những vấn đề mà những phản ứng hơi hợt tạo ra, và nỗ lực để giải quyết những vấn đề đó một cách hơi hợt? Tôi không biết liệu bạn đang theo sát?

Tôi đã phát giác rằng tôi sẽ không tìm kiếm một đáp án một cách hơi hợt; vì vậy, tôi hỏi gốc rễ của nó là gì. Liệu nó là giáo dục? Có phải rằng, bởi vì là một con người, tôi muốn thống trị người khác, tôi muốn chiếm hữu người khác? Tôi bị quyến luyến sâu đậm đến độ tôi không muốn buông bỏ nó? Và liệu tôi thấy rằng, bởi vì bị trói chặt, bị quyến luyến, luôn luôn sẽ tạo ra sự thoái hóa – sự thoái hóa trong ý nghĩa rằng tôi ghen tuông, tôi lo lắng, tôi sợ hãi? Người ta biết rất rõ tất cả những kết cuộc của quyến luyến. Liệu đó là nguyên nhân của nó? Hay nguyên nhân còn sâu thẳm hơn nhiều? Trước hết, chúng ta đã nói, hơi hợt, tiếp theo cảm xúc, quyến luyến, sự phụ thuộc cảm xúc và tình cảm và mơ mộng. Nếu tôi loại bỏ những điều đó, vậy thì liệu

vẫn còn có một vấn đề sâu thẳm hơn bị dính dáng trong điều này? Bạn đang nắm được nó? Chúng ta đang chuyển động từ tầng hời hợt, hạ thấp hơn và vào sâu hơn và sâu hơn để cho chúng ta có thể tìm ra cho chính chúng ta gốc rễ của nó là gì. Tôi hy vọng bạn đang thâm nhập điều này.

Bây giờ, làm thế nào tôi tìm được gốc rễ của nó? Làm thế nào bạn tìm được gốc rễ của nó? Liệu bạn đang muốn một câu trả lời, đang muốn tìm được gốc rễ của nó và thế là đang tạo tác một nỗ lực lạ lùng? Hay bạn muốn tìm được nó vì thế cái trí của bạn, bộ não của bạn là yên lặng? Nó đang nhìn ngắm, vì vậy nó không bị kích động, nó không là hoạt động của ham muốn, ý chí. Nó chỉ đang nhìn ngắm. Liệu chúng ta đang cùng nhau thực hiện điều này, chỉ đang nhìn ngắm để thấy cái gì là gốc rễ sâu thẳm, hay nguyên nhân sâu thẳm, nền tảng của xung đột này giữa những con người. Liệu nó là ý thức của sự tách rời thuộc cá thể? Làm ơn, hãy thấy, hãy thâm nhập vào nó rất cẩn thận. Liệu nó là ý niệm thuộc cá thể rằng tại cơ bản tôi tách rời người còn lại? Thuộc sinh học chúng ta khác biệt, nhưng có ý thức của hành động tách rời cá thể bám rễ chặt; liệu đó là gốc rễ của nó? Hay liệu vẫn còn có một gốc rễ sâu thẳm hơn, một tầng sâu thẳm hơn – bạn hiểu chứ? Tôi không hiểu liệu bạn đang theo sát tất cả điều này? Chúng ta đang cùng nhau trong điều này? Trước hết, những phản ứng giác quan, những phản ứng nhục dục, tiếp theo những phản ứng cảm tính, cảm xúc, mơ mộng, tiếp theo quyền luyến, cùng tất cả thoái hóa của nó? Hay liệu nó là cái gì đó bị quy định sâu thẳm, một bộ não mà nói, ‘Tôi là một cá thể, và anh ấy, hay chị ấy, là một cá thể, và chúng ta là những thực thể tách rời; mỗi người phải hoàn thành trong cách riêng của người ấy và vì vậy sự tách rời là cơ bản’? Đó là như thế hay sao? Liệu nó là cơ bản? Hay liệu tôi đã được giáo dục hướng theo cách đó, rằng tôi là một cá thể và cô ấy, cũng là một cá thể, phải tự hoàn thành cho chính cô ấy trong cách riêng của cô ấy, và tôi phải như thế? Thế là chúng ta đã bắt đầu từ ngay khởi đầu trong hai phương hướng tách rời này. Chúng có thể chuyển động song song với nhau nhưng không bao giờ gặp gỡ; giống như hai đường rầy xe lửa không bao giờ gặp gỡ. Và tất cả mọi việc tôi đang làm là cố gắng để gặp gỡ, cố gắng để sống hòa hợp, đang đấu tranh: ‘Ồ, em yêu em quá tốt lành’ – bạn hiểu chứ? – đang lặp lại, đang lặp lại, nhưng không bao giờ gặp gỡ. Đúng chứ?

Vì vậy, nếu đó là nguyên nhân – và chắc chắn nó rõ ràng là nguyên nhân – gốc rễ của nó, liệu sự tồn tại tách rời đó của một cá thể là một thực sự? Hay, nó là một ảo tưởng mà tôi đã và đang nuôi dưỡng, đang ấp ủ, đang bám

chặt, mà không có bất kỳ giá trị nào đằng sau nó? Nếu nó không-giá trị, tôi phải hoàn toàn chắc chắn, một cách tuyệt đối, một cách kiên định, đảm bảo rằng nó là một ảo tưởng và hỏi liệu bộ não có thể phá vỡ ảo tưởng đó và nhận ra chúng ta hoàn toàn giống nhau thuộc tâm lý. Bạn theo sát chứ? Ý thức của tôi là ý thức của phần còn lại của nhân loại; mặc dù thuộc sinh học chúng ta khác nhau, thuộc tâm lý, ý thức của chúng ta đều giống nhau trong tất cả những con người. Nếu một lần tôi nhận ra điều này, không phải trí năng nhưng sâu thẳm, trong quả tim của tôi, trong máu huyết của tôi, trong ruột gan của tôi, vậy thì sự liên hệ của tôi với một người khác trải qua một thay đổi cơ bản. Đúng chứ? Điều đó phải xảy ra.

Bây giờ, người hỏi muốn biết: Chúng ta đang xung đột, liệu nó phải kết thúc? Nếu chúng ta đấu tranh với nhau suốt ngày đêm, như hầu hết mọi người đang đấu tranh, xung đột – bạn biết, cay đắng, tức giận, căm thù, kinh tởm – chúng ta chịu đựng nó lâu đến mức độ chúng ta có thể và sau đó đến khoảnh khắc chúng ta phải phá vỡ. Chúng ta biết khuôn mẫu quen thuộc của điều này. Càng ngày càng có nhiều vụ ly dị hơn. Và người hỏi muốn biết: Người ta phải làm gì? Nếu tôi liên tục đang xung đột với người vợ của tôi và trong chừng mực nào đó tôi không thể hàn gắn được, sự liên hệ đó phải kết thúc? Hay, liệu tại cơ bản tôi hiểu rõ nguyên nhân của sự xâu xé này, của xung đột này, mà là ý thức của tánh cá thể tách rời, và bởi vì đã thấy bản chất ảo tưởng của nó, thế là tôi không còn đang theo đuổi giới hạn cá thể nữa. Vậy là tiếp theo điều gì xảy ra khi tôi đã nhận biết được điều đó và sống cùng nó – không phải duy trì nó bằng từ ngữ, nhưng thực sự sống cùng nó – sự liên hệ của tôi với con người, với người đàn bà mà vẫn còn suy nghĩ dựa vào tánh cá thể là gì? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi?

Điều đó lý thú lắm. Hãy thâm nhập nó. Tôi thấy, hay cô ấy thấy – tốt hơn hãy để cô ấy thấy – cô ấy thấy sự ngớ ngẩn, sự vô lý, bản chất ảo tưởng của cá thể. Cô ấy hiểu rõ nó, cô ấy cảm thấy nó, và tôi không hiểu rõ bởi vì tôi là một giống đực, tôi hung hăng hơn, thống trị hơn, và mọi chuyện của nó. Vì vậy điều gì xảy ra giữa chúng ta? Cô ấy đã hiểu rõ bản chất đó và tôi không hiểu. Cô ấy sẽ không cãi cọ với tôi, vĩnh viễn. Cô ấy sẽ không chui vào lãnh vực đó nữa, nhưng tôi liên tục đang xô đẩy cô ấy, đang chi phối và đang cố gắng lôi kéo cô ấy vào lãnh vực đó. Tôi đang tạo ra xung đột đó, không phải cô ấy. Bạn hiểu rõ toàn sự việc đã chuyển động như thế nào? Bạn đang theo sát tất cả điều này? Toàn sự việc đã chuyển động. Lúc này không có hai người đang cãi cọ nhưng chỉ có một người. Hãy thấy điều gì

đã xảy ra. Và tôi, nếu tôi có nhạy cảm, nếu tôi đang thực sự cảm thông cho cô ấy, tôi cũng bắt đầu thay đổi bởi vì cô ấy hiện diện ở đó không thể chối cãi được. Bạn hiểu chứ? Cô ấy sẽ không chuyển động khỏi cái đó. Hãy thấy điều gì xảy ra. Nếu hai vật bất động gặp gỡ, có xung đột. Tôi không biết liệu bạn hiểu rõ. Nhưng nếu một người bất động, người đàn bà, và tôi chuyển động, tự nhiên tôi đầu hàng cái đó mà bất động. Đúng chứ? Tôi không biết liệu bạn hiểu rõ điều này. Điều này rất đơn giản.

Vậy là sau đó vấn đề được giải quyết, nếu người ta có hiểu rõ thực sự về sự liên hệ – mà không có hình ảnh, điều này chúng ta đã thâm nhập trước rồi. Vậy thì nhờ vào chính sự hiện diện của cô ấy, nhờ vào chính sức sống của sự thật của cô ấy, cô ấy sẽ thay đổi tôi, giúp đỡ tôi. Đó là câu trả lời. Năm nó?

*Saanen, Thụy sĩ
Ngày 31 tháng 7 năm 1981
Bàn về Liên hệ*

Liệu ông có thể thương yêu và không có một liên hệ sở hữu?

Người hỏi: Liệu một người đàn ông và một người đàn bà có thể sống cùng nhau, có tình dục và con cái, mà không có tất cả những khổ sở, cay đắng, và xung đột vốn có sẵn trong một liên hệ như thế? Liệu có thể có tự do cho cả hai phía? Qua từ ngữ tự do tôi không có ý rằng người chồng hay người vợ phải liên tục có những cuộc tình với những người khác. Thông thường người ta đến cùng nhau và kết hôn bởi vì người ta thương yêu, và trong đó có ham muốn, chọn lựa, vui thú, sở hữu, và sự thôi thúc lạ lùng. Từ khởi đầu chính bản chất của thương yêu này chất đầy những hạt giống của xung đột.

Krishnamurti: Liệu như thế à? Liệu nó cần phải vậy? Tôi nghi ngờ điều đó lắm. Liệu bạn không thể thương yêu và không có một liên hệ sở hữu, hay sao? Tôi thương yêu người nào đó và cô ấy thương yêu tôi và chúng tôi kết hôn – điều đó hoàn toàn thẳng thắn và đơn giản, trong đó không có xung đột gì cả. (Khi tôi nói chúng tôi kết hôn tôi cũng phải nói chúng tôi quyết định sống chung cùng nhau – chúng ta đừng bị trói buộc trong những từ ngữ). Liệu người ta không thể có tình yêu mà không có điều còn lại, mà không có cái đuôi, như nó đã là, nhất thiết đang theo sau, hay sao? Liệu hai

người không thể thương yêu nhau và cả hai đều rất thông minh và rất nhạy cảm đến độ có tự do và không còn trung tâm mà tạo tác xung đột, hay sao? Xung đột không ở trong cảm thấy của thương yêu; cảm thấy của thương yêu hoàn toàn không có xung đột. Không có mất mát năng lượng trong thương yêu. Mất mát năng lượng trong cái đuôi, trong mọi thứ theo sau – ghen tuông, sở hữu, ngờ vực, kiểm soát, sợ hãi mất mát tình yêu đó, sự đòi hỏi liên tục để có đảm bảo và an toàn. Chắc chắn nó phải có thể vận hành trong một liên hệ tình dục với người nào đó bạn thương yêu mà không có ác mộng thường thường theo sau. Dĩ nhiên nó phải.

Gặp gỡ Sóng

VII. TÌNH YÊU LÀ GÌ?

Tôi nhận ra rằng tình yêu không thể hiện diện khi có ghen tuông; tình yêu không thể hiện diện khi có quyền luyến. Bây giờ, liệu tôi có thể được tự do khỏi ghen tuông và quyền luyến? Tôi nhận ra rằng tôi không thương yêu. Đó là một sự kiện. Tôi sẽ không tự-dối gạt mình; tôi sẽ không giả vờ với người vợ của tôi rằng tôi thương yêu cô ấy. Tôi không biết tình yêu là gì. Nhưng tôi có biết rằng tôi ghen tuông và tôi có biết rằng tôi quyền luyến cô ấy biết chừng nào và rằng trong quyền luyến đó có sợ hãi, có ghen tuông, lo lắng; có một ý thức của phụ thuộc. Tôi không ưa thích bị phụ thuộc nhưng tôi bị phụ thuộc bởi vì tôi cô độc; tôi bị sai bảo loanh quanh ở văn phòng, trong nhà máy và tôi về nhà và tôi muốn cảm thấy thanh thản và có tình bầu bạn, để tẩu thoát khỏi chính tôi. Lúc này, tôi tự hỏi mình: Làm thế nào tôi sẽ được tự do khỏi sự quyền luyến này? Tôi đang đưa ra điều đó như một ví dụ.

Thoạt đầu, tôi muốn chạy trốn khỏi câu hỏi. Tôi không biết làm thế nào tôi sẽ chấm dứt với người vợ của tôi? Khi tôi thực sự được tách khỏi cô ấy, sự liên hệ của tôi với cô ấy có lẽ thay đổi. Cô ấy có lẽ quyền luyến tôi và tôi có lẽ không quyền luyến cô ấy hay người phụ nữ nào khác. Nhưng tôi sẽ tìm hiểu. Vì vậy tôi sẽ không tẩu thoát khỏi điều gì tôi tưởng tượng có lẽ là kết quả của hoàn toàn được tự do khỏi tất cả sự quyền luyến. Tôi không biết tình yêu là gì, nhưng tôi thấy rất rõ ràng, dứt khoát, không có bất kỳ ngờ vực nào, rằng sự quyền luyến đến người vợ của tôi có nghĩa ghen tuông, sở hữu, sợ hãi, lo lắng, và tôi muốn tự do khỏi tất cả điều đó. Vì vậy, tôi bắt đầu tìm hiểu; tôi tìm kiếm một phương pháp và tôi bị trói buộc trong một hệ thống. Vị đạo sư nào đó nói, ‘Tôi sẽ giúp đỡ bạn tách lìa, làm điều này và điều này; luyện tập cái này và cái này’. Tôi chấp nhận điều gì ông ấy nói

bởi vì tôi thấy sự quan trọng của được tự do và ông ấy hứa hẹn với tôi rằng nếu tôi làm điều gì ông ấy chỉ bảo tôi sẽ nhận được phần thưởng. Nhưng theo cách đó tôi thấy rằng tôi đang tìm kiếm một phần thưởng. Tôi thấy rằng tôi đại dốt làm sao đâu; đang mong muốn được tự do nhưng lại bị quyền luyện vào một phần thưởng.

Tôi không muốn bị quyền luyện và tuy nhiên tôi phát hiện chính mình đang bị quyền luyện vào ý tưởng rằng người nào đó, hay quyền sách nào đó, hay phương pháp nào đó, sẽ tưởng thưởng cho tôi sự tự do khỏi quyền luyện. Thế là, phần thưởng trở thành một quyền luyện. Vì vậy tôi nói, ‘Hãy nhìn điều gì tôi đã làm; hãy cẩn thận, đừng bị trói buộc trong cái bẫy đó.’ Dù nó là một người đàn bà, một phương pháp, hay một ý tưởng, nó vẫn còn là sự quyền luyện.

Tôi tự hỏi mình, ‘Tôi sẽ làm gì để được tự do khỏi sự quyền luyện?’ Động cơ của tôi trong muốn được tự do khỏi sự quyền luyện là gì? Không phải vì rằng tôi muốn đạt được một trạng thái nơi không có quyền luyện, không có sợ hãi, và vân vân, hay sao? Và bỗng nhiên tôi nhận ra rằng động cơ tạo ra phương hướng và phương hướng đó sẽ sai khiến sự tự do của tôi. Tại sao có một động cơ? Động cơ là gì? Một động cơ là một hy vọng, hay một ham muốn, để đạt được cái gì đó. Tôi thấy rằng tôi bị quyền luyện vào một động cơ. Không chỉ người vợ của tôi, không chỉ ý tưởng của tôi, phương pháp, nhưng còn cả động cơ của tôi đã trở thành sự quyền luyện của tôi! Thế là, tôi luôn luôn đang vận hành trong lãnh vực của sự quyền luyện – người vợ, phương pháp, và động cơ để đạt được cái gì đó trong tương lai. Tôi bị quyền luyện vào tất cả những điều này. Tôi thấy rằng nó là một vấn đề phức tạp lạ lùng; tôi đã không nhận ra rằng muốn được tự do khỏi sự quyền luyện hàm ý tất cả điều này. Lúc này tôi thấy điều đó rõ ràng như tôi thấy trên bản đồ những con đường chính, những con đường phụ, những ngôi làng; tôi thấy nó rất rõ ràng. Tiếp theo tôi tự nhủ mình, ‘Bây giờ, liệu tôi có thể được tự do khỏi sự quyền luyện sâu đậm mà tôi có đối với người vợ của tôi và cũng đối với phần thưởng mà tôi nghĩ tôi sẽ nhận được và đối với động cơ của tôi?’ Tôi bị quyền luyện vào tất cả điều này. Tại sao? Có phải rằng tôi bị nghèo khó trong chính tôi? Có phải rằng tôi rất, rất cô độc và vì vậy tìm kiếm để tẩu thoát khỏi cảm thấy của cô độc đó – bằng cách nương nhờ một người đàn bà, một ý tưởng, một động cơ – như thế tôi phải bám vào cái gì đó? Tôi thấy rằng nó là như thế: Tôi bị cô độc và qua sự quyền luyện vào cái gì đó, tôi đang tẩu thoát khỏi cảm thấy của sự cô độc lạ lùng đó.

Vì vậy, tôi quan tâm đến sự hiểu rõ tại sao tôi bị cô độc, bởi vì tôi thấy chính là điều đó làm cho tôi bị quyến luyến. Sự cô độc đó đã ép buộc tôi tẩu thoát qua sự quyến luyến vào cái này hay cái kia, và tôi thấy rằng chừng nào tôi còn bị cô độc, những sự việc tiếp theo sẽ luôn luôn như thế này. Cô độc có nghĩa gì? Liệu nó là bản năng, vốn có sẵn, hay liệu nó được tạo ra bởi hoạt động hàng ngày của tôi? Nếu nó là bản năng, nếu nó vốn có sẵn, nó là một phần thuộc số mạng của tôi; tôi không đáng bị khiển trách. Nhưng bởi vì tôi không chấp nhận điều này, tôi nghi ngờ nó và ở lại cùng nghi vấn. Tôi đang nhìn ngắm và không đang cố gắng tìm được một đáp án thuộc trí năng. Tôi không đang cố gắng bảo sự cô độc nó nên làm gì, hay nó là gì; tôi đang nhìn ngắm cho nó nói rõ cho tôi. Có một tình tảo cho sự cô độc tự-phơi bày chính nó. Nó sẽ không tự-phơi bày chính nó nếu tôi tẩu thoát; nếu tôi bị sợ hãi; nếu tôi kháng cự nó. Vì vậy tôi nhìn ngắm nó. Tôi nhìn ngắm nó đến độ không suy nghĩ nào can thiệp. Đang nhìn ngắm còn quan trọng hơn suy nghĩ đang chen vào. Và bởi vì toàn năng lượng của tôi quan tâm đến sự nhìn ngắm trạng thái cô độc đó, suy nghĩ không kịp chen vào. Cái trí đang được thách thức và nó phải trả lời. Bởi vì bị thách thức, nó là một khủng hoảng. Trong một khủng hoảng, bạn có năng lượng vô hạn, và năng lượng đó vẫn còn y nguyên mà không bị can thiệp bởi suy nghĩ. Đây là một thách thức phải được trả lời.

Tôi bắt đầu có một đối thoại cùng chính tôi. Tôi tự hỏi chính mình, cái sự việc lạ lùng được gọi là tình yêu này là gì; mọi người nói về nó, viết về nó – tất cả những bài thơ, những bức tranh, tình dục lãng mạn, và tất cả những lãnh vực khác của nó? Tôi hỏi: ‘Liệu có một sự việc như là tình yêu?’ Tôi thấy nó không hiện diện khi có ghen tuông, căm hận, sợ hãi. Thế là tôi không quan tâm đến tình yêu nữa; tôi quan tâm đến cái gì là: sợ hãi của tôi, quyến luyến của tôi. Tại sao tôi bị quyến luyến? Tôi thấy một trong những lý do – tôi không nói nó là tất cả lý do – là rằng tôi bị cô độc, bị tách rời. Tôi càng lớn tuổi bao nhiêu, tôi càng trở nên cô lập bấy nhiêu. Vì vậy tôi nhìn ngắm nó. Đây là một thách thức phải tìm ra, và bởi vì nó là một thách thức, tất cả năng lượng hiện diện ở đó để phản ứng. Điều đó đơn giản. Nếu có một thảm họa nào đó, một tai nạn hay bất kỳ điều gì, nó là một thách thức, và tôi có năng lượng để gặp gỡ nó. Tôi không phải hỏi: ‘Làm thế nào tôi nhận được năng lượng này?’ Khi ngôi nhà đang cháy tôi có năng lượng để chạy thoát, năng lượng lạ thường. Tôi không ngồi ngả người ra và nói:

‘Ồ, tôi phải nhận được năng lượng này’ rồi sau đó chờ đợi; toàn ngôi nhà sẽ bị đốt cháy trước lúc đó rồi.

Thế là, có năng lượng lạ thường để trả lời nghi vấn: Tại sao có trạng thái cô độc này? Tôi đã phủ nhận những ý tưởng, những giả thuyết, và những lý thuyết rằng nó là di truyền, rằng nó thuộc bản năng. Tất cả điều đó không có ý nghĩa gì đối với tôi. Tại sao lại có trạng thái cô độc này mà mỗi con người, nếu anh ấy có nhận biết, đều trải qua, một cách hời hợt hay sâu thẳm? Tại sao nó hiện diện? Liệu có phải rằng cái trí đang làm cái gì đó mà đang tạo ra nó? Tôi đã phủ nhận những lý thuyết về bản năng và di truyền, và tôi đang hỏi: Liệu cái trí, bộ não, chính nó đang tạo ra trạng thái cô lập này, toàn sự tách rời này? Liệu chuyển động của suy nghĩ đang thực hiện điều này? Liệu suy nghĩ trong sống hàng ngày của tôi đang tạo ra ý thức của tách rời này? Trong văn phòng, tôi đang tách rời chính tôi bởi vì tôi muốn trở thành người đứng đầu, vì vậy suy nghĩ luôn luôn đang làm công việc tự-tách rời chính nó. Tôi thấy rằng luôn luôn suy nghĩ đang vận hành để biến nó thành cao cấp hơn, cái trí luôn luôn đang làm việc hướng về sự cô lập này.

Vậy thì vấn đề là: Tại sao suy nghĩ làm điều này? Liệu bản chất của suy nghĩ là làm việc vì chính nó? Giáo dục tạo ra sự cô lập này; nó trao tặng tôi một nghề nghiệp nào đó, một chuyên môn nào đó, và thế là, cô lập. Suy nghĩ, bởi vì bị phân chia, bị giới hạn, bị thời gian trói buộc, đang tạo ra sự cô lập này. Trong giới hạn đó, nó đã tìm được sự an toàn, nói, ‘Tôi có một nghề nghiệp đặc biệt trong sống của tôi; tôi là một giáo sư; tôi an toàn tuyệt đối.’ Vì vậy sự quan tâm của tôi lúc đó là: Tại sao suy nghĩ làm việc đó? Liệu trong chính bản chất của nó, nó phải thực hiện việc này? Bất kỳ việc gì suy nghĩ thực hiện phải bị giới hạn.

Bây giờ, vấn đề là: Liệu suy nghĩ có thể nhận ra rằng bất kỳ việc gì nó thực hiện đều bị giới hạn, bị phân chia và vì vậy gây tách rời, và rằng bất kỳ việc gì nó thực hiện sẽ vẫn như thế? Đây là một mấu chốt rất quan trọng: Liệu chính suy nghĩ có thể nhận ra những giới hạn riêng của nó? Hay, liệu tôi đang nói với nó rằng nó bị giới hạn? Tôi thấy, hiểu rõ mấu chốt này rất quan trọng; đây là cốt lõi thực sự của vấn đề. Nếu chính suy nghĩ nhận ra rằng nó bị giới hạn, vậy thì không có sự kháng cự, không có sự xung đột; nó nói, ‘Tôi là điều đó.’ Nhưng nếu tôi đang nói với nó rằng nó bị giới hạn,

vậy thì tôi trở nên tách rời khỏi sự giới hạn; vậy thì tôi đấu tranh để khuất phục sự giới hạn. Thế là, có xung đột và bạo lực, không phải tình yêu.

Vì vậy, liệu suy nghĩ nhận ra về chính nó rằng nó bị giới hạn? Tôi phải tìm ra. Tôi đang bị thách thức. Bởi vì tôi bị thách thức, tôi có năng lượng vô hạn. Nói cách khác: Liệu ý thức nhận ra rằng nội dung của nó là chính nó? Hay, bởi vì tôi đã nghe người nào đó nói: ‘Ý thức là nội dung của nó; nội dung của nó tạo thành ý thức’? Thế là tôi nói, ‘Vâng, đúng là như thế.’ Bạn thấy sự khác biệt giữa hai câu? Câu sau, bị tạo ra bởi tư tưởng, bị áp đặt bởi ‘cái tôi’. Nếu tôi áp đặt cái gì đó vào suy nghĩ, vậy thì có xung đột. Nó giống như một chính phủ chuyên chế đang áp đặt vào người nào đó, nhưng ở đây chính phủ đó là điều gì tôi đã tạo ra.

Vì vậy tôi đang hỏi chính mình: Liệu suy nghĩ đã nhận ra những giới hạn riêng của nó? Hay liệu nó đang giả vờ là cái gì đó lạ thường, cao cả, thiêng liêng? – mà là điều vô lý, bởi vì suy nghĩ được đặt nền tảng trên ký ức. Tôi thấy rằng phải có sự rõ ràng về mấu chốt này: rằng không có ảnh hưởng phía bên ngoài đang tác động vào suy nghĩ, đang nói nó bị giới hạn. Vậy thì, bởi vì không có sự áp đặt, không có sự xung đột; đơn giản nó chỉ nhận ra rằng nó bị giới hạn; nó nhận ra rằng bất kỳ việc gì nó thực hiện – sự tôn sùng Thượng đế của nó, và vân vân – đều bị giới hạn, tầm thường, nhỏ nhen – mặc dù nó đã dựng lên những thánh đường nguy nga khắp Châu Âu để thờ phụng trong đó.

Thế là, trong đối thoại với chính tôi của tôi đã có sự khám phá rằng cô độc bị tạo ra bởi suy nghĩ. Bây giờ, suy nghĩ đã nhận ra về chính nó rằng nó bị giới hạn và vì vậy không thể giải quyết được vấn đề cô độc. Bởi vì nó không thể giải quyết được vấn đề cô độc, liệu cô độc còn hiện diện? Suy nghĩ đã tạo ra ý thức của cô độc này, trạng thái trống rỗng này, bởi vì nó bị giới hạn, phân chia, tách rời. Và khi nó nhận ra điều này, cô độc không còn; thế là, có sự tự do khỏi quyến luyến. Tôi đã không làm gì cả; tôi đã nhìn ngắm sự quyến luyến, điều gì được hàm ý trong nó – tham lam, sợ hãi, cô độc, tất cả điều đó – và bằng cách theo dõi nó, nhìn ngắm nó, không-phân tích nó, nhưng chỉ đang nhìn ngắm, đang nhìn ngắm và đang nhìn ngắm, có sự khám phá rằng suy nghĩ đã thực hiện tất cả việc này. Tư tưởng, bởi vì nó là tách rời, đã tạo ra sự quyến luyến này. Khi nó nhận ra điều này, sự quyến luyến không còn. Không có nỗ lực nào được thực hiện, bởi vì khoảnh khắc có nỗ lực, xung đột quay lại.

Trong tình yêu không có quyền luyện; nếu có quyền luyện không có tình yêu. Đã có sự xóa sạch nhân tố chính, qua phủ nhận, về cái gì nó không là, qua sự phủ nhận quyền luyện. Tôi biết nó có nghĩa gì trong sống hàng ngày của tôi: không sự hồi tưởng của bất kỳ điều gì người vợ của tôi, người bạn gái của tôi, hay người hàng xóm của tôi đã làm để gây tổn thương cho tôi; không sự quyền luyện đến bất kỳ hình ảnh nào suy nghĩ đã tạo ra về cô ấy – cô ấy đã dọa nạt tôi như thế nào, cô ấy đã cho tôi sự thoải mái như thế nào, tôi đã hưởng thụ vui thú tình dục như thế nào – tất cả những sự việc khác nhau mà chuyển động của suy nghĩ đã tạo ra những hình ảnh, sự quyền luyện vào những hình ảnh đó đã tan biến.

Và có những nhân tố khác – liệu tôi phải trải qua tất cả những điều đó dần dần, từng bước một? Hay tất cả nó đều không còn? Liệu tôi phải trải qua, liệu tôi phải tìm hiểu – như tôi đã tìm hiểu quyền luyện, sợ hãi, vui thú, và ham muốn có thanh thản? Tôi thấy rằng tôi không phải trải qua tất cả sự tìm hiểu về những nhân tố khác nhau này; tôi thấy nó trong lóe sáng, tôi đã nắm bắt nó.

Vậy là, qua sự phủ nhận điều gì không là tình yêu, tình yêu hiện diện. Tôi không phải hỏi tình yêu là gì; tôi không phải theo đuổi nó. Nếu tôi theo đuổi nó, nó là một phần thưởng. Thế là, tôi đã phủ nhận, tôi đã kết thúc, trong sự tìm hiểu đó, chậm chậm, cẩn thận, mà không gây biến dạng, mà không gây ảo tưởng, mọi thứ mà nó không là – cái còn lại hiện diện.

*Brockwood Park, Anh
Ngày 30 tháng 8 năm 1977
Một đối thoại cùng Chính mình*

VIII. TÌNH YÊU TRONG LIÊN HỆ

Hủy diệt sự việc mà chúng ta thương yêu thật dễ dàng làm sao! Một chương ngại – một từ ngữ, một cử chỉ, một nụ cười – hiện diện giữa chúng ta thật mau lẹ làm sao! Sức khỏe, tâm trạng, và ham muốn tỏa một cái bóng, và cái gì rực rỡ trở thành tối tăm và u ám. Qua sự sử dụng chúng ta tự làm kiệt quệ chính chúng ta, và cái mà nhạy bén và rõ ràng trở thành mờ dần và lẫn lộn.

Qua xung đột, hy vọng và thất vọng liên tục, cái mà đẹp đẽ và đơn giản trở thành sợ hãi và mong đợi. Sự liên hệ rất phức tạp và khó khăn, và chẳng có bao nhiêu người có thể thoát khỏi nó mà không bị tổn thương, vô sự. Mặc dù chúng ta mong muốn nó cố định, vĩnh viễn, tiếp tục, sự liên hệ là một chuyển động, một tiến hành phải được hiểu rõ một cách sâu sắc và trọn vẹn và không bị chuyển thành phải tuân phục vào một khuôn mẫu phía bên ngoài hoặc phía bên trong. Sự tuân phục, mà là cấu trúc của xã hội, mất đi sức nặng và uy quyền của nó chỉ khi nào có tình yêu. Tình yêu trong sự liên hệ là một tiến hành làm tinh khiết bởi vì sự liên hệ phơi bày những phương cách của ‘cái tôi’. Nếu không có sự phơi bày này, sự liên hệ chẳng có ý nghĩa bao nhiêu.

Và chúng ta đấu tranh với sự phơi bày này mạnh mẽ biết chừng nào! Sự đấu tranh khoát nhiều hình thức: thống trị hay qui phục, sợ hãi hay hy vọng, ghen tuông hay chấp nhận, và vân vân. Sự khó khăn là rằng chúng ta không thương yêu; và nếu chúng ta có thương yêu chúng ta lại muốn nó vận hành trong một phương cách đặc biệt, chúng ta không trao cho nó sự tự do. Chúng ta thương yêu bằng những cái trí của chúng ta và không phải bằng những quả tim của chúng ta. Cái trí có thể sửa đổi chính nó, nhưng tình yêu không thể; cái trí có thể biến chính nó thành dày dạn, nhưng tình yêu không thể; cái trí có thể luôn luôn thu rút, độc quyền, trở thành cá nhân hay không-cá nhân. Tình yêu không thể được so sánh hay bị vây bủa. Sự khó khăn của chúng ta ở trong điều mà chúng ta gọi là tình yêu, mà thực sự thuộc về cái trí. Chúng ta nhét đầy những quả tim của chúng ta bằng những sự việc của cái trí và thế là làm cho những quả tim của chúng ta mãi mãi trống rỗng và mong đợi. Chính là cái trí mà bầu vú, mà ganh tị, mà giữ chặt và hủy diệt. Sống của chúng ta bị thống trị bởi những tập trung vật chất và bởi cái trí. Chúng ta không thương yêu và thả cho nó một mình, nhưng khao khát phải được thương yêu; chúng ta cho với mục đích nhận, mà là sự quảng đại của cái trí và không phải của quả tim. Cái trí luôn luôn đang tìm kiếm sự vĩnh cửu, sự an toàn; và liệu tình yêu có thể được biến thành vĩnh cửu bởi cái trí? Liệu cái trí – mà chính bản thể của nó thuộc về thời gian – có thể bắt gặp tình yêu, mà là vĩnh cửu riêng của nó?

Nhưng thậm chí tình yêu của quả tim cũng có những ranh mãnh riêng của nó, bởi vì chúng ta đã làm quần quai quả tim của chúng ta nhiều đến độ nó ngần ngừ và hoang mang. Chính là điều này mới khiến cho sống của chúng ta trở thành đau khổ và ảo não. Một khoảnh khắc chúng ta nghĩ rằng chúng

ta có tình yêu, và khoảnh khắc kế tiếp nó mất hút: kia kìa hiện diện một sức mạnh không-trọng lượng, không thuộc cái trí, mà những cái nguồn của nó có lẽ không-đáy; lại nữa sức mạnh này bị hủy diệt bởi cái trí, bởi vì trong trận chiến này dường như cái trí luôn luôn là kẻ chiến thắng. Xung đột bên trong chính chúng ta này sẽ không được giải quyết bởi cái trí ma mãnh hay quả tim ngần ngừ. Không có phương tiện, không có phương cách để đưa sự xung đột này đến một kết thúc. Chính sự tìm kiếm cho một phương tiện là một thôi thúc khác của cái trí để là ông chủ, để xóa sạch xung đột với mục đích được an bình, có tình yêu, trở thành cái gì đó.

Sự khó khăn lớn nhất của chúng ta là nhận biết một cách rộng rãi, sâu thẳm rằng không có phương tiện dẫn đến tình yêu như một kết thúc khao khát của cái trí. Khi chúng ta hiểu rõ điều này một cách thực sự và sâu thẳm, vậy là có thể thâm nhận cái gì đó không thuộc thế giới này. Nếu không có sự tiếp xúc của cái gì đó, dù làm bất kỳ điều gì chúng ta muốn, không thể có hạnh phúc vĩnh cửu trong sự liên hệ. Nếu bạn đã nhận được ân lành đó và tôi không nhận được, theo tự nhiên bạn và tôi sẽ ở trong xung đột. Bạn có lẽ không ở trong xung đột, nhưng tôi sẽ ở trong xung đột; và trong đau khổ lẫn phiền muộn của tôi, tôi tự-cắt đứt mọi hiệp thông. Phiền muộn cũng loại trừ giống như cái trí, và nếu không có tình yêu mà không thuộc sự sáng chế của tôi, sự liên hệ là đau khổ. Nếu có ân lành của tình yêu đó, bạn không thể làm bất kỳ điều gì ngoại trừ thương yêu tôi dù tôi có lẽ là gì chẳng nữa, bởi vì lúc đó bạn không định hình tình yêu tùy theo cách cư xử của tôi.

Dù cái trí có lẽ chơi những trò lừa gạt nào đó, bạn và tôi là tách rời; mặc dù chúng ta có lẽ tiếp xúc cùng nhau tại những vấn đề nào đó, sự hòa hợp không ở cùng bạn, nhưng ở bên trong tôi. Sự hòa hợp này không bị sáng chế bởi cái trí tại bất kỳ thời điểm nào; nó hiện diện chỉ khi nào cái trí tuyệt đối yên lặng, bởi vì đã đến được sự kết thúc của sợi dây trói ràng của nó. Chỉ đến lúc đó mới không còn đau khổ trong sự liên hệ.

Bình phẩm về Sống, Tập 1

Bạn không thể suy nghĩ về tình yêu.

Nếu bạn quan sát, điều gì làm cho chúng ta nhàm chán trong sự liên hệ của chúng ta là suy nghĩ, suy nghĩ, suy nghĩ, tính toán, nhận xét, cân nhắc, điều chỉnh chính chúng ta; và một điều duy nhất giải thoát chúng ta khỏi nó là

tình yêu, mà không là một qui trình của suy nghĩ. bạn không thể suy nghĩ về tình yêu. Bạn có thể suy nghĩ về người bạn thương yêu, nhưng bạn không thể suy nghĩ về tình yêu.

*Banaras, Ấn độ
Nói chuyện trước công chúng lần thứ ba
Tuyển tập những Lời giảng, Tập V*

Chúng ta không biết tình yêu là gì . . .

Chúng ta không biết tình yêu là gì: chúng ta biết vui thú; chúng ta biết nhục dục, vui thú nhận được từ nhục dục đó và hạnh phúc thoáng chốc bị chôn vùi bởi suy nghĩ, bởi đau khổ. Chúng ta không biết ‘tình yêu’ có nghĩa gì. Tình yêu không là một kỷ niệm; tình yêu không là một từ ngữ; tình yêu không là sự tiếp tục của một sự việc đã cho bạn vui thú. Bạn có lẽ có liên hệ, bạn có lẽ nói, ‘Tôi thương yêu người vợ của tôi’; nhưng bạn không thương yêu. Nếu bạn thương yêu người vợ của bạn, không có ghen tuông, không có thống trị, không có quyền luyến.

Chúng ta không biết tình yêu là gì, bởi vì chúng ta không biết vẻ đẹp là gì – vẻ đẹp của một hoàng hôn, tiếng khóc của một đứa trẻ, chuyển động mau lẹ của một con chim bay vút qua bầu trời, mọi màu sắc tinh tế của một hoàng hôn. Bạn hoàn toàn không nhận biết, vô cảm với tất cả sự việc đó; thế là, bạn cũng vô cảm với sự sống.

*Bombay. Ấn độ
Nói chuyện trước công chúng lần thứ năm
Tuyển tập những Lời giảng, Tập XIV*

Liệu tình yêu vĩnh cửu?

Một trải nghiệm vui thú làm cho chúng ta đòi hỏi nó nhiều hơn, và sự thôi thúc để được bảo đảm nhiều hơn này trong những vui thú của chúng ta. Nếu chúng ta thương yêu người nào đó, chúng ta muốn hoàn toàn được bảo đảm rằng tình yêu đó phải được quay lại, và chúng ta tìm kiếm để thiết lập một liên hệ mà ít ra chúng ta cũng hy vọng sẽ vĩnh cửu. Nhưng liệu có bất kỳ cái gì vĩnh cửu? Có hay sao? Liệu tình yêu vĩnh cửu? Sự ham muốn liên tục của chúng ta là làm cho cảm giác được vĩnh cửu, đúng chứ? Và cái sự việc

mà không thể được làm cho vĩnh cửu, mà là tình yêu, không thêm quan tâm đến chúng ta.

London, nói chuyện trước công chúng lần thứ tư

Ngày 9 tháng 5 năm 1961

Tuyển tập những Lời giảng, Tập XII

Trạng thái của tình yêu không thuộc quá khứ và cũng không thuộc tương lai.

Tôi không hiểu liệu có khi nào bạn suy nghĩ về bản chất của tình yêu? Thương yêu là một việc và đã thương yêu là một việc khác. Tình yêu không có thời gian. Bạn không thể nói, ‘Tôi đã thương yêu’ – nó không có ý nghĩa. Lúc đó tình yêu là chết rồi, bạn không thương yêu: trạng thái của tình yêu không thuộc quá khứ và cũng không thuộc tương lai. Tương tự, hiểu biết là một việc, và chuyển động của đang biết là một việc khác. Hiểu biết là trói buộc, nhưng chuyển động của đang biết không trói buộc.

Chỉ thâm nhập vào điều này, đừng chấp nhận hay phủ nhận nó. Bạn thấy, hiểu biết có chất lượng của thời gian; nó bị trói buộc bởi thời gian, trái lại, chuyển động của đang biết là không-thời gian. Nếu tôi muốn biết bản chất của tình yêu, của thiên định, của chết, tôi không thể chấp nhận hay phủ nhận bất kỳ điều gì. Cái trí của tôi phải ở trong trạng thái, không phải của ngờ vực, nhưng của thâm nhập – mà có nghĩa nó không là ngục tù của quá khứ. Cái trí ở trong chuyển động của đang biết được tự do khỏi thời gian, bởi vì không có sự tích lũy.

Bombay, nói chuyện trước công chúng lần thứ ba

Ngày 30 tháng 12 năm 1959

Tuyển tập những Lời giảng, Tập XI

Không có sự phân chia giữa người đàn ông và người đàn bà khi bạn thương yêu người nào đó.

Tình yêu không thuộc cái trí, nhưng bởi vì chúng ta đã vun đắp cái trí, chúng ta sử dụng từ ngữ tình yêu đó để bảo vệ thành lũy của cái trí. Chắc chắn, tình yêu không liên quan gì đến cái trí, nó không là sản phẩm của cái trí; tình yêu hoàn toàn độc lập khỏi sự tính toán, khỏi suy nghĩ. Khi không

có tình yêu, vậy thì cái khung của hôn nhân như một thể chế trở thành một cần thiết. Khi có tình yêu, lúc đó tình dục không là một vấn đề – do bởi không có tình yêu mới biến tình dục thành một vấn đề. Bạn không biết sao? Khi bạn thương yêu người nào đó thực sự và sâu thẳm – không phải với tình yêu của cái trí, nhưng thực sự từ quả tim của bạn – bạn chia sẻ cùng anh ấy và chị ấy mọi thứ mà bạn có, không phải chỉ thân thể của bạn, nhưng mọi thứ. Khi bạn gặp phiền muộn, bạn yêu cầu cô ấy giúp đỡ và cô ấy giúp đỡ bạn. Không có sự phân chia giữa người đàn ông và người đàn bà khi bạn thương yêu người nào đó, nhưng có một vấn đề tình dục khi bạn không biết tình yêu đó. Bạn chỉ biết tình yêu của bộ não; suy nghĩ đã sản sinh ra nó, và một sản phẩm của suy nghĩ vẫn còn là suy nghĩ, nó không là tình yêu.

Poona, Ấn độ, nói chuyện trước công chúng lần thứ tư

Ngày 19 tháng 9 năm 1948

Tuyển tập những Lời giảng, Tập V

Tình yêu hiện diện khi chúng ta hiểu rõ toàn tiến hành của chính chúng ta.

Người hỏi: Ông đã nói về sự liên hệ được đặt nền tảng trên việc sử dụng một người khác cho sự thỏa mãn riêng của người ta, và ông thường gợi ý một trạng thái được gọi là tình yêu. Ông có ý gì qua từ ngữ tình yêu?

Krishnamurti: Chúng ta biết sự liên hệ là gì: một sử dụng và thỏa mãn lẫn nhau, mặc dù chúng ta che đậy nó bằng cách gọi nó là tình yêu. Trong sử dụng, có sự trù mên và bảo vệ cái gì được sử dụng. Chúng ta bảo vệ biên giới của chúng ta, những quyền sách của chúng ta, tài sản của chúng ta; tương tự, chúng ta cẩn thận bảo vệ người vợ của chúng ta, gia đình của chúng ta, xã hội của chúng ta, bởi vì nếu không có chúng chúng ta sẽ bị cô độc, mất hút. Nếu không có đứa trẻ, cha mẹ cảm thấy cô độc; điều gì bạn không là, đứa trẻ sẽ là, thế là đứa trẻ trở thành công cụ của sự tự mãn của bạn. Chúng ta biết sự liên hệ của nhu cầu và sử dụng. Chúng ta cần người đưa thư và anh ấy cần chúng ta, tuy nhiên chúng ta lại không nói chúng ta thương yêu người đưa thư. Nhưng chúng ta có nói rằng chúng ta thương yêu người vợ và con cái của chúng ta, mặc dù chúng ta sử dụng họ cho sự thỏa mãn cá nhân của chúng ta và sẵn lòng hy sinh họ cho sự tự mãn của được gọi là yêu nước. Chúng ta biết qui trình này rất rõ, và chắc chắn, nó

không thể là tình yêu. Tình yêu mà sử dụng, trục lợi, và sau đó cảm thấy ân hận, không thể là tình yêu bởi vì tình yêu không là một sự việc của cái trí.

Bây giờ, chúng ta hãy thử nghiệm và khám phá tình yêu là gì – khám phá, không phải bằng từ ngữ, nhưng bằng thực sự đang trải nghiệm trạng thái đó. Khi các bạn sử dụng tôi như một đạo sư và tôi sử dụng các bạn như những môn đồ, có sự trục lợi lẫn nhau. Tương tự, khi bạn sử dụng người vợ và con cái của bạn cho qui trình thành công của bạn, có sự trục lợi. Chắc chắn, đó không là tình yêu. Khi có sự sử dụng, phải có sự sở hữu; luôn luôn sở hữu nuôi dưỡng sợ hãi, và theo cùng sợ hãi là ghen tuông, ganh tị, ngờ vực. Khi có sự sử dụng, không thể có tình yêu, bởi vì tình yêu không là cái gì đó thuộc cái trí. Suy nghĩ về một người không là thương yêu người đó. Bạn suy nghĩ về một người chỉ khi nào người đó không hiện diện, khi anh ấy chết rồi, khi anh ấy đi khỏi, hay khi anh ấy không cho bạn điều gì bạn mong muốn. Vậy thì sự nghèo khó phía bên trong của bạn khởi động qui trình của cái trí vận hành. Khi người đó ở gần bên bạn, bạn không suy nghĩ về anh ấy; suy nghĩ về anh ấy khi anh ấy ở gần bên bạn là bị quấy rầy, thế là bạn quen thuộc với anh ấy – anh ấy ở đó. Thói quen là một phương tiện của quên lãng và được an bình để cho bạn sẽ không bị quấy rầy. Vì vậy, luôn luôn sự sử dụng dẫn đến vô cảm, và đó không là tình yêu.

Trạng thái đó là gì khi sự sử dụng – mà là qui trình của tư tưởng như một phương tiện để che đậy sự nghèo khó phía bên trong, một cách tích cực hay tiêu cực – không hiện diện? Trạng thái đó là gì khi không có ý thức của thỏa mãn? Tìm kiếm sự thỏa mãn là chính bản chất của cái trí. Tình dục là cảm giác được tạo ra, được hình dung bởi cái trí, và sau đó cái trí hành động hay không hành động. Cảm giác là một qui trình của suy nghĩ, đó không là tình yêu. Khi cái trí thống trị và qui trình của suy nghĩ là quan trọng, không có tình yêu. Qui trình của sự sử dụng này, suy nghĩ, tưởng tượng, bám chặt, khép kín, khước từ, tất cả đều là khói, và khi khói tan biến, ngọn lửa của tình yêu hiện diện. Thỉnh thoảng chúng ta có ngọn lửa đó – phong phú, no đủ, trọn vẹn; nhưng khói quay lại bởi vì chúng ta không thể sống lâu dài cùng ngọn lửa, mà không có ý thức của gần gũi, hoặc của một người hoặc của nhiều người, hoặc cá nhân hoặc không-cá nhân. Thỉnh thoảng hầu hết chúng ta đã biết được hương thơm của tình yêu và sự mong manh của nó; nhưng khói của sử dụng, thói quen, ghen tuông, sở hữu, hợp đồng và phá vỡ hợp đồng – tất cả điều này đã trở thành quan trọng cho chúng ta, và thế là ngọn lửa của tình yêu không hiện diện. Khi khói hiện diện, ngọn lửa không

hiện diện, nhưng khi chúng ta hiểu rõ sự thật của sử dụng, ngọn lửa hiện diện. Chúng ta sử dụng một người khác bởi vì phía bên trong chúng ta nghèo khó, không dư giả, tầm thường, nhỏ nhen, cô độc, và chúng ta hy vọng rằng bằng cách sử dụng một người khác, chúng ta có thể tẩu thoát. Tương tự, chúng ta sử dụng Thượng đế như một phương tiện của tẩu thoát. Tình yêu Thượng đế không là tình yêu Sự thật. Bạn không thể thương yêu sự thật; thương yêu sự thật chỉ là một phương tiện của sử dụng nó để kiếm được cái gì đó mà bạn biết, và thế là luôn luôn có sự sợ hãi thuộc cá nhân rằng bạn sẽ mất mát cái gì đó mà bạn biết.

Bạn sẽ biết tình yêu khi cái trí tuyệt đối yên lặng và được tự do khỏi sự tìm kiếm thỏa mãn và những tẩu thoát của nó. Đầu tiên, cái trí phải hoàn toàn kết thúc. Cái trí là kết quả của tư tưởng, và tư tưởng chỉ là một đoạn đường, một phương tiện dẫn đến một kết thúc. Khi sống chỉ là một đoạn đường dẫn đến cái gì đó, làm thế nào có tình yêu? Tình yêu hiện diện khi cái trí tự nhiên yên lặng – không phải được làm yên lặng – khi nó thấy điều giả dối như giả dối và sự thật như sự thật. Khi cái trí yên lặng, vậy là bất kỳ điều gì xảy ra là hành động của tình yêu, nó không là hành động của hiểu biết. Hiểu biết chỉ là trải nghiệm, và trải nghiệm không là tình yêu. Trải nghiệm không thể biết tình yêu. Tình yêu hiện diện khi chúng ta hiểu rõ toàn tiến hành của chính chúng ta, và hiểu rõ về chính chúng ta là sự khởi đầu của thông minh.

Madras, nói chuyện trước công chúng lần thứ ba

Ngày 5 tháng 2 năm 1950

Tuyển tập những Lời giảng, Tập VI

Bạn nở hoa chỉ trong sự liên hệ.

Vậy là, bạn nở hoa chỉ trong sự liên hệ; bạn nở hoa chỉ trong tình yêu, không phải trong sự đấu tranh. Nhưng những quả tim của chúng ta bị héo tàn; chúng ta đã nhét đầy những quả tim của chúng ta bằng những sự việc của cái trí, và thế là chúng ta nương nhờ những người khác để nhét đầy những cái trí của chúng ta bằng những sáng chế của họ. Bởi vì chúng ta không có tình yêu, chúng ta cố gắng tìm ra nó bởi người thầy, bởi người nào đó. Tình yêu là một sự việc không thể được tìm ra. Bạn không thể mua nó, bạn không thể hiến dâng mình cho nó. Tình yêu hiện diện chỉ khi nào cái tôi không còn; và chừng nào bạn còn đang tìm kiếm sự thỏa mãn, những tẩu

thoát, đang từ chối hiểu rõ sự hoang mang của bạn trong liên hệ, bạn chỉ đang nhấn mạnh cái tôi, và thế là khước từ tình yêu.

Banaras, nói chuyện trước công chúng lần thứ hai

Ngày 23 tháng 1 năm 1949

Tuyển tập những Lời giảng, Tập V

Khoảnh khắc tôi nhận biết được rằng tôi thương yêu, hoạt động của cái tôi đã hiện diện; thế là, nó không còn là tình yêu.

Lúc này, chắc chắn câu hỏi là: Liệu cái trí có thể trải nghiệm, có trạng thái đó, không phải khoảnh khắc, không phải tại những khoảnh khắc hiếm hoi, nhưng – tôi không muốn sử dụng từ ngữ mãi mãi hay luôn luôn, bởi vì nó sẽ hàm ý thời gian – có trạng thái đó, ở trong trạng thái đó mà không liên quan đến thời gian? Chắc chắn, đó là một khám phá quan trọng phải được thực hiện bởi mỗi người chúng ta bởi vì đó là cái cửa dẫn đến tình yêu; tất cả những cái cửa khác đều là những hoạt động của cái tôi. Nơi nào có hành động của cái tôi, không có tình yêu – tình yêu không thuộc thời gian. Bạn không thể luyện tập tình yêu. Nếu bạn luyện tập, vậy thì nó là hoạt động tự ý thức của ‘cái tôi’ mà hy vọng qua đang sống đạt được một kết quả.

Thế là, tình yêu không thuộc thời gian; bạn không thể bắt gặp nó qua bất kỳ nỗ lực có ý thức, qua bất kỳ kỷ luật, qua bất kỳ đồng hóa nào, mà tất cả đều là một qui trình của thời gian. Cái trí, mà chỉ biết qui trình của thời gian, không thể nhận ra tình yêu. Tình yêu là sự việc duy nhất mà mới mẻ, vĩnh viễn mới mẻ. Bởi vì hầu hết chúng ta đã vun đắp cái trí, mà là một qui trình của thời gian, mà là kết quả của thời gian, chúng ta không biết tình yêu là gì. Chúng ta nói về tình yêu; chúng ta nói chúng ta thương yêu con người, thương yêu con cái của chúng ta, những người vợ của chúng ta, người hàng xóm của chúng ta; chúng ta nói chúng ta thương yêu thiên nhiên; nhưng khoảnh khắc tôi ý thức rằng tôi thương yêu, hoạt động của cái tôi đã hiện diện; thế là, nó không còn là thương yêu.

Toàn qui trình này của cái trí sẽ được hiểu rõ chỉ qua sự liên hệ – sự liên hệ với thiên nhiên, với con người, với sự chiếu rọi riêng của chúng ta, với mọi thứ. Thật ra, sống không là gì cả ngoại trừ liên hệ. Mặc dù chúng ta có lẽ gắng sức tách rời chúng ta khỏi sự liên hệ, chúng ta không thể hiện diện nếu không có sự liên hệ; mặc dù sự liên hệ là đau khổ mà từ đó chúng ta cố gắng tẩu thoát qua sự cô lập bằng cách trở thành một người ẩn dật và vân

vân, chúng ta không thể thực hiện điều đó. Tất cả những phương pháp này là một thể hiện thuộc hoạt động của cái tôi. Khi thấy toàn bức tranh này, khi nhận biết được toàn qui trình của thời gian như ý thức, mà không có bất kỳ sự chọn lựa, mà không có bất kỳ sự dự tính có mục đích, đã khẳng định, mà không có sự ham muốn cho bất kỳ kết quả nào, bạn sẽ thấy rằng qui trình của thời gian này kết thúc một cách tự nguyện, không bị thúc giục, không phải như một kết quả của ham muốn. Chỉ khi nào qui trình đó kết thúc, tình yêu hiện diện, mà vĩnh viễn mới mẻ.

Madras, nói chuyện trước công chúng lần thứ 12

Ngày 10 tháng 2 năm 1952

Tuyển tập những Lời giảng, Tập VI

Khi bạn thương yêu, không có ‘bạn’ cũng không có ‘tôi’.

Chỉ khi nào cái trí yên lặng nó sẽ biết tình yêu, và trạng thái yên lặng đó không là một sự việc được vun đắp. Vun đắp vẫn còn là hành động của cái trí, kỷ luật vẫn còn là một sản phẩm của cái trí, và một cái trí bị kỷ luật, bị kiểm soát, bị khuất phục, một cái trí đang kháng cự, đang giải thích, không thể biết tình yêu. Bạn có lẽ đọc sách, bạn có lẽ lắng nghe điều gì đang được nói về tình yêu, nhưng đó không là tình yêu. Chỉ khi nào bạn xóa sạch những sự việc của cái trí, chỉ khi nào những quả tim của các bạn trống không khỏi những sự việc của cái trí, lúc đó mới có tình yêu. Vậy là, bạn sẽ biết tình yêu không-tách rời, không-khoảng cách, không-thời gian, không-sợ hãi có nghĩa gì – và tình yêu không dành riêng cho một ít người. Tình yêu không biết thứ bậc, chỉ có tình yêu. Có nhiều hay một, một tình trạng loại trừ, chỉ khi nào bạn không biết tình yêu. Thừa bạn, khi bạn thương yêu, cũng không có ‘bạn’ cũng không có ‘tôi’, trong trạng thái đó chỉ có ngọn lửa không-khỏi.

Bombay, nói chuyện trước công chúng lần thứ năm

Ngày 12 tháng 3 năm 1950

Tuyển tập những Lời giảng, Tập VI

Liệu cái trí có thể bắt gặp tình yêu mà không có kỷ luật, mà không có suy nghĩ, mà không có ép buộc, mà không có bất kỳ quyền sách, mà không có bất kỳ người thầy?

Trong thế giới bất ổn, xấu xa này không có tình yêu bởi vì vui thú và ham muốn đảm trách những vai trò quan trọng nhất. Tuy nhiên, nếu không có tình yêu sống hàng ngày của bạn không có ý nghĩa. Và bạn không thể có tình yêu nếu không có vẻ đẹp. Vẻ đẹp không là cái gì đó bạn trông thấy – không phải một cái cây đẹp, một bức tranh đẹp, một tòa nhà đẹp, hay một người phụ nữ đẹp. Có vẻ đẹp chỉ khi nào quả tim và cái trí của bạn biết tình yêu là gì. Nếu không có tình yêu và ý thức của vẻ đẹp đó, không có đạo đức; và bạn biết rất rõ rằng, dù làm bất kỳ điều gì bạn muốn – cải thiện xã hội, nuôi ăn những người nghèo khổ – bạn sẽ chỉ đang tạo tác nhiều ranh ma thêm, bởi vì nếu không có tình yêu chỉ có xấu xa và nghèo khó trong quả tim và cái trí riêng của bạn. Nhưng, khi có tình yêu và vẻ đẹp, bất kỳ điều gì bạn làm đều đúng đắn, bất kỳ điều gì bạn làm đều ở trong trật tự. Nếu bạn biết thương yêu như thế nào, vậy thì bạn có thể làm bất kỳ điều gì bạn thích bởi vì nó sẽ giải quyết được tất cả những vấn đề khác.

Vậy là chúng ta đến được mấu chốt: Liệu cái trí có thể bắt gặp tình yêu mà không-kỷ luật, không-suy nghĩ, không-ép buộc, không-quyền sách, không-người thầy hay không-người lãnh đạo – bắt gặp nó như người ta bắt gặp một hoàng hôn diệu kỳ?

Dường như đối với tôi có một mấu chốt tuyệt đối cần thiết, và đó là đam mê không-động cơ – đam mê mà không là kết quả của sự cam kết hay quyến luyến nào đó, đam mê mà không là nhục dục. Một con người không biết đam mê là gì sẽ không bao giờ biết tình yêu, bởi vì tình yêu có thể hiện diện chỉ khi nào có tự-từ bỏ hoàn toàn.

Một cái trí đang tìm kiếm không là một cái trí đam mê, và bắt gặp tình yêu mà không tìm kiếm nó là cách duy nhất để tìm được nó – bắt gặp nó mà không biết và không như một kết quả của bất kỳ nỗ lực hay trải nghiệm nào. Bạn sẽ phát giác, một tình yêu như thế không thuộc thời gian; một tình yêu như thế là cả cá nhân lẫn không-cá nhân, là cả một người lẫn nhiều người. Giống như một bông hoa có hương thơm, bạn có thể ngửi nó hay đi qua. Bông hoa đó dành cho mọi người và cho một người mà chịu khó hít nó thật sâu thẳm và nhìn ngắm nó đầy thanh thản. Dù người ta rất gần trong ngôi vườn, hay rất xa, tất cả đều giống hệt cho bông hoa bởi vì nó đầy hương thơm đó, và vì vậy nó đang chia sẻ cùng mọi người.

Tình yêu là cái gì đó mới mẻ, trong sáng, sinh động. Nó không có hôm qua hay ngày mai. Nó vượt khỏi sự khổ não của suy nghĩ. Chính là cái trí hồn nhiên mới biết tình yêu là gì, và cái trí hồn nhiên có thể sống trong thế giới không-hồn nhiên. Tìm được cái sự việc lạ thường này mà con người đã tìm kiếm vô tận qua hy sinh, qua tôn thờ, qua liên hệ, qua tình dục, qua mọi hình thức của vui thú và đau khổ, chỉ có thể xảy ra khi suy nghĩ hiểu rõ được chính nó và tự nhiên kết thúc. Vậy thì tình yêu không có đối nghịch, vậy thì tình yêu không có xung đột.

Bạn có lẽ hỏi: ‘Nếu tôi tìm được một tình yêu như thế, điều gì xảy ra cho người vợ của tôi, con cái của tôi, gia đình của tôi? Họ phải có sự an toàn.’ Khi bạn đưa ra một câu hỏi như thế bạn chưa bao giờ vượt khỏi thành lũy của suy nghĩ, thành lũy của ý thức. Khi một lần bạn đã thoát khỏi thành lũy đó bạn sẽ không bao giờ đưa ra một câu hỏi như thế bởi vì lúc đó bạn sẽ biết tình yêu là gì, mà trong đó không có suy nghĩ và thế là không-thời gian. Bạn có lẽ đọc thuộc lòng và nhai lại điều này, nhưng thực sự vượt khỏi suy nghĩ và thời gian – mà có nghĩa vượt khỏi đau khổ – là nhận biết rằng có một kích thích khác hẳn được gọi là tình yêu.

Nhưng bạn không biết làm thế nào đến được cái nguồn lạ thường này – vì vậy bạn làm gì? Nếu bạn không biết làm gì, bạn không làm gì cả, đúng chứ? Tuyệt đối không làm gì cả. Vậy là, phía bên trong bạn tuyệt đối yên lặng. Bạn hiểu rõ điều đó có nghĩa gì? Nó có nghĩa rằng bạn không đang tìm kiếm, không đang mong muốn, không đang theo đuổi; không có trung tâm gì cả. Vậy là, có tình yêu.

Tự do khỏi Cái đã được biết

Liệu có một tiếp cận đến sự kiện mà không có một động cơ?

Chúng ta hãy tìm hiểu câu hỏi sự liên hệ thông minh là gì – không phải sự liên hệ của tư tưởng cùng hình ảnh của nó. Những bộ não của chúng ta là máy móc – máy móc trong ý nghĩa rằng chúng lặp lại, không bao giờ tự do, đấu tranh bên trong cùng lãnh vực, nghĩ rằng chúng được tự do bằng cách chuyển động từ một góc này sang một góc khác trong cùng cánh đồng, mà là sự chọn lựa, và nghĩ rằng sự chọn lựa đó là tự do, mà chỉ là cùng sự việc. Bộ não của người ta, mà đã tiến hóa qua vô vàn thời gian, qua truyền thống, qua giáo dục, qua tuân phục, qua điều chỉnh, đã trở thành máy móc. Có lẽ

có những phần trong bộ não của người ta được tự do, nhưng người ta không biết, vì vậy không khẳng định điều đó. Đừng nói: ‘Đúng có những phần của tôi được tự do’; điều đó vô nghĩa. Sự kiện tồn tại rằng bộ não đã trở thành máy móc, truyền thống, lặp lại, và rằng nó có sự ranh mãnh riêng của nó, khả năng riêng của nó đến sự điều chỉnh, đến sự phân biệt; nhưng nó luôn luôn ở trong một lãnh vực bị giới hạn và bị phân chia. Suy nghĩ có tổ ấm của nó trong những tế bào vật chất của bộ não.

Bộ não đã trở thành máy móc, như được ví dụ khi tôi nói, ‘Tôi là một người Thiên chúa giáo,’ hoặc, ‘Tôi không là một người Thiên chúa giáo; tôi là một người Ấn độ giáo; tôi tin tưởng; tôi có sự trung thành; tôi không có sự trung thành’ – tất cả điều đó đều là một qui trình lặp lại, máy móc, phản ứng với một phản ứng khác, và vân vân. Bộ não con người, bị quy định, có sự thông minh máy móc, giả tạo riêng của nó giống như một máy vi tính. Chúng ta sẽ dùng diễn tả đó – sự thông minh máy móc. (Hàng tỷ tỷ đô la đang được tiêu xài để tìm ra liệu một máy vi tính có thể vận hành chính xác giống như bộ não.) Suy nghĩ, được sinh ra từ ký ức, hiểu biết, được lưu trữ trong bộ não, là máy móc; nó có lẽ có khả năng sáng chế, nhưng nó vẫn còn thuộc máy móc – sự sáng chế hoàn toàn khác hẳn sự sáng tạo. Suy nghĩ đang cố gắng khám phá một phương cách khác hẳn của sống, hay một trật tự xã hội khác hẳn. Nhưng bất kỳ sự khám phá nào của một trật tự xã hội bởi suy nghĩ vẫn còn ở bên trong lãnh vực của sự hỗn loạn. Chúng ta đang hỏi: Liệu có một thông minh không-nguyên nhân và có thể hành động trong những liên hệ của chúng ta? Không phải tình trạng máy móc của sự liên hệ hiện nay đang tồn tại.

Sự liên hệ của chúng ta là máy móc. Người ta có những thôi thúc sinh lý nào đó và người ta thực hiện chúng. Người ta đòi hỏi những thoải mái nào đó, sự bầu bạn nào đó bởi vì người ta bị cô độc hay bị phiền muộn và, bằng cách bám vào một người khác, có lẽ sự phiền muộn đó sẽ tan biến. Nhưng trong những liên hệ của người ta với một người khác, thân mật hay xa xôi, luôn luôn có một nguyên nhân, một động cơ, một nền tảng từ đó người ta thiết lập một liên hệ – đó là máy móc. Nó đã và đang xảy ra hàng thiên niên kỷ; ở đó dường như luôn luôn có một xung đột giữa người đàn ông và người đàn bà, một trận chiến liên tục, mỗi người đang theo đuổi phương hướng riêng của anh ấy hay của chị ấy, không bao giờ gặp gỡ, giống như hai đường rầy xe lửa. Sự liên hệ này luôn luôn bị giới hạn bởi vì nó xuất phát từ hoạt động của tư tưởng mà chính nó bị giới hạn.

Bất kỳ nơi nào có sự giới hạn phải có sự xung đột. Trong bất kỳ hình thức nào của kết hợp – một người phụ thuộc vào một nhóm này và một người khác phụ thuộc vào một nhóm kia – có sự cô lập, sự tách rời; nơi nào có sự tách rời phải có xung đột. Đây là một luật lệ, không phải được sáng chế bởi người nói, chắc chắn nó là như thế. Suy nghĩ luôn luôn ở trong sự giới hạn vì vậy đang tự-tách rời chính nó. Vì vậy, trong sự liên hệ, nơi nào có sự hoạt động của suy nghĩ phải có sự xung đột. Hãy thấy sự thật của nó. Hãy thấy thực tế của sự kiện này, không phải như một ý tưởng, nhưng như cái gì đó đang xảy ra trong sống hoạt động hàng ngày của người ta – những ly dị, những cãi cọ, căm hận lẫn nhau, ghen tuông; bạn biết sự đau khổ của tất cả điều đó. Người vợ muốn gây tổn thương bạn, ghen tuông bạn, và bạn ghen tuông cô ấy – mà tất cả đều là những phản ứng máy móc, hoạt động máy móc của suy nghĩ trong sự liên hệ, mang lại xung đột. Đó là một sự kiện.

Bây giờ, bạn giải quyết sự kiện đó như thế nào? Đây là một sự kiện: người vợ của bạn và bạn cãi nhau. Cô ấy ghét bạn, và cũng vậy có phản ứng máy móc của bạn, bạn ghét cô ấy. Bạn khám phá rằng nó là sự hồi tưởng những sự việc đã xảy ra được lưu trữ trong bộ não, đang tiếp tục ngày sang ngày. Toàn suy nghĩ của bạn là một qui trình của tách rời – và cô ấy cũng ở trong sự tách rời. Không một ai trong hai bạn đã từng khám phá sự thật của tách rời. Bây giờ, bạn quan sát sự kiện đó như thế nào? Bạn sẽ làm gì cho sự kiện đó? Phản ứng của bạn là gì? Bạn đối diện sự kiện này bằng một động cơ, một nguyên nhân? Hãy cẩn thận, đừng nói, ‘Người vợ của tôi ghét tôi,’ và che đậy nó – mặc dù bạn cũng ghét cô ấy, không thích cô ấy, không muốn sống với cô ấy, bởi vì cả hai đều bị tách rời. Bạn có tham vọng về một việc, cô ấy có tham vọng về một việc khác. Vì vậy, sự liên hệ của bạn bị vận hành trong tách rời. Bạn tiếp cận sự kiện bằng lý luận, bằng một nền tảng, mà tất cả đều là những động cơ? Hay bạn tiếp cận nó mà không có một động cơ, mà không có một nguyên nhân? Khi bạn tiếp cận nó không có một nguyên nhân, vậy thì điều gì xảy ra? Hãy nhìn ngắm nó. Làm ơn đừng vội vàng nhảy đến một kết luận; hãy nhìn ngắm nó trong chính bạn. Trước kia bạn đã tiếp cận vấn đề này một cách máy móc bằng một động cơ, bằng lý luận nào đó, một nền tảng từ đó bạn hành động. Lúc này bạn thấy sự đốt nát của một hành động như thế bởi vì nó là kết quả của suy nghĩ.

Vậy là, liệu có một tiếp cận với sự kiện mà không có một động cơ? Đó là, bạn không có một động cơ, tuy nhiên cô ấy có lẽ có một động cơ. Vậy thì,

nếu bạn không có động cơ, bạn đang nhìn ngắm sự kiện đó như thế nào? Sự kiện không khác biệt bạn: bạn là sự kiện. Bạn là tham vọng, bạn là căm hận, bạn phụ thuộc vào người nào đó – bạn là điều đó. Có một nhìn ngắm về sự kiện đó, mà là chính bạn, mà không có bất kỳ lý luận, động cơ. Liệu điều đó có thể được? Nếu bạn không thực hiện điều đó, bạn liên tục sống trong xung đột. Và bạn có lẽ nói đó là phương cách của sống. Nếu bạn chấp nhận nó như phương cách của sống, đó là công việc của bạn, vui thú của bạn. Bộ não, truyền thống, thói quen của bạn, bảo cho bạn rằng đó là điều không tránh khỏi. Nhưng khi bạn thấy sự vô lý của chấp nhận như thế, vậy là bạn chắc chắn thấy rằng tất cả những vất vả này là bạn, chính bạn; bạn là kẻ thù, không phải cô ấy. Bạn đã gặp gỡ kẻ thù và đã phát hiện nó là chính bạn.

Vậy là, liệu bạn có thể nhìn ngắm toàn chuyển động của ‘cái tôi’, cái ngã, và sự chấp nhận của truyền thống rằng bạn là tách rời? Mà trở thành dốt nát khi bạn tìm hiểu toàn lãnh vực thuộc ý thức của con người. Bạn đã đến được mấu chốt trong hiểu rõ thông minh là gì. Chúng ta đã nói rằng thông minh không có một nguyên nhân, giống như tình yêu không có một nguyên nhân. Nếu tình yêu có một nguyên nhân, chắc chắn nó không là tình yêu. Nếu bạn thông minh để cho chính phủ trục lợi bạn, hay thông minh bởi vì bạn đang theo sau tôi, đó không là thông minh, đó là khả năng. Thông minh không có nguyên nhân. Vì vậy, hãy thấy liệu bạn đang nhìn ngắm về chính bạn bằng một nguyên nhân. Bạn đang nhìn ngắm sự kiện này: rằng bạn đang suy nghĩ, đang vận hành, đang cảm thấy trong sự tách rời, và chắc chắn sự tách rời đó phải nuôi dưỡng sự xung đột mãi mãi? Sự tách rời đó là chính bạn; bạn là kẻ thù. Khi bạn nhìn ngắm về chính bạn mà không có một động cơ, liệu có ‘cái tôi’? – cái tôi như nguyên nhân và hậu quả, cái tôi như kết quả của thời gian, mà là sự chuyển động từ nguyên nhân sang hậu quả? Khi bạn nhìn ngắm về chính bạn, nhìn ngắm sự kiện này – mà không có một nguyên nhân – có sự kết thúc của cái gì đó và sự khởi đầu của cái gì đó hoàn toàn mới mẻ.

*Saanen, Thụy sĩ
Ngày 15 tháng 7 năm 1982
Ngọn lửa của Chú ý*

IX. CÓ LIÊN HỆ CÓ NGHĨA SỰ KẾT THÚC CỦA ‘CÁI TÔI’

Tôi thường suy nghĩ tại sao chúng ta đến những gặp gỡ để lắng nghe nhau, tại sao chúng ta muốn cùng nhau nói về những vấn đề, và thật ra, tại sao chúng ta lại có những vấn đề. Những con người khắp thế giới dường như có quá nhiều, vô số những vấn đề. Và chúng ta đến những gặp gỡ, giống như thế này, hy vọng lượm lặt được loại ý tưởng nào đó, một công thức, một phương cách của sống, mà có lẽ có sự hữu ích nào đó hay giúp đỡ chúng ta vượt qua nhiều khó khăn của chúng ta, vấn đề phức tạp của sống. Và vẫn vậy, mặc dù con người đã sống được hàng triệu năm, anh ấy vẫn còn đang đấu tranh, luôn luôn tìm kiếm cái gì đó như hạnh phúc hay sự thật hay một cái trí mà không bị quấy rầy, mà có thể sống trong thế giới này một cách chân thật, hạnh phúc, thông minh. Và vẫn vậy, lạ lùng thay, dường như chúng ta không bắt gặp những sự thật nào mà sẽ hoàn toàn, vĩnh viễn gây thỏa mãn. Và bây giờ chúng ta có mặt ở đây lần thứ tư, và tôi không hiểu tại sao chúng ta lại gặp gỡ hay nói chuyện cùng nhau? Đã có quá nhiều tuyên truyền, quá nhiều người đã nói chúng ta nên sống như thế nào, chúng ta nên làm gì, chúng ta nên suy nghĩ ra sao; họ đã sáng chế nhiều lý thuyết – Chính thế nên làm gì, xã hội phải như thế nào; và những người huyền bí học khắp thế giới khẳng định một giáo điều hay một niềm tin cố định quanh đó họ xây dựng những chuyện hoang đường và những lý thuyết quái dị. Và qua sự tuyên truyền, sự tuôn trào vô tận những từ ngữ, chúng ta bị định

hình, những cái trí của chúng ta bị quy định và dần dần chúng ta mất đi tất cả cảm thấy trung thực.

Đối với chúng ta, trí năng là quan trọng nhất, suy nghĩ là cốt lõi – suy nghĩ mà có thể vận hành một cách có lý luận, khôn ngoan, thông minh. Nhưng tôi không hiểu liệu suy nghĩ có bất kỳ vị trí nào trong sự liên hệ? Bởi vì đó là điều gì chiều nay chúng ta sẽ cùng nhau nói chuyện. Chúng ta đã nói chúng ta phải đặt ra những nghi vấn cơ bản, những nghi vấn cốt lõi. Ba nói chuyện vừa qua mà chúng ta đã tổ chức ở đây, chúng ta đã đối diện với nghi vấn quan trọng mà con người đã và đang tìm kiếm một đáp án: điều gì là sự liên hệ của con người, mà bị trói buộc trong khó nhọc này, trong đau khổ liên tục này (cùng thỉnh thoảng những hạnh phúc thoáng chốc), điều gì là sự liên hệ của anh ấy với sự thật tuyệt đối này – nếu một liên hệ có tồn tại? Chúng ta đã tìm hiểu điều đó.

Có lẽ chiều này chúng ta sẽ tìm hiểu, không phải trí năng, nhưng thực sự – bằng những quả tim của chúng ta, những cái trí của chúng ta, toàn thân tâm của chúng ta – chúng ta có lẽ thành công trong trao sự chú ý trọn vẹn vào nghi vấn sự liên hệ của con người với con người này, và không những sự liên hệ của anh ấy với một người khác, nhưng còn cả sự liên hệ của anh ấy với thiên nhiên, với vũ trụ, với mọi sinh vật. Nhưng, như chúng ta đã thấy, xã hội đang khiến cho chúng ta và chúng ta đang khiến cho chính chúng ta mỗi lúc một máy móc, giả tạo, lãnh đạm, dửng dưng – giết chóc đang diễn ra ở vùng Viễn Đông, và chúng ta tương đối không bị quấy rầy. Chúng ta đã trở thành rất thịnh vượng, nhưng chính sự thịnh vượng đó đang hủy diệt chúng ta bởi vì chúng ta đang trở thành vô cảm và lười biếng, bởi vì chúng ta đang trở thành máy móc, giả tạo, và chúng ta đang mất đi sự liên hệ mật thiết với tất cả con người, với tất cả những sinh vật. Và đối với tôi dường như rất quan trọng khi đặt ra nghi vấn này: Sự liên hệ là gì, liệu có sự liên hệ hay không, và trong sự liên hệ đó tình yêu và tư tưởng và vui thú có vị trí gì?

Như chúng ta đã nói, chúng ta sắp sửa tìm hiểu nghi vấn này, nhưng không phải trí năng, bởi vì điều đó có nghĩa tách rời. Chúng ta đã đập vỡ sống thành mảnh trí năng và những mảnh cảm xúc, chúng ta đã phân lô sự tồn tại tổng thể của chúng ta, người chuyên môn trong lãnh vực khoa học, họa sĩ, tác giả, giáo sĩ, và những người bình thường như bạn và tôi! Chúng ta đã bị vỡ vụn thành những quốc tịch, thành những giai cấp, những phân chia mà

mỗi lúc một to tát hơn và sâu thẳm hơn. Chúng ta hãy tìm hiểu nghi vấn của sự liên hệ này, mà thực sự quan trọng lạ thường, bởi vì sống là có liên hệ; và trong tìm hiểu nghi vấn của sự liên hệ này, chúng ta sẽ hỏi sống có nghĩa gì.

Sống của chúng ta là gì, mà cần sự liên hệ sâu thẳm với một người khác, dù rằng như người vợ, người chồng, con cái, gia đình, cộng đồng, hay bất kỳ đơn vị nào? Trong tìm hiểu nó, chúng ta không thể giải quyết nghi vấn này trong những mảnh, bởi vì nếu chúng ta dùng một mảnh, một phần thuộc tổng thể của sự tồn tại và cố gắng giải quyết một phần đó, vậy thì không có cách nào vượt khỏi nó. Nhưng có lẽ chúng ta sẽ có thể hiểu rõ và sống một cách khác hẳn nếu chúng ta có thể tìm hiểu nghi vấn của sự liên hệ này một cách tổng thể, không phải trong những mảnh – không phải như cá thể và như cộng đồng, và cá thể đang đối nghịch cộng đồng, cá thể và xã hội, cá thể và tôn giáo, và vân vân – bởi vì đây là tất cả những mảnh; tất cả chúng đều bị vỡ vụn. Chúng ta luôn luôn đang cố gắng giải quyết những vấn đề của chúng ta bằng cách hiểu rõ một mảnh nhỏ xíu trong toàn công việc của sự tồn tại này.

Vì vậy, liệu chúng ta, ít nhất trong chiều nay, và tôi hy vọng cũng cho phần còn lại thuộc sống của chúng ta, nhìn ngắm sống không trong những mảnh – như một người Thiên chúa giáo, một người Tin lành, một người đặc biệt trong Zen, hay theo sau một vị đạo sư, người thầy – mà tất cả đều quá trẻ con. Chúng ta đã có một nghi vấn cốt lõi, đó là, hiểu rõ sự tồn tại, hiểu rõ sống như thế nào. Và, như chúng ta đã nói, sống là liên hệ; không có sống nếu chúng ta không có liên hệ. Và hầu hết chúng ta, không có liên hệ trong ý nghĩa sâu thẳm của từ ngữ đó, chúng ta cố gắng đồng hóa chính chúng ta với cái gì đó – với quốc gia, với một hệ thống hay triết lý đặc biệt, hoặc một niềm tin hay giáo điều đặc biệt. Đó là điều gì đang xảy ra khắp thế giới: sự đồng hóa của mỗi cá thể với cái gì đó – với gia đình, hay với chính người ta. Và tôi không biết ‘đồng hóa với chính mình’ có nghĩa gì.

Chắc chắn sự tồn tại phân chia, tách rời này dẫn đến vô số hình thức của bạo lực. Vì vậy, nếu chúng ta có thể trao sự chú ý của chúng ta vào nghi vấn của sự liên hệ này, lúc đó chúng ta có thể giải quyết những bất bình đẳng, những bất công, sự vô luân lý của xã hội, và cái sự việc kinh hãi đó được gọi là sự kính trọng, mà con người đã vun đắp; được kính trọng là có-luân lý tùy theo nhận định mà thực sự lại là vô-luân lý tại cơ bản.

Vậy là, liệu có bất kỳ sự liên hệ nào? Sự liên hệ hàm ý tiếp xúc, hiệp thông một cách thăm thẳm, tại cốt lõi, cùng thiên nhiên, cùng một người khác – có liên hệ, không phải trong máu huyết, không phải như bộ phận của gia đình, không phải như người chồng hay người vợ, bởi vì đây không là sự liên hệ gì cả. Để tìm ra bản chất của nghi vấn này, chúng ta phải quan sát một chủ đề khác, đó là toàn bộ máy của dựng lên những hình ảnh, sắp xếp chúng cùng nhau, tạo ra một ý tưởng, một biểu tượng, trong đó con người sống. Hầu hết chúng ta đều có những hình ảnh về chính chúng ta – chúng ta nghĩ chúng ta là gì, chúng ta nên là gì, hình ảnh về chính người ta, và hình ảnh về một người khác; chúng ta có những hình ảnh này trong sự liên hệ. Bạn có hình ảnh về người nói, và bởi vì người nói không biết bạn ông ta không có hình ảnh. Nhưng nếu bạn biết người nào đó rất thân thiết bạn đã dựng lên một hình ảnh rồi, chính sự thân thiết đó hàm ý hình ảnh mà bạn có về con người đó – người vợ có một hình ảnh về người chồng và người chồng có một hình ảnh về cô ấy. Vậy là có hình ảnh của xã hội và những hình ảnh mà người ta có về Thượng đế, về sự thật, về mọi thứ.

Hình ảnh này hiện diện như thế nào? Và nếu nó ở đó, như thực tế nó ở đó với mọi người, vậy thì làm thế nào có thể có bất kỳ sự liên hệ nào? Sự liên hệ hàm ý hiệp thông lẫn nhau một cách mật thiết, sâu thẳm. Từ sự liên hệ sâu thẳm đó có thể có đồng-hợp tác, đang vận hành cùng nhau, đang làm những sự việc cùng nhau. Nhưng nếu có một hình ảnh – tôi có một hình ảnh về bạn và bạn có một hình ảnh về tôi – điều gì sự liên hệ có thể tồn tại, ngoại trừ sự liên hệ của một ý tưởng, hay một biểu tượng, hay một kỷ niệm nào đó, mà trở thành hình ảnh. Liệu những hình ảnh này có những liên hệ, và liệu việc đó có lẽ là sự liên hệ? Liệu có thể có tình yêu trong ý nghĩa thực sự của từ ngữ đó – không phải tùy theo những giáo sĩ, không phải tùy theo những người huyền bí học, hay tùy theo người cộng sản, hay người này người kia, nhưng thực sự chất lượng của cảm thấy tình yêu đó – khi sự liên hệ chỉ thuộc ý tưởng, tưởng tượng, không thực sự? Chỉ có một liên hệ giữa những con người khi chúng ta chấp nhận cái gì là, không phải cái gì nên là. Chúng ta luôn luôn đang sống trong thế giới của những công thức, những ý tưởng, mà là những hình ảnh của suy nghĩ. Vì vậy, liệu suy nghĩ có thể, liệu trí năng có thể mang lại sự liên hệ đúng đắn? Liệu cái trí, bộ não, cùng tất cả những công cụ tự-phòng vệ của nó được thiết lập qua hàng triệu năm có thể – liệu bộ não đó, mà là toàn phản ứng của ký ức và suy nghĩ, có

thể mang lại sự liên hệ đúng đắn giữa những con người? Hình ảnh, suy nghĩ có vị trí nào trong sự liên hệ? Nó có bất kỳ vị trí nào không?

Tôi không biết liệu bạn có tự-đặt ra những câu hỏi này khi bạn nhìn ngắm những cây hạt dẻ đầy những bông hoa giống như những cây đèn cây lung linh tương phản bầu trời xanh. Sự liên hệ nào tồn tại giữa bạn và cái cây đó, sự liên hệ nào bạn thực sự có – không phải cảm xúc, cũng không phải cảm tính, sự liên hệ của bạn với những sự vật đó là gì? Và, nếu bạn đã mất đi sự liên hệ cùng những sự vật này trong thiên nhiên, làm thế nào bạn có thể có sự liên hệ cùng con người? Bạn càng sống trong những thị trấn nhiều bao nhiêu, bạn càng có ít liên hệ cùng thiên nhiên bấy nhiêu. Bạn đi dạo vào một ngày chủ nhật và nhìn ngắm cây cối và nói, ‘Đẹp quá chừng,’ và quay lại sống lẽ thói của bạn, đang sống trong một dãy những ngăn kéo, mà được gọi là những căn nhà, những căn hộ. Bạn đang mất đi sự liên hệ cùng thiên nhiên. Bạn có thể nhận ra điều này bằng sự kiện rằng bạn đi đến những viện bảo tàng và bạn trải qua nguyên một buổi sáng nhìn ngắm những bức tranh, những trừu tượng của cái gì là, và điều này thể hiện rằng bạn hoàn toàn mất đi sự hiệp thông của bạn, sự liên hệ của bạn cùng thiên nhiên: những bức tranh, những hòa nhạc, những bức tượng, tất cả đã trở thành quan trọng lạ thường và bạn không bao giờ nhìn ngắm cái cây, con chim, ánh sáng tinh tế của một đám mây.

Bây giờ, sự liên hệ là gì? Liệu chúng ta có bất kỳ liên hệ nào cùng một người khác? Có phải chúng ta quá khép kín, quá tự-phòng vệ đến độ sự liên hệ của chúng ta đã trở thành hoàn toàn hời hợt, giác quan, vui thú? Bởi vì, rốt cuộc, nếu chúng ta tìm hiểu về chúng ta rất sâu thẳm và rất lạnh lẽ – không lệ thuộc vào Freud hay Jung hay chuyên gia nào đó, nhưng thực sự nhìn ngắm chúng ta như chúng ta là – vậy thì có lẽ chúng ta có thể tìm ra hàng ngày chúng ta đã tự tách rời chính mình ra sao, chúng ta dựng lên quanh chúng ta một bức tường của sự kháng cự, của sợ hãi. Tự-nhìn ngắm về chính chúng ta còn quan trọng và cơ bản nhiều hơn nhìn ngắm về chính chúng ta tùy theo những người chuyên môn.

Nếu bạn nhìn ngắm về chính bạn tùy theo Jung hay Freud hay Phật, hay người nào khác, bạn đang nhìn ngắm qua đôi mắt của một người khác. Và bạn luôn luôn đang thực hiện điều đó; chúng ta không có đôi mắt của riêng chúng ta để tự-nhìn ngắm và thế là chúng ta mất đi vẻ đẹp của nhìn ngắm.

Thế là, khi bạn nhìn ngắm về chính bạn một cách trực tiếp, liệu bạn không phát hiện rằng những hoạt động hàng ngày của bạn – suy nghĩ của bạn, những tham vọng của bạn, những đòi hỏi của bạn, những hung hăng của bạn, sự khao khát liên tục để thương yêu và được thương yêu, sự dầy vò liên tục của sợ hãi, sự khốn khổ của cô độc – tất cả những điều này không tạo ra trạng thái tách rời lạ lùng và sự cô lập cơ bản hay sao? Và khi có sự cô lập sâu thẳm đó, làm thế nào bạn có thể có liên hệ cùng một người khác, cùng người còn lại đó mà cũng đang tự-tách rời chính anh ấy, qua tham vọng, tham lam, thù lợi, đòi hỏi sự thống trị, sở hữu, quyền hành của anh ấy, và mọi chuyện còn lại của nó? Vậy là, có hai thực thể được gọi là con người, đang sống trong sự cô lập riêng của họ và đang nuôi nấng con cái và vân vân, nhưng tất cả điều này là sự cô lập. Và đồng-hợp tác giữa hai thực thể cô lập này trở thành máy móc; họ phải có đồng-hợp tác nào đó để sống, để có một gia đình, để đi đến văn phòng hay nhà máy và làm việc ở đó, nhưng họ luôn luôn vẫn còn là những thực thể cô lập, cùng những niềm tin và những giáo điều của họ, những quốc tịch của họ . . . bạn biết tất cả những bức tranh mà con người đã dựng lên quanh anh ấy để tách rời chính anh ấy khỏi những người khác. Vậy là, từ cơ bản sự tách rời đó là nhân tố của không có liên hệ. Và trong sự liên hệ tạm gọi là tách rời đó, vui thú trở thành quan trọng nhất.

Trong thế giới bạn có thể thấy vui thú đang trở nên mỗi lúc một đòi hỏi, khăng khăng như thế nào; bởi vì tất cả vui thú, nếu bạn quan sát cẩn thận, là một qui trình của tách rời; và người ta phải tìm hiểu câu hỏi của vui thú này trong bối cảnh của liên hệ. Vui thú là sản phẩm của suy nghĩ, đúng chứ? Vui thú ở trong sự việc mà bạn đã trải nghiệm ngày hôm qua, vẻ đẹp hay sự nhận biết thuộc giác quan, hay sự hứng khởi thuộc tình dục; bạn suy nghĩ về nó, bạn dựng lên một hình ảnh của vui thú đó mà bạn đã trải nghiệm ngày hôm qua. Và thế là, suy nghĩ duy trì, cung cấp chất dinh dưỡng cho cái sự việc được gọi là vui thú của ngày hôm qua. Và thế là, suy nghĩ đòi hỏi sự tiếp tục của vui thú đó ngày hôm nay. Bạn càng suy nghĩ nhiều về trải nghiệm mà bạn đã có, mà tặng bạn một thỏa mãn tại khoảnh khắc, suy nghĩ càng cho nó một tiếp tục như vui thú và ham muốn nhiều bấy nhiêu. Và điều này có liên quan gì với nghi vấn cơ bản về sự tồn tại của con người, mà hàm ý chúng ta có liên hệ như thế nào? Nếu sự liên hệ của chúng ta là kết quả của vui thú tình dục, hay vui thú của gia đình, của sở hữu, thống trị, kiểm soát, sự sợ hãi của không được bảo vệ, của không có an toàn phía bên

trong và vì vậy luôn luôn đang tìm kiếm vui thú – vậy thì vui thú có vị trí gì trong sự liên hệ? Chắc chắn, sự đòi hỏi cho vui thú hủy diệt tất cả những liên hệ, dù nó là tình dục hay bất kỳ loại nào khác. Và nếu chúng ta quan sát rõ ràng, tất cả những giá trị tạm gọi là luân lý của chúng ta đều được đặt nền tảng trên vui thú, mặc dù chúng ta gây ấn tượng nó bằng luân lý đúng đắn của xã hội đáng kính của chúng ta.

Vậy là, khi chúng ta tự-hỏi chính mình, khi chúng ta nhìn ngắm về chính chúng ta, sâu thẳm, chúng ta thấy hoạt động của tự-cô lập này, ‘cái tôi’, cái ngã, cái vị kỷ, đang dựng lên sự kháng cự quanh chính nó và chính sự kháng cự đó là ‘cái tôi’. Đó là sự cô lập, mà là điều gì tạo ra những mảnh, cái nhìn tách rời của người suy nghĩ khỏi vật được suy nghĩ. Vậy là, vui thú có vị trí gì – mà là kết quả của một ký ức được trao cho phương tiện sinh sống và chất dinh dưỡng bởi suy nghĩ, suy nghĩ mà luôn luôn cũ kỹ, mà không bao giờ được tự do – tư tưởng đó, mà đã tập trung sự tồn tại của nó trong vui thú, phải làm gì với sự liên hệ? Làm ơn hãy tự-đặt ra cho chính bạn nghi vấn này, đừng chỉ lắng nghe người nói – ngày mai ông ta sẽ rời khỏi đây và bạn phải tiếp tục sống riêng của bạn. Vì vậy, người nói chẳng quan trọng gì cả; điều gì quan trọng là đặt ra những nghi vấn này cho chính bạn. Và muốn đặt ra những nghi vấn như thế bạn phải nghiêm túc lạ thường, bạn phải tuyệt đối hiến dâng cho sự tìm kiếm, bởi vì chỉ khi nào bạn nghiêm túc thì bạn mới sống, chỉ khi nào bạn khẩn thiết một cách sâu thẳm, cơ bản, thì sự sống mới mở toang, có ý nghĩa, có vẻ đẹp. Bạn phải đặt ra nghi vấn này: Liệu nó là một sự kiện rằng bạn sống trong một hình ảnh, trong một công thức, trong một mảnh cô lập? Liệu không phải từ sự cô lập đó mà sợ hãi – cùng đau khổ và vui thú của nó, kết quả của tư tưởng – đã trở nên nhận biết được sự cô lập này? Tiếp theo, hình ảnh đó cố gắng đồng hóa chính nó cùng cái gì đó vĩnh cửu: Thượng đế, sự thật, quốc gia, lá cờ, và mọi chuyện của nó.

Vậy thì, nếu suy nghĩ là cũ kỹ – và nó luôn luôn cũ kỹ và vì vậy không được tự do – làm thế nào suy nghĩ có thể hiểu rõ sự liên hệ? Liên hệ luôn luôn ở trong hiện tại, trong hiện tại đang sống, không phải trong quá khứ chết rồi của ký ức, của những hồi tưởng vui thú và đau khổ; liên hệ là năng động ngay lúc này. Có liên hệ có nghĩa ngay lúc này. Khi bạn nhìn ngắm người nào đó bằng đôi mắt ân cần, thương yêu, có sự liên hệ tức khắc. Khi bạn có thể nhìn ngắm một đám mây bằng đôi mắt đang thấy nó lần đầu tiên, vậy thì có sự liên hệ thăm thẳm. Nhưng nếu suy nghĩ len lỏi vào, vậy là liên

hệ đó phụ thuộc vào hình ảnh. Vì vậy, tiếp theo người ta hỏi: Tình yêu là gì? Tình yêu là vui thú? Tình yêu là ham muốn? Tình yêu là một ký ức của nhiều sự việc đã được dựng lên, được lưu trữ, liên quan đến người vợ của tôi, người chồng của tôi, người hàng xóm của tôi, xã hội, cộng đồng, với Thượng đế của tôi – liệu điều đó có thể được gọi là tình yêu?

Nếu tình yêu là sản phẩm của suy nghĩ, như nó là như thế đối với hầu hết mọi người, vậy thì tình yêu đó bị bao bọc, bị trói buộc trong mạng lưới của ghen tuông, của ganh tị, sự ham muốn để thống trị, để sở hữu và được sở hữu, sự khao khát để thương yêu và được thương yêu này. Trong đó, liệu có thể có tình yêu cho một người và cho nhiều người? Nếu tôi thương yêu một người, liệu tôi hủy diệt tình yêu nhiều người? Và, bởi vì đối với hầu hết chúng ta, tình yêu là vui thú, bầu bạn, thoải mái, sự riêng tư và ý thức của được bảo vệ trong gia đình, liệu thực sự có bất kỳ thương yêu? Liệu một con người bị trói buộc vào gia đình của anh ấy có thể thương yêu người hàng xóm? Bạn có lẽ nói về tình yêu một cách lý thuyết, đi đến nhà thờ và thương yêu Thượng đế – dù điều đó có lẽ có nghĩa như thế nào – và ngày hôm sau đi đến văn phòng và hủy diệt người hàng xóm của bạn, bởi vì bạn đang ganh đua với anh ấy và thêm muốn công việc của anh ấy, những sở hữu của anh ấy, và bạn muốn làm cho mình tốt đẹp hơn, đang so sánh chính bạn với anh ấy. Vì vậy, khi tất cả hoạt động này đang diễn ra phía bên trong bạn, từ sáng đến tận khuya, thậm chí khi bạn ngủ, qua những giấc mộng của bạn, liệu bạn có thể có liên hệ? Hay, sự liên hệ là điều gì đó hoàn toàn khác hẳn?

Sự liên hệ chỉ có thể hiện diện khi có tự-từ bỏ tổng thể của ‘cái tôi’, cái ngã. Khi ‘cái tôi’ không-hiện diện, vậy là bạn có liên hệ; trong đó không có sự tách rời gì cả. Có thể người ta đã không cảm thấy điều đó, tự-từ bỏ tổng thể – không phải trí năng, nhưng thực sự – kết thúc tổng thể của ‘cái tôi’. Và có lẽ đó là điều gì hầu hết chúng ta đều đang tìm kiếm, thuộc tình dục hay qua sự đồng hóa cùng cái gì đó to tát hơn. Nhưng lại nữa, qui trình đồng hóa cùng cái gì đó to tát hơn là sản phẩm của tư tưởng; và tư tưởng là cũ kỹ – giống như cái tôi, cái ngã, cái vị kỷ – nó thuộc về ngày hôm qua, nó luôn luôn cũ kỹ. Vậy thì câu hỏi nảy sinh: Làm thế nào có thể buông bỏ hoàn toàn qui trình tách rời này, qui trình này mà được tập trung trong ‘cái tôi’. Làm thế nào điều này sẽ được thực hiện? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi? Làm thế nào tôi – mà mọi hoạt động thuộc sống hàng ngày của tôi thuộc về sợ hãi, lo âu, thất vọng, đau khổ, hoang mang, và hy vọng – làm thế nào ‘cái

tôi’ mà tự tách rời chính nó khỏi một người khác – qua đồng hóa cùng Thượng đế, cùng tình trạng bị quy định của nó, cùng xã hội của nó, cùng hoạt động luân lý và xã hội của nó, cùng Chính thể, và vân vân – làm thế nào cái tôi đó sẽ chết đi, biến mất, để cho con người có thể có liên hệ? Bởi vì, nếu chúng ta không có liên hệ, lúc đó chúng ta sẽ sống trong chiến tranh với lẫn nhau. Có lẽ không có giết chóc lẫn nhau, bởi vì điều đó đang trở nên quá nguy hiểm, ngoại trừ trong những quốc gia xa xôi. Làm thế nào chúng ta có thể sống đến độ không có tách rời, đến độ chúng ta có thể thực sự đồng-hợp tác.

Có quá nhiều việc phải làm trong thế giới này: xóa sạch nghèo đói, sống hạnh phúc, sống cùng hài lòng thay vì cùng khốn khổ và sợ hãi, xây dựng một loại xã hội hoàn toàn khác hẳn, một luân lý vượt trên tất cả luân lý. Nhưng điều này có thể thực hiện được khi tất cả luân lý thuộc xã hội hiện nay hoàn toàn được xóa sạch. Có quá nhiều việc phải làm, và nó không thể được thực hiện nếu có qui trình tách rời liên tục này đang xảy ra. Chúng ta nói về ‘cái tôi’ và ‘cái của tôi’, và ‘cái khác’ – cái khác ở bên kia bức tường, ‘cái tôi’ và ‘cái của tôi’ ở bên này của bức tường. Vì vậy, làm thế nào bản thể của sự kháng cự đó, mà là ‘cái tôi’ có thể, làm thế nào cái đó có thể hoàn toàn được xóa sạch? Bởi vì đó thực sự là một nghi vấn cơ bản nhất trong tất cả liên hệ, khi người ta thấy rằng sự liên hệ giữa những hình ảnh không là liên hệ gì cả và rằng khi loại liên hệ đó tồn tại phải có sự xung đột, rằng chúng ta phải cãi cọ nhau.

Khi bạn tự đặt ra câu hỏi đó, chắc chắn bạn sẽ nói, ‘Liệu tôi phải sống trong chân không, trong một trạng thái của trống không?’ Tôi không hiểu liệu có khi nào bạn đã biết có một cái trí hoàn toàn trống không là gì. Bạn đã sống trong không gian được tạo ra bởi ‘cái tôi’ – mà là một không gian rất nhỏ. Không gian mà ‘cái tôi’, qui trình tự-tách rời, đã dựng lên giữa một người và một người khác, đó là tất cả không gian mà chúng ta biết – không gian giữa chính nó và chu vi – biên giới mà suy nghĩ đã thiết lập. Và trong không gian này chúng ta sống, trong không gian này có sự phân chia. Bạn nói, ‘Nếu tôi buông bỏ cái tôi, hay nếu tôi từ bỏ trung tâm của cái tôi, tôi sẽ sống trong một chân không.’ Nhưng liệu có khi nào bạn thực sự buông bỏ cái tôi, thực sự, để cho không có cái tôi gì cả? Liệu bạn có khi nào sống trong thế giới này, đi đến văn phòng, sống cùng người vợ hay cùng người chồng trong tinh thần đó? Nếu bạn đã sống theo cách đó bạn sẽ biết rằng có một trạng thái của liên hệ trong đó ‘cái tôi’ không hiện diện, mà không là

Không tưởng, mà không là một sự việc được mơ mộng, hay một trải nghiệm vô lý, huyền bí, nhưng cái gì đó mà có thể thực sự được thực hiện – sống tại một kích thước nơi có liên hệ cùng tất cả những con người.

Nhưng điều đó có thể được chỉ khi nào chúng ta hiểu rõ tình yêu là gì. Và để hiện diện, để sống trong trạng thái đó, người ta phải hiểu rõ sự vui thú của suy nghĩ và tất cả hệ thống máy móc của nó. Vậy thì tất cả hệ thống máy móc mà người ta đã tự-thiết lập cho chính người ta, quanh chính người ta, có thể bắt gặp trong tích tắc – người ta không phải trải qua tất cả qui trình phân tích này từng bước một. Tất cả phân tích là phân chia, và vì vậy không có đáp án qua phương tiện đó.

Có vấn đề phức tạp vô cùng của sự tồn tại này, cùng tất cả những sợ hãi, những lo âu, những hy vọng, những vui thú và vui vẻ thoáng chốc của nó, nhưng sự phân tích sẽ không giải quyết được nó. Cái gì sẽ làm được như thế, là thấu nhận tất cả nó trong tích tắc, như một tổng thể. Bạn biết, bạn hiểu rõ cái gì đó chỉ khi nào bạn nhìn ngắm – không phải bằng một cái nhìn bị đào tạo, bị kéo dài, cái nhìn bị rèn luyện của một người họa sĩ, một người khoa học, hay cái người đã luyện tập quan sát như thế nào – nhưng bạn thấy nó nếu bạn nhìn ngắm nó bằng sự chú ý hoàn toàn, bạn thấy toàn sự việc trong một tích tắc. Và vậy là bạn sẽ thấy bạn thoát khỏi nó; vậy là bạn vượt khỏi thời gian. Thời gian có một kết thúc và vì vậy đau khổ kết thúc. Một người ở trong đau khổ và sợ hãi không có liên hệ. Làm thế nào một người đang theo đuổi quyền hành có thể có liên hệ? Anh ấy có lẽ có gia đình, ngủ chung cùng người vợ, nhưng anh ấy không có liên hệ. Một con người đang ganh đua với một người khác không có liên hệ gì cả. Và tất cả cấu trúc của xã hội, cùng không-luân lý của nó, đều được đặt nền tảng trên điều này. Một cách cơ bản, cốt lõi, có liên hệ có nghĩa sự kết thúc của ‘cái tôi’ mà nuôi dưỡng sự tách rời và đau khổ.

Paris, ngày 25 tháng 4 năm 1968
Những nói chuyện ở Châu Âu 1968

